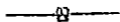

HENRIK IBSEN

.RATA

SĂLBATICĂ

TRADUSĂ DE

LAURA M. DRAGOMIRESCU

BUCUREȘTI

EDITURA LITERARĂ A CASEI ȘCOALELOR

1921

RATA SĂLBATICĂ

DRAMA IN 5 ACTE

PERSOANELE:

Werle, comerciant.

Gregers Werle, fiul său.

Bătrânul Ekdal.

Ialmar Ekdal, fiul său, fotograf.

Gina Ekdal, soția lui Ialmar.

Hedwiga, fetița lor în etate de 14 ani.

Doamna Soerbi, menajeră în casa comerciantului Werle.

Relling, doctor.

Molvik, fost teolog.

Jensen, fecior cu ziuă.

Un domn gras.

Un domn chel.

Un domn miop.

Șase alți domni, oaspeți la Werle.

Câțiva feciori de ocazie.

Primul act se petrece la comerciantul Werle; celelalte la fotografatul Ekdal.

ACTUL I

In casa comerciantului Werle

Un cabinet de lucru, luxos și practic amenajat. Biblioteci și mobile noi. In mijlocul scenei, o masă de scris; pe ea hârtii și lămpi aprinse sub abajure verzi, așa încât odaia rămâne slab luminată. In peretele din fund, deschise din amândouă canaturile, o ușă cu portierele date la o parte. Se vede înăuntru un salon mare, viu luminat de lămpi și de candelabre. La dreapta, în față, o ușă secretă acoperită cu tapet, care duce la contuar. La stânga, un cămin în care se vede jărătec. Ceva mai departe, ușa spre sufragerie.

Pettersen, servitorul lui Werle, în livrea, și Jensen, fecior luat cu ziua, în frac, deretecă în burou

In camera din fund se răd trecând mai mulți feciori de ocazie, care regulează și aprind luminările. Din sufragerie vine șgomol de conversație și râsul a multor oaspeți. Se aude cum se lovesc cuțitele de pahare. Urmează o liniște. Se ține un discurs; apoi, strigăte de bravo și iarăși tonul obișnuit de conversații.

PETTERSEN (aprinde lampa de pe cămin și-i pune abajurul).

— Ia! Ia ascultă, Jensen! acum s'a sculat bătrânul și ține o cuvântare lungă in sănătatea D-nei Soerbi.

JENSEN (impingând un fotoliu). — Adică adevărat să fie că e ceva între ei?

PETTERSEN. — Da' dracu știe...

JENSEN. — 'poi vezi că'n tinerețele lui cică ereă un țap și jumătate.

PETTERSEN. — Mai știi?... ..

JENSEN. — Auzi că prânzul ăsta cică l-ar fi dând în cinstea lui fiu-său.

PETTERSEN. — Da, că fiu-său s'a întors eri acasă.

JENSEN. — Apoi zău, că eu nici măcar n'am știut până erică Werle are un băiat.

PETTERSEN. — Mai e vorbă? are un băiat. Numai că toată vremea băiatul stă sus în munte, la fabrica din Heudalsk. De ani de zile de când slujesc eu aci în casă, el odată nu s'a văzut pe la oraș...

UNUL DIN FECIORI (In ușa odăii din mijloc). — Ascultă, Pettersen! Vezi c'a venit bătrânul ăla care...

PETTERSEN (mormăe). — Na! ăsta ne mai lipseă acum!

Bătrânul Ekdal vine din dreapta, într'o haină ponosită, cu guler înalt și mitene de lână; în mână c'un baston și pe cap cu o căciulă de blană. La subțioară ține un sul de hârtii. Are o peruă murdăroasă castanie-roșcată și mustățile cărunte, stufoș încovoiate deasupra buzei.

PETTERSEN (și iese înșinate). — Pentru Dumnezeu! Dar ce te aduce tocmai acum?

EKDAL (din ușa). — Trebuie neapărat să trec pe la contuar, Pettersen.

PETTERSEN.— Vezi că l-au închis mai adineauri contuarul, și-apoi...

EKDAL.— Am auzit eu încă de jos, camarade. Dar Groberg tot o mai fi acolo. Fii bun, Pettersen, dă-mi drumu'. (Se uită spre ușa deschisă în două laturi.) Mi-a scos sufletul drumul ăsta.

PETTERSEN.— Uite, treci pe-aci. (Ii deschide ușița.) Numai bagă de seamă, nu uita să te întorci pe ușa cealaltă. Că avem moșafiri!

EKDAL.— Bine-bine! Știu! Hm! Mulțumesc. Pettersen, băete. Mulțumesc! (Mormăie a parte Zevzec bătrân! (Trece la contuar Pettersen închide ușa după el.)

JENSEN.— Ce! și ăsta lucrează în contuar?

PETTERSEN.— Nu. El își ia acasă când e mult de lucru. Ei! pe vremea lui, Ekdal bătrânul, eră boer get-beget.

JENSEN.— O fi fost... mai știi?

PETTERSEN.— 'poi da... eră locotenent. Gândește-te!

JENSEN.— Ba să-l ia dracu de-așa locotenent!

PETTERSEN.— Iacă de! a fost locotenent, dar s'a apucat să cumpere o pădure, sau așa ceva. Și ci-că el și cu comerciantul Werle au făcut atunci împreună urâtă afacere! Pentrucă știi că pe vremea aia erau împreună la fabrica din Heudalsk.

Il cunosc eu bine pe bătrânul Ekdal.
Ei !! câte sticle de bere și de bitter-
n'am golit noi doi la Madame Eriksen!

JENSEN. — Nu prea cred eu să facă de multe
ori cinste.

PETTERSEN. — Par'că mă uit eu să facă el
cinste! Fac eu. De! ce să-i faci? Eu
gândesc că trebuie să te iei bine pe
lângă oamenii mai ceva decât noi aș-
tia; numai așa le intri pe sub piele.

JENSEN. — Și... a dat faliment, ai?

PETTERSEN. — Aș, de unde?! Mai rău. A
stat la închisoare.

JENSEN. — La închisoare?

PETTERSEN. — Sau într'o casă de corecție
par'că... (ascultă.) Taci! că vin dela masă.

(Cățiva feciori deschid în fund ușile la sufragerie. En-
D-na Soerbi, vorbind cu câțiva domni. După ei, pe rând,
toți oaspeții; printre ei comerciantul Werle. În urma e-
Ialmar Ekdal și Gregers Werle.)

D-NA SOERBI în treacăt servitorului. — Petter-
sen, vezi, cafeaua s'o servească în sa-
lonul cu pianul.

PETTERSEN. — Am înțeles, doamnă Soerbi.
(D-na Soerbi împreună cu doi domni se îndreaptă
înspre camera din fund și deacolo la dreapta
Pettersen și Jensen se duc într'acolo după ei.)

UN DOMN GRAS ȘI PALID (unui domn chel). — O
'ntreagă istorie și prânzul ăsta.

DOMNUL CEL CHEL. — Răbdare, nu e glumă s'o
poți ține trei ceasuri într'una.

DOMNUL CEL GRAS. — Dar încă să mai vezi, dragă consiliere!

AI TREILEA DOMN. — Auzi că maraschinul și cafeaua o servesc în salon.

DOMNUL CEL GRAS (se ridică). — Ei bravo! Care va să zică Madame Soerbi ne mai dă pe de-asupra și ceva cântare.

DOMNUL CEL CHIL (semnificativ). — Ca și când Madame Soerbi n'ar fi prin excelență darnică cu noi.

DOMNUL GRAS. — Firește. Cine zice? Cum să nu-și răsfete Berta pe vecii ei prieteni?

(Răd între ei și se duc spre camera din fund).

WERLE (ineet și pe gânduri). — Nu cred eu să fi băgat cineva de seamă.

GREGERS. — Ce să bage de seamă?

WERLE. — Că am fost treisprezece la masă.

GREGERS. — Ia te uite! Treisprezece?!

WERLE (privind pleziș înspre Ialmar Ekdal). — Noi suntem doisprezece de obicei. (Către cei rămași în urmă) Poziți, domnilor! (Ei și cu domnii din urmă es-la dreapta spre camera din fund. Rămâne Ialmar și Gregers).

IALMAR (care auzise conversația). — Mie nu trebuia să-mi mai trimiti invitația. Gregers.

GREGERS. — Dece? Mi-au spus doar că prânzul a fost dat pentru mine! Și eu să nu fi invitat pe singurul și cel mai bun prieten al meu!

IALMAR.— Eu nu cred să-i fi făcut plăcere lui tată-tău. De altfel, eu niciodată nu vin pe-aici prin casă.

GREGERS.— Am auzit. Dar vream mult să te văd și să mai vorbesc cu tine. căci mă gândesc să plec iar, în curând, de-aci. Ei, noi am fost doar vechi tovarăși de școală, destul că am stat atât amar de vreme răslețiți. 16—17 ani de când nu ne-am văzut.

IALMAR.— Atât de mult să fi trecut?

GREGERS.— Firește că da. Dar tu cum o mai duci? Arăți bine: aproape că treci de gras.

IALMAR.— Hm! Nu poți să zici că sunt gras, dar probabil că arăt mai bărbat ca atunci.

GREGERS.— Dar în orice caz nu te-ai schimbat.

IALMAR (trist).— Poate. În suflet nu e tot așa. Cred că știi ce nenorocire a dat peste mine și ai mei de când nu ne am mai văzut.

GREGERS (incetinând glasul).— Și unde e tată-tău acum?

IALMAR.— Mai bine nici să nu mai vorbim de asta. Nenorocitul de tată-meu — firește — stă cu mine. El nu mai are pe nimeni în lume afară de mine.

Dar așa de greu mi-e să vorbesc de asta! Spune-mi mai bine de tine, cum ai dus-o acolo, la munte?

GREGERS.— Foarte singuratic am trăit. De asta am și avut timp destul să mă gândesc la multe și de toate. Haidem să stăm mai în voe!

Săcează în fotoliu lângă cămin și-l poartă și pe Ialmar pe celălalt fotoliu lângă el.

IALMAR (turburat). — Nu știu cum să-ți mulțumesc, Gregers, că m'ai poțit la masa tatălui tău! Văd acum că nu mai ai nimic cu mine.

GREGERS (mirat). — Dar cum ți-a mai trecut prin cap c'ăș fi avut ceva cu tine?

IALMAR.— În primii ani așa a fost.

GREGERS.— În care „primii ani“?

IALMAR.— Cei după ce s'a 'ntâmplat nenorocirea noastră. Și era și natural. Puțin a lipsit ca și tată-tău să fi fost incurcat în astă grozavă istorie.

GREGERS.— Și pentru asta trebuia să am eu ceva cu tine? Dar cine ți-a mai băgat și asta'n cap?

IALMAR.— Știu eu că a fost așa, Gregers. Nu; chiar tată-tău mi-a spus-o.

GREGERS mirat. — Tata? Ce spui! Hm! De aceea să vede că de-atunci n'ai mai scris, nici n'ai mai dat semn de viață.

IALMAR.— Da.

GREGERS. — Până și atunci când te-ai hotărât să te faci fotograf.

IALMAR. — Tată-tău mi-a spus că nu e nevoie să-ți mai scriu, or'ce-ar fi.

GREGERS (se uită 'n gol). — Asta... poate că avea dreptate; dar spune-mi, Ialmar, găsești vre-o mulțumire 'n situația ta de-acum?

IALMAR (tostând inest). — Ei da, firește! n'am să mă plâng. La început, vezi bine, îți închipui și tu, că mi-a venit foarte greu. Atâtea nepotriviri în condițiile vieții 'n care căzusem! Și altele multe, nu se potriveau cu ce eră înainte! Nenorocirea asta a adus cu ea întreaga prăbușire a tatei, rușinea, degradarea... Oh! Gregers!

GREGERS (mișcat). — Înțeleg, înțeleg...

IALMAR. — De atunci nu'm'am mai putut gândi, să-mi continui studiile. Nu mai aveam nici un ban, ba încă numai datorii. Imi paré că cele mai mari le-aveam la tată-tău.

GREGERS. — Hm!

IALMAR. — De asta m'am și gândit să stăresc cu vechiul fel de viață și s'o rup cu trecutul. Și tată-tău tot așa m'a sfătuit. Și cum m'a ajutat cu atâtea mărinimie.....

GREGERS. — Te-a ajutat tata?!!

IALMAR.— Da, ce nu știi? De unde eră să am eu bani, ca să urmez fotografia și ca să deschid atelier? Crede-mă, și asta 'nseamnă ceva.

GREGERS.— Și toate astea, tata le-a plătit?

IALMAR.— Da, dragă; cum nu știi? Eu înțeleseam că ți-a scris toate astea.

GREGERS.— Nici o vorbă, cum că el ar fi făcut asta. Poate a uitat. Noi între noi schimbăm doar scrisori de afaceri. Așa..... care va să zică tata.....

IALMAR.— Da' se 'nțelege, el nu voiă să știm noi; dar el a făcut tot, și tot el m'a ajutat și să mă 'nsor. Poate că nici de-asta nu știi.

GREGERS.— Nu, nu știam. Il ia de mîini! Ah! Ialmar, nu pot să-ți spuiu cât mă bucură toate astea și cât mă costă. Poate că am fost nedrept față de tata unori, — pentru că, or'cum, ce-mi spui arată că are un suflet și în oarecare măsură și conștiință.

IALMAR.— Conștiință?

GREGERS.— Ei da! Sau cum 'ai vrea s'o numești. Nu pot să-ți spun cât mă bucur să aud așa ceva de tată. Care va să zică, ești însurat, Ialmar. Tu, cum am zice, ai mers mai departe

ca mine, Ei ? Imi închipuiu că te simți fericit în familie.

IALMAR. — Da, mă simt fericit. E o femeie atât de corectă, atât de bună, așa cum am visat. Și...nu lipsită de educație.

GREGERS (mirat Intrucâtva. — ...'poi, firește.

IALMAR. — De, viața te 'nvață. E de atâta vreme în contact cu mine, — și apoi pe la noi vin și oameni foarte culți. Te asigur. s'o vezi nici n'ai mai cunoaște-o pe Gina.

GREGERS. — Gina ?!

IALMAR. — Cum, nu-ți mai aduci aminte ? Gina o chiamă.

GREGERS. — Pe cine o chiamă Gina ? Habar n'am...

IALMAR. — Cum ; nu-ți aduci aminte că erea aci, la voi în casă ? A servit câtăva vreme.

GREGERS (uitându-se la el). — Gina Hansen să fie ?!

IALMAR. — 'poi sigur că Gina Hansen.

GREGERS. — Cea care ducea la noi gospodăria în ultima vreme când căzuse mama bolnavă ?

IALMAR. — Ei da, tocmai. Dar, dragă, știu pozitiv că tată-tău ți-a scris despre în-surătoarea mea.

GREGERS (se ridică). — Da, mi-a scris, — dar nu că. . . (se plimbă agitat prin casă). Stai; poate, da — dacă mă gândesc bine. Dar tata scrie întotdeauna așa de scurt! (Își sprijină coatele pe fotoliu) Ascultă, Ialmar, spune-mi — grozav aş vrea să ştiu — cum se face de te-ai cunoscut tu cu Gina — cu nevastă-ta?

IALMAR. — Foarte simplu. Ştii că Gina n'a stat așa mult aci în casă: în vremea aceea era atâta neorînduială cu boala mame-ti, că Gina nu i-a dat de rost. Atunci s'a lipsit de loc și a plecat. Asta a fost un an după moartea mami-ti — sau poate chiar în anul acela.

GREGERS. — Chiar în anul acela! Și eu eram atunci în munte, la fabrică. Da — și pe urmă?

IALMAR. — Și pe urmă... Gina a rămas acasă la mamă-sa, la doamna Hansen — foarte vrednică și iscusită femeie, care ținea un birt mic și mai închiria pe lângă el și o odaie. Zău, o odaie foarte curățică și comedă.

GREGERS. — ... în care probabil că tu ai avut norocul să stai...

IALMAR. — Da, tată-tău mi-a recomandat-o. Și acolo pot să zic că m'am și cunoscut cu Gina.

GREGERS. — Acolo v'ăți și luat!

IALMAR. — Acolo. Ei, când ești tânăr te 'ndrăgostești atât de repede! Hm!!

GREGERS *(se scoală și se plimbă agitat prin odaie)*
— Spune-mi, te rog... chiar când v'ăți luat, atunci tata ți-a... vreau să zic... chiar atunci te-ai apucat de fotografie?

IALMAR. — Da, chiar atunci. Voiam și eu să-mi fac cât mai curând un cuib al meu. Atunci, tată-tău s'a gândit și — el ca și mine — că cu fotografia e mai lesne de 'nceput decât cu orice. Și Gina tot așa s'a gândit și avea și-un temeiu. Ia'nchipuește-ți coincidență, că și Gina știa să retușeze.

GREGERS. — Da, foarte ciudată coincidență.

IALMAR *(bucuros se scoală)*. — Da, nu e așa? Și tu vezi că e de mirare.

GREGERS. — Da, e drept... Cum văd, tata a jucat întrucâtva pentru tine rolul Providenței.

IALMAR *(turburat)*. — N'a lăsat pe copilul bătrânului prieten în pragul mizeriei, pentrucă, vezi — are suflet.

(Doamna Soerbi este la braț cu Werle.)

DOAMNA SOERBI. — Ei haide, haide dragă, nu te mai împotrivi. Știi că nu trebuie să mai stai acolo. E prea multă lumină. Îți face rău la ochi.

WERLE. — (iși ia mâna dela brațul ei și și-o trece peste ochi) Da, și eu cred, ai dreptate.

Pottersen și Iensen es cu tăvile.

DOAMNA SOERBI (cătrec oaspeți în sealtă cară). —
Fiți buni, domnilor, cine dorește un pahar de punch, să poftască.

DOMNUL CEL GRAS (venind spre doamna Soerbi). —
Doamnă! adevărat să fie că ați oprit să se fumeze aci?

DOAMNA SOERBI. — Da, domnule consilier. În domeniul d-lui Werle asta este oprit

DOMNUL CEL CHEL. — Și oare de când ați înființat astă lege a fumatului, D-nă Soerbi?

DOAMNA SOERBI. — De când cu prânzul de rândul trecut, domnule consilier, când s'au găsit oameni cari au trecut peste marginile permise.

DOMNUL CEL CHEL. — Și oare nu-î îngăduit cât de cât să treci peste marginile permise, coană Berto? Ce zici?

DOAMNA SOERBI. — Nici într'o privință, domnule consilier Balle.

(Cea mai mare parte din oaspeți s'au strâns în cabinetul lui Werle feciorii aduc din nou paharele pline.)

WERLE (îndreptându-se spre una din mese, către Ialmar).
— Ce studiezi acolo, Ialmar?

IALMAR. — Mă uit și eu în albumul ăsta, D-le Werle.

DOMNUL CEL CHEL. (care se plimbă încoace și 'ncolo prin casă). — A! fotografii! Asta ți se și potrivește.

DOMNUL CEL GRAS (din fotoliu). — Dar pe-ale D-tale nu le-ai adus?

IALMAR. — Nu, nu le-am adus.

DOMNUL CEL GRAS. — Păcat; trebuia să le aduci. Pentru digestie este așa de bine să șezi și să te niți la poze!

DOMNUL CEL CHEL. — Și afară de asta găsești și ce vorbi.

DOMNUL CEL MIOP. — Or'ce obol e primit cu mulțumire.

DOAMNA SOERBI. — Consilierii gândesc, domnu-le Ialmar, că atunci când inviți oaspeți la masă trebuie să te îngrijești și de digestia lor.

DOMNUL CEL GRAS. — În restaurantele mari, asta e satisfacția.

DOMNUL CEL CHEL. — O, Doamne, când e vorba de luptă pentru existență...

DOAMNA SOERBI. — Da, într'asta ai dreptate.
(s'așează și continuă să glumească și să râdă.)

GREGERS (șoptit). — Trebuia să vorbești și cu ei, Ialmar.

IALMAR (strămbând). — Ce era să le spun?

DOMNUL CEL GRAS. — Nu crezi, D-le Werle, că vinul de Tokay e o băutură minunată pentru stomac?

WERLE (rezemat de cămin). — Cât despre vinul de Tokay din care ai gustat azi, garantez. E un vin din cei mai bun ani. Poate ai băgat și dumneata de seamă.

DOMNUL CEL GRAS. — Da, are un gust deosebit de delicat.

IALMAR (îndoios). — Adică n'or fi toți anii la un fel?

DOMNUL CEL GRAS (râzând). — Ei nu, că D-ta ai haz!

WERLE (surzând). — De bună seamă, D-tale nu ți-e dat se guști vinuri fine.

DOMNUL CEL CHEL. — Și cu vinul de Tokay e tot ca și cu fotografia. Ii trebuie soare. Ce zici?

IALMAR. — Bine înțeles că și lumina își are rostul ei.

DOAMNA SOERBI. — Cum am zice și consilierilor li se potrivește. Și lor..... cât soare le mai trebuie pân' să se coacă!

DOMNUL CEL CHEL. — O! spirit ascuțit.

DOMNUL CEL MIOP. — Conița petrece.....

DOMNUL CEL GRAS. — ..... pe socoteala noastră. Cum nu! (o amenință) Coana Berto, cine mi-ești!

DOAMNA SOERBI. — O fi, dar eu știu una: că, fie anii cum or fi, vinul mai vechiu e și vinul cel mai tare.

DOMNUL CEL MIOP. — Pe mine mă socotești între-ale vechi?

DOAMNA SOERBI. — Mai va!

DOMNUL CEL CHEL. — Ai pățit-o! Dar pe mine, coniță dragă, între care mă socoți?

DOAMNA SOERBI. — Intre ale..... zaharisite, Domnul meu (Gustă din pahar. Consilierii râd și glumesc cu ea).

WERLE. — Știe s'o 'ntoarcă M-me Soerbi, când vrea. — Pofțiți, Domnilor, beți! Pettersen, ia vezi... Gregers, să bem un pahar cu tine! (Gregers nu se mișcă din loc) Nu poștești să bei cu noi, Ialmar? La masă n'am avut ocazia să ciocnesc cu D-ta.

CONTABILUL GROBERG (se uită înăuntru din ușa deschisă în lături). — Scuzați, d-le Werle, dar n'am pe unde să es.

WERLE. — Ce? Iar te-a închis?

GROBERG. — Da, și Flagstadt a plecat cu cheia.

WERLE. — Atunci treci p'aci.

GROBERG. — Bine, dar mai e.....

WERLE. — Treceți, treceți amândoi, nu vă jenați.

(Groberg și bătrânul Ekdal es dela comptuar.)

WERLE. (fără să vrea). — A!! (Râsul și flecăreala între oaspeți în cetează. Ialmar tresare, când îl vede pe tată-său, lasă paharul din mână și se 'ntoarce înspre cămin.)

BĂTRÂNUL EKDAL (traversează odaia fără să ridice ochii, inclinându-se mereu când în dreaptă, când în stânga și mormăind). — Scuzați, vă rog... n'am venit pe-aci..... E încuiată ușa. Scuzați vă rog (și el și Groberg es prin tund la dreapta).

WERLE (printre dinți). — Ticălos de Groberg!

GREGERS (cu gura căscată și privind șintă la Ialmar). —
Dar pur'că fuse.....

DOMNUL CEL GRAS. — Dar cine era ăla? Cine era?

GREGERS. — Nu, — nimeni: contabilul Groberg cu încă unul.

DOMNUL CEL MIOP (lui Ialmar). — Dar d-ta nu-l cunoști cine era?

IALMAR. — Nu știu..... nu l-am băgat de seamă.....

DOMNUL CEL GRAS (sculându-se). — Ei drace, s'ascunde ceva aci. (Se îndreaptă către un altul: acolo vorbește încet între ei).

DOAMNA SOERBI (șoptește servitorului). — Să-i dai ceva când o eși; ceva mai bun.

PETTERSEN (dând din cad). — Am înțeles. Iese.)

GREGERS (încet și mișcat lui Ialmar). — Care va să zică tot adevărat; el era!?...

IALMAR. — Da!

GREGERS. — Și tu.... l-ai văzut.... și-ai spus că nu-l cunoști?

IALMAR (șoptește grăbit). — Par'că puteam eu să...

GREGERS. — ..... să-ți renegi tatăl.

IALMAR (îndurerat). — Numai de-ai fi fost tu în
locul meu, numai atunci...

(Conversația între oaspeți până atunci încetă, ajunge de
odată foarte sgomotoasă.)

DOMNUL CEL CHIFL. — (se apropie prietenos de Ial-
mar și de Gregers) — Ia te uită, tovarășii
vechi cum stau și-și amintesc anii de
studenție... Nu? Nu fumezi, d-le Ial-
mar? Uite chibrit. Ah da! uitasem:
e oprit.

IALMAR. — Mulțumesc, nu fumez.

DOMNUL CEL GRAS. — N'ai vrea să ne spui
vreo poezioară frumoasă, domnule Ial-
mar? Ce frumos declamai dumneata
odată?

IALMAR. — Regret, dar nu-mi amintesc niciuna.

DOMNUL CEL GRAS. — Ce păcat! Cum să ne
distrăm noi, Balle?

Se îndreaptă amândoi, traversând scena, spre camera
din fund.

IALMAR (trist). — Gregers, eu plec! Când se
simte un om că e doborât de soartă...
Scuză-mă, te rog, către tatăl tău.

GREGERS. — Bine. Te duci direct acasă?

IALMAR. — Da. Dece mă întrebî?

GREGERS. — Pentru că poate să trec și eu pe
la tine, mai târziu.

IALMAR. — Nu, nu veni. La mine nu veni.
E trist acasă la mine și neprimitor. Mai
ales. Gregers, după un dejun atât de

strălucit și atât de sgomotos ! Am putea să ne 'ntâlnim aiurea, în oraș.

DOAMNA SOERBI. — (venind încet spre el) Pleci, Ialmar ?

IALMAR. — Da.

DOAMNA SOERBI. — Complimente Ginei.

IALMAR. — Mulțumesc.

DOAMNA SOERBI. — Și spune-i că trec pe la ea zilele astea.

IALMAR. — Sunteți foarte amabilă. Lui Gregers: Stai ! Vreau să plec neobservat. (Se 'ndreaptă repede, trecând scusa, spre camera din fund și de acolo ese la dreapta.)

DOAMNA SOERBI (Încet, lui Pettersen care s'a 'ntors. — Ei, ce-ai făcut ? I-ai dat ceva hătrânului ?

PETTERSEN. — Cum nu ? O sticlă de coniac.

DOAMNA SOERBI. — Oh ! puteai să-i dai ceva mai bun.

PETTERSEN. — Nu, cocoană, zău nu. Coniacul e pentru el mai bun ca or'ce.

DOMNUL CEL GRAS (În ușa, cu note de pian în mână).

— N'ai vrea să cântăm ceva la patru mâini, Doamnă Soerbi ?

DOAMNA SOERBI. — Minunat ! Hai să cântăm !

OASPEȚII. — Bravo, bravo ! !

(Doamna Soerbi și toți ceilalți es prin camera din fund, la dreapta. Gregers rămâne lângă cămin. Werle cântă ceva pe masa de scr s ca și când ar vrea ca Gregers să plece. Dar cum acesta nu se mișcă din loc Werle pleacă înspre ușa de ărire.)

GREGERS. — Tatá, nu mai stai puțin ?

WERLI (opriindu-se). — Dar ce e ?

GREGERS. — Aș vrea să-ți spun două vorbe.

WERLI. -- Nu s'ar putea să aștepti până ce rămânem singuri ?

GREGERS. — Nu, pentru că s'ar putea întâmpla ca să nu mai fim niciodată singuri.

WERLI (apropiindu-se). — Ce vrei să zici ?

(În tot timpul scenei ce urmează se aude din salon cântând la piano)

GREGERS. — Cum e cu putința să fi lăsat tu familia asta să decadă în așa hal ?

WERLI. — La Ekdal faci aluzie, dacă nu mă înșel.

GREGERS. — Da, la Ekdal, fac aluzie. Locotenentul Ekdal ți-erea odată foarte prieten.

WERLI. Din păcate, prea prieten. Anii dearândul am simțit-o și m'am căit de asta prietenie. Pentru că, mulțumită lui, numele meu bun și reputația mi-au fost întrucâtva pătate.

GREGERS (flect). — O fi. Dar... ești sigur că numai el e vinovat ?

WERLI. — Dar cine să mai fie ?

GREGERS. — El și cu tine. Amândoi ați luat parte la cumpărătoria pădurii aceleia mari.

WERLE. — Dar vezi că Ekdal singur a luat planul pădurii în întreprindere, planul cel neaprobat. Tot el a și început tăierea nelegală a pădurii pe pământul statului. El singur a condus acolo în munte toate lucrările. Eu nici habar n'aveam ce învârtea acolo Locotenentul Ekdal.

GREGERS. — Probabil însă că nici Locotenentul Ekdal însuși n'avea habar de ce învârtea.

WERLE. — Fie cum zici. Fapt este că el a fost osândit, iar eu achitat.

GREGERS. — Știu, da — din lipsă de probe.

WERLE. — Achitarea e achitare. -- Și la ce mai răscolești acum aste lucruri vechi, chinuitoare, care m'au încărunțit înaintea de vreme? La ce atâția ani, ți-ai frământat mintea cu astea — sus în munte? Crede-mă, Gregers, aci la oraș, toate chestiile astea vechi sunt de mult uitate...., cel puțin întru cât mă privește pe mine.

GREGERS. — Dar nenorocita de familie a lui Ekdal?

WERLE. — Ce puteam să mai fac pentru oamenii ăștia? Când l-au liberat pe Ekdal, ărea distrus, fără de niciun sprijin. Sunt și oameni de ăștia, care se dau

la fund de îndată ce i-a lovit ceva în viață, și care niciodată nu se mai ridică. Crede-mă pe cuvânt, Gregers, am făcut tot ce se putea face pentru ei, atât cât să nu te expui la bănueli și la intrigi.

GREGERS (pătrunzător.) — La bănueli?... 'păi, sigur !!

WERLE. — Lui Ekdal îi dau de scris lucrări pentru contuar și îi plătesc cu mult mai mult decât face lucrul lui.

GREGERS (fără să se uite la el.) — Hm... Nici că mă îndoesc.

WERLE. — Cum? Indrăznești? Ce? ori poate nu mă crezi pe cuvânt? Bine înțeles că în socotelile mele astea nu sunt trecute, pentru că asemenea conturi eu niciodată nu le scriu.

GREGERS (surâzând rece). — Da. Sunt și conturi de acelea pe cari mai bine să nu le scrii în registre.

WERLE (mânios). — Ce vrei să zici?

GREGERS (aprinș). — Ai scris oale ce te a costat studiile de fotografie ale lui Ialmar Ekdal?

WERLE. — Eu? Cum să le scriu?

GREGERS. — Acum știu că tu ai plătit conturile astea. Și mai știu cu câtă mări-
nimie l-ai ajutat să se instaleze.

WERLE. — Iacă! Și tot mai zici că n'am făcut nimic pentru Ekdali. Ți spun că m'au costat destule parale oamenii ăștia.

GREGERS. — Ai trecut la socoteli măcar una din cheltueli?

WERLE. — De ce 'ntrebi?

GREGERS. — Iac' așa! O fi având și asta un rost. Spune-mi, te rog; atunci când te-ai ocupat cu atâta ardoare de fiul „vechiului prieten”—asta n'a fost tocmai în vremea când erea să se însoare Ialmar?

WERLE. — Da; ei drace... da cine mai știe după atâția ani?

GREGERS. — În vremea aceea mi-ai scris o scrisoare—de afaceri, firește—și'n ea, erea trecut foarte pe scurt, că Ialmar se însoară cu domnișoara Hansen.

WERLE. — Da, exact așa, o chema.

GREGERS. — Dar nu mi-ai spus cum căastă domnișoară Hansen erea Gina Hansen, servitoarea, femeia care ne ducea gospodăria.

WERLE (surâde ironic, dar scrâșnit). — Nu, zău, n'aș fi crezut că te interesezi atât de mult de servitoarea asta.

GREGERS. — Nu mă interesam eu de ea, dar... (incetinește glasul) erau alții în casa

asta care se ininteresau de ea foarte de aproape.

WERLE. — Ce vrei să zici? Nu cumva faci aluzie la mine?

GREGERS (diniștit, dar hotărât). — Da, la tine fac aluzie.

WERLE. — Indrăsnești?... Ți permiți?... Și ticălosul ăla de fotograf cum îndrăsnește să facă asemenea presupuneri?

GREGERS. — Ialmar nici vorbă nu și-a făcut de așa ceva. Nici nu cred măcar să fi băgat de seamă.

WERLE. — Atunci... ce ți-a mai năzărit? Cine ți-a băgat-o și pe-asta în cap?

GREGERS. — Mi-a spus biată nenorocita aceea de mama; și mi-a spus când am văcut-o pentru cea din urmă oară.

WERLE. — Mamă-ta? eram sigur: Tu și cu ea — vă înțelegeați de minune. Totdeauna încă de mic te-a răscolat împotriva mea.

GREGERS. — Nu, nu ea m'a răscolat, ci tot ce-a suferit, tot ce-a frânt-o, ce-a doborât-o și-a sfârșit-o cum a sfârșit.

WERLE. — N'a suferit și n'a pățimit mai mult ca atâția alții! Dar te pui cu bolnavii și cu exaltații?? Lasă — că am pățit eu destule cu ea!...

Și acum — îmi vîi tu — și mi-arunci asemenea învinovățiri, și răscoțești intrigile și bârfelile vechi. — și asta în fața lui tată-tău!! Zău, Gregers, cred că la vârsta ta puteai să-ți găsești o ocupație mai serioasă.

GREGERS.— Da, întocmai, ar fi vremea.

WERLE.— Atunci poate c'ai avea și-o fire mai deschisă decât acea pe care o ai. Ba nu zău, adică ce-o să câștigi dacă-ista mereu, ani în șir, în munte la fabrică, chinuindu-te ca un funcționaraș de rînd, și ambiționându-te să nu primești o pară mai mult decât leafa ta obișnuită? Zău, asta e curată absurditate.

GREGERS.— Crezi? Așa crezi tu?

WERLE.— Te înțeleg, știu. Vrei să fii liber! Vrei să nu-mi fii obligat cu nimic. Iacă: acum ți se ivește ocazia să fii liber și neobligat nimănui.

GREGERS.— Da? Ei, cum?

WERLE.— Când ți-am scris eu că trebuie neapărat să vîi la oraș, m'am...

GREGERS.— În definitiv, ce vrei cu mine? Toată ziua m'am căsnit s'o aflui.

WERLE.— Vreau să-ți propun să-mi fii asociat în firmă.

GREGERS.— Eu, asociat? Să intru eu în afacerea tale?

WERLE.— Da, firește. Pentru asta n'ar fi nevoie să fim mereu împreună. Ți-aș fi dat ție de lucru aci, la oraș, și eu m'aș fi mutat sus, la fabrică.

GREGERS.— Te-ai gândit tu la asta?

WERLE.— Da, vezi, eu nu mai sunt capabil să muncesc ca mai înainte. Mă văd silit să-mi îngrijesc de ochi, Gregers, mă lasă ochii.

GREGERS.— De-altfel tu totdeauna ai avut vederea slabă.

WERLE.— Nu ca acum..... și-apoi, atară de-asta, poate împrejurările au să fie de așa fel, că o să-mi vină mai lesne să trăiesc în munte, măcar pentru câțeva vreme.

GREGERS.— Iacă una care nu m-ar fi trecut prin gând.

WERLE.— Vezi, Gregers, sunt multe care ne deosibesc pe noi. Dar pentru asta tot tată și copil rămânem. Mă gândesc că ar fi trebuit să ajungem la o înțelegere, noi.

GREGERS.— Pentru ochii lumii, îmi închipui.

WERLE.— Și încă ar fi ceva. Ba zău, gândește-te Gregers, nu găsești că așa s'ar fi căzut? Nu?

GREGERS (se uită rece la el). — ...Sub asta mai mi-ascunzi ceva.

WERLE. — Cam ce ?

GREGERS. — Sigur că ai vre-o nevoie de mine.

WERLE. — Intr'o legătură strânsă ca a noastră, unul totdeauna e de nevoie celuilalt.

GREGERS. — Da, așa se pare.

WERLE (se ridică). — Aș fi vrut să trăești în casă la mine câțeva vreme. Sunt singur, Gregers; viața toată tot singur m'am simțit; dar mai ales acum când încep să îmbătrânesc, simt nevoia să am pe cineva pe lângă mine.

GREGERS. — N'o ai pe M-me Soerbi ?

WERLE. — Da, așa e; n'aș putea să mă despart de ea, ca să zic așa. E veselă și apropiată, înviorează casa toată, și atâta nevoie am de așa ceva!

GREGERS. — Ei, bravo! Ai careva să zică tot ce-ți trebuie!

WERLE. — Da, dar mă tem că n'o să fie tot așa. În astfel-de condiții, o femeie e luată la ochi de lume, căci de! e o situație falsă. Pot să zic că nici pentru un bărbat nu se cade.

GREGERS. — Auzi D-ta! Când cineva dă prânzuri ca ale tale poate să-și permită multe.

WERLE. — Bine ; dar ea, Gregers ? Eu, vezi, mă tem că ei i s'a cam urât de mult într'o situație ca astă. Și zi că n'ar fi așa, — că ea poate, din atașament pentru mine, ar îndura și răutăți, și clevetiri și alte multe — dar tu. Gregers, ce crezi tu, — cu simțământul tău puternic de dreptate ?

GREGERS (întrerupându-l). — Spune-mi scurt și lămurit : te gândești să te cununi cu ea ?

WERLE. — Ei, și dacă m'aș gândi, ce-ar fi ?

GREGERS. — Tocmai ce te 'ntreb și eu : ce-ar fi ?

WERLE. — Te-ar contraria mult gândul asta ?

GREGERS. — Absolut de loc ; nici cât de cât.

WERLE. — Bine, de unde puteam eu să știu ?

Gândeam că poate tu, din respect pentru amintirea răposatei mami-ti.....

GREGERS. — Nu sunt un exaltat.

WERLE. — Oricum ai fi, să știi că mare greutate mi-ai luat de pe suflet în clipa asta. Imi pare grozav de bine că pot să mă bizui pe simțământul tău în astă privință.

GREGERS (fixându-l mereu cu privirea). — Văd acum la ce-ți eram de folos.

WERLE. — „De folos ?“ ! ? Ce expresie ?

GREGERS. — Mă rog, să nu ne oprim la expresii cât suntem singuri. (Rânjind) Ei drace, ia te uită ! Ia te uită pentru

ce a trebuit să apar eu ca o personalitate la oraș! Să stai acum să înscenezi aci pentru M-me Soerbi — viața de familie. Tablou: tatăl și fiul! Ceva nou detot de astădată!

WERLE. — Și cum îndrăznești să vorbești pe astfel de ton cu mine?

GREGERS (urmându-și fiul). — .... Dar a fost vreodată aci viață de familie? Niciodată, decând pot eu să-mi aduc aminte. Dar acum, de ce nu? Vezi bine: pentru că nu mai încape îndoială că o să fie măgulitor lucru s'auzi spunându-se că fiul „s'a reîntors acasă supt aripa ocrotitoare a dragostei de familie — și-a venit la nunta tatălui care îmbătrânește“. Ce mai rămâne atunci din tot ce se șoptea, din câte a pătimit biata răposată? Nimic. Fiu-său le înnăbușă pe toate.

WERLE. — O fi pe lume om mai hain ca tine?

GREGERS (năbușit). — Te-am văzut întreg, așa cum ești.

WERLE (răscolește). — M'ai văzut cu ochii mamii-ti. (Încetinând glasul) Dar nu uita că ochii ei vedeau de cele mai multe ori rătăcit.

GREGERS (cu tremur în glas. — Înțeleg la ce faci aluzie, dar cine e de vină de firea slabă a bieteii mamei? Cine, dacă nu tu, și toate astea... A din urmă din toate e femeia asta cu care l-ai legat pe Ialmar Ekdal când nu ți-a mai... oh!

WERLE (Mând din umeri. — Vorbă cu vorbă par că aud pe mamă-ta!

GREGERS (fără să-l asculte). — ... și uite că el, cu sufletul lui mare de copil nevinovat, trăește în mijlocul înșelăciunii; trăește sub acelaș acoperiș cu o tovarășă ca aceea, și habar n'are ce însemnează aceea ce numește el „familia lui“ clădită pe minciună. Se apropie de el) Când stan și mă uit — la toate urmările faptelor tale, îmi pare că am înaintea un câmp de hătae semănat tot, cât vezi cu ochii, doar cu soarte omenești sdrobite.

WERLE. — Încep să cred că între noi doi se sapă o prăpastie grozavă.

GREGERS (rece se închină). — Și eu mi-am dat seamă de-asta. Iată de ce îmi iau mai bine pălăria și plec.

WERLE. — Pleci?... din casă?

GREGERS. — Da, pentru că însfârșit — mi-am găsit problema vieții.

WERLE. — Și care e problema aceea ?

GREGERS. — Tu... n'ai putea decât să râzi
dacă ți-aș spune-o.

WERLE. — Unui om singur ca mine nu-i e
tocmai lesne să râdă, Gregers.

GREGERS (prin ușa din fund). — Ia-te uită tată !
Uite consilierii, cum se joacă de-a baba-
oarba cu M-me Soerbi. — Noapte bună
și s'auzim de bine. (Ese prin ușa din fund
la dreapta. S'aude vorbăria și râsul oaspeților care
ncep să apară în camera din fund.)

WERLE (scrâșnit mormăie în urma lui Gregers). — Ne-
norocitul ! și să mai zici că nu ești
nebun !

ACTUL II

In atelierul lui Ialmar Ekdal.

O încăpere destul de mare, se vede că e cameră care dă într'un pod. La dreapta un acoperiş înclinat cu ferestre mari de sticlă pe jumătate având perdele albastre. In fund la dreapta pe colţ, uşa de intrare; în faţă, de aceeaş parte, uşa care duce spre camera de locuit. In peretele din stânga tot două uşi; între ele o sobă de fier; în peretele din fund, o uşă largă cu două canaturi care se pot da de amândouă părţile în lături.

Atelierul este aranjat şi mobilat cum s'arăruş, dar comod. In dreapta, între uşi, o canapea puşin trasă dela perete, o masă şi câteva scaune. Pe masă e o lampă aprinsă cu abajur; în colţ, lângă sobă, un fotoliu vechiu. Ici şi colo sunt răspândite diferite aparate fotografice cu accesoriile lor. In peretele din fund la stânga in faţa uşii cu două canaturi, o polişă pe care stau câteva cărşi, cutii, sticle cu preparate chimice, diferite vase şi alte obiecte. Fotografii şi mărunţişuri, ca pensule, hârtii, etc. sunt pe masă.

Gina Ekdal stă la masă şi coase. Hedwiga stă pe divan cu coatele rezemate pe masă, umbrindu-şi ochii cu mâinile, iar cu degetele mari astupându-şi urechile. Citeşte dintr'o carte.

GINA (se uită de câtevasori la ea pe fariş cu grijă ascunsă apoi o strigă). — Hedwiga! Hedwiga! n'o aude, mai tare) Hedwiga!

HEDWIGA (lasă jos mâinile şi se uită). — Ce e, mamă?

GINA. — Mamă dragă, nu mai sta mereu așa și citi.

HEDWIGA. — Ah, mamă, lasă-mă măcar un pic, numai un pic.

GINA. — Nu, nu, lasă cartea. Știi că tată-tău se supără. Nu vezi că nici el nu citește niciodată seară?

HEDWIGA (închide cartea). — Da, da de altfel tata nici nu prea citește.

GINA (pune lucrul la o parte și ia de pe masă un creion și un carnet). — ... Ori nu-ți aduci aminte cât am dat noi azi pe unt?

HEDWIGA. — O coroană și șaiszecișicinci.

GINA. — Da, așa e. (Serie) E grozav cât ni se duce nouă pe unt. Pe urmă, pe cârnat și pe brânză.... Ia te uită.... (serie) .... Stai.... Șunca fiartă... Hm! (socotește) ... Să vedem....

HEDWIGA. — Și berea...

GINA. — Pe aia nici n'o mai pun! (Serie) Cum se duce. Dar dacă nu se poate altfel!

HEDWIGA. — Și când te gândești că nici măcar n'am avut mâncare caldă, fiindcă tata n'a fost acasă.

GINA. — S'a nimerit bine și că am luat opt coroane și cincizeci pe fotografii.

HEDWIGA. — Ce mult, zău!

GINA. — Opt coroane și cincizeci; în cap.

Tăcere. Gina se apucă din nou de cusut, Hedwiga ia hârtie și creionul și începe să deseneze, acoperindu-și ochii cu mâna stângă.)

HEDWIGA. — Anzi!... tata poftit la prânzul dat de d-nul Werle!

GINA. — Nu poți să zici că e la D-nul Werle; la drept vorbind tîu-său la poftit. (Bătînd) Noi nu avem nimic de aface cu d-nul Werle.

HEDWIGA. — (Grozav mă bucur că se întoarce tata acasă; mi-a promis că-i cere ceva bun de tot doamnei Soerbi, pentru mine.

GINA. — Sunt destule lucruri bune în casa aia, să știi tu.

HEDWIGA (desenînd mereu). — Și mie par că tot mai mi-e foame....

(Bătrînul Ekdal intră pe ușa din spre pod cu un sul de hîrtii în mână. Un alt pachet ese din buzunarul hainei.

GINA. — Da tîrziu te-ai întors acasă, tată!

EKDAL. — Inchiseseră la biurou. A trebuit să aștept la Groberg și, dacă am văzut, am să trec prin.... Hm!.....

HEDWIGA. — Ți-a mai dat ceva să copiezi, bunicule?

EKDAL. — Un sul întreg, ia te uită!

GINA. — Ei! ce bine?

HEDWIGA. — Și în buzunar mai ai un pachet. ...

EKDAL. — Fleacuri... aș, n'am nimic. (Ți pune bastonul în colț). Acum am de lucru pentru multă vreme, Gina! (Dă pușia într-o parte jumătate din ușa din fundul scenei) Șșt! și-aruncă

(clipă privind înspre cerdac, apoi încetîșor trage la loc ușa.) Ei, să-î vezi cum dorm grămădiți toți la un loc: dar ea s'a culcat în coș, ce crezi!

HEDWIGA. — Bunicule, da' ești tu sigur că n'o să-i fie frig în coș?

EKDAL. — Ce stai de vorbești? Auzi, frig în gogeamite coșul cu pae! (Trece spre stînga la ușa doua) Am eu acolo chibriturile?

GINA. — Da chibriturile sunt pe scrin. (Ekdal trece în camera lui)

HEDWIGA. — Vai, ce bine că i-au dat iar bunicului mult de lucru!

GINA. — Da, bietul tata. Cât muncește... și-abia de-și câștigă și el niște bani de buzunar.

HEDWIGA. — Și pe urmă n'o să mai stea toată dimineața în scârbosul ăla de birt dela Madame Eriksen.

GINA. — Da, sigur. (Tacere de o clipă)

HEDWIGA. — .... Tot la masă'or fi?

GINA. — Da 'Dumnezeu știe, probabil.

HEDWIGA. — Ah! ce de bunătați i-or fi dînd tatii la masă! Să vezi ce vesel și bine o să se întoarcă acasă! Nu crezi, mamă?

GINA. — Dar încă de-am putea să-i spunem și de odae c'am dat-o!

HEDWIGA. — N'avem decît să nu pomenim nimic de-asta.

GINA.— Poate că o și dăm, că tot stă degeaba.

HEDWIGA. — Nu, mai bine nu pomenim nimic.. pentru-că tata o să fie bine dispus în seara-asta. Mai bine îi vorbim altădată despre odae.

GINA (ridicând ochii spre ea). — ... ții mult să-i spui o veste bună tatii când se întoarce seara acasă ?

HEDWIGA.— Sigur. Pentrucă pe dată se înveselește toată casa.

GINA (pe gânduri). — Ei da, ai dreptate.

(Bătrânul Ekdal intră iar și se îndreaptă spre ușa din stânga în primul plan).

GINA (întorcându-se spre el). — Cauți ceva în bucătărie, tată ?

EKDAL.— Căutam, da. Lasă, stăi. (Ese.

GINA (în așteptare). — Ia vezi, Hedwigo, ce face acolo ?

(Ekdal se întoarce cu un ibrișel mic cu apă fiartă).

HEDWIGA.— Apă fiartă cauți, bunicule ?

EKDAL.— Da, îmi trebuie. Vreau să scriu, și cerneala parcă e mămăligă....

GINA.— Bine tată, dar mai bine luai masa întâi, că ți s'au ars mâncările.

EKDAL.— De masă mă lipsesc, n'am vreme, zău! Vezi tu să nu între nimeni la mine în odae; nimeni... Hm! (Se duce 'n odaia lui. Gina și Hedwiga se uită una la alta)

GINA (tacet). — Ia spune-mi mie de unde are el bani pentru așa ceva?

HEDWIGA. — Poate Groberg să-i fi dat ceva.

GINA. — Aș, de unde? Groberg mie mi-i trimite banii totdeauna.

HEDWIGA. — Atunci sigur că a luat sticla de undeva pe datorie.

GINA. — Bietul tata, e timp de când nu-i mai dă nimeni, nimic pe datorie.

Ialmar Ekdal intră prin dreapta: e îmbrăcat în palton și cu o pălărie de păslă cenușie)

GINA (dasă cusătura și se scoală) — Ce, Ialmar te-ai și întors?

HEDWIGA (veselă, strigă în același timp). — Ai venit, papa?

IALMAR. (scotându-și pălăria). Da, s'au risipit mai toți acuma.

HEDWIGA. — Așa de devreme?

IALMAR. — Sigur, a fost doar masă. (Dă să se debrace de palton).

HEDWIGA. — Să-ți ajut eu.

GINA. — Și eu. Amândouă li scot paltonul. Gina îl atâr-nă în cuiu, în peretele din fund.

HEDWIGA. — ... Și eră lume multă, papa?

IALMAR. — O nu, puțină. Eram doar vr'o 12—14 la masă cu toții.

GINA. — Și tu ai stat cu toți de vorbă?

IALMAR. — Așa ... câte puțin, firește. Dar m'a ținut Gregers toată vremea cu el.

GINA. — Da Gregers tot așa de urât a rămas?

IALMAR. — Tot cum îl știi. (Preocupat) Dar ce, bătrânul nu s'a întors acasă?

HEDWIGA. — E în odaia lui, bunicul, scrie

IALMAR. — N'a spus nimic?

GINA. — Nu, ce eră să spună?

IALMAR. — N'a pomenit nimic de...? Parcă auzisem c'a fost la Groberg. Ia să mă duc eu un moment la el.

GINA. — Nu te duce, lasă,...

IALMAR. — Dece nu? A spus el că nu vrea să mă vadă?

GINA. — Spunea că nu vrea să vadă pe nimeni astăseară.

HEDWIGA (face un semn). — Hm... hm...

GINA (fără să bage de seamă). — Fusesse p'aci și-și luă apă fiartă la el.

IALMAR. — Așa! Șade și...

GINA. — Probabil.

IALMAR. — Doamne, Doamne, amărâțul de el: lasă-l dar să stea acolo și să se simtă și el măcar odată mulțumit...

Bătrânul Ekdal vine din odaia lui îmbrăcat în talai și cu pipa aprinsă.)

EKDAL. — Te-ai întors? Vezi, mi s'a părut mie că ți-am auzit glasul?

IALMAR. — Acum picaiu și eu.

EKDAL. — Ialmar... spui tu drept, nu m'ai văzut?

IALMAR. — Nu, dar mi-au spus dânsii că ai trecut pe acolo și atunci am vrut să viu după tine.

EKDAL. — Hm ! Frumos din partea ta, Ialmar ! (pauză. Dar cine mai eră ?

IALMAR. — Mulți : consilierul Flor, consilierul Balle, consilierul Kaspersen, consilierul X și Y, da' cine-i mai știe ?

EKDAL. (dând din cap. — Auzi tu, Gina, numai între consilieri s'a învârtit.

GINA. — Ei da, acum țin casă grozav de deschisă.

HEDWIGA. — Și ce făceau consilierii, papa ? Cântau, declamau ?

IALMAR. — Ași ! Am stat de vorbă : e drept că au vrut ca să le declam eu ceva, dar n'au putut să scoată nimic dela mine.

EKDAL. — N'au putut să scoată nimic dela tine ?

GINA. — Ei, puteai și tu să le declami ceva ?

IALMAR. — Da de ce ? Să fiu numaidecât la ordinul fiecăruia ? (Se plimbă încooace și încolo) Dar n'am eu poftă !

EKDAL. — Nu, să nu crezi că dela Ialmar poți să scoți ceva, așa cu una cu două.

IALMAR. — Nu înțeleg, adică de ce tocmai eu să stau să distrez pe alții, când m'am arătat și eu întâmplător, odată 'n lume.

N'au decât să se dea alții de osteneală ?
Că destul se plimbă cuconășii ăștia cât
e zina de mare, din casa în casă, și
mănâncă, și beau bine : — măcar cu
atât să se plătească și ei de atâtea
bunuri, ca să se arate ceva mai mul-
țumitori și mai îndatoritori față de
alții.

GINA. — Vai de mine, doar nu le'i fi spus
așa ?!

IALMAR *(șuerând)*. — Nu, dar ceva le-am cam
dat eu pe la nas.

EKDAL. — Cum ? Chiar și consilierilor ?

IALMAR. — Lasă, că le-am arătat eu și lor.
(în trecere) Tocmai se începuse o discuție
despre vinul de Tokay.

EKDAL. — Despre vinul de Tokay ? Strașnic
vin !

IALMAR *(oprindu-se)*. — O fi el bun, dar eu una-ți
spun : că nu e bun în toți anii, iar ca-
litatea vinului depinde de felul cum
s'a copt strugurele, în ce soare s'a copt.

GINA. — Cum de știai tu asta ?

EKDAL. — Și au discutat ei asta ?

IALMAR. — Au început, dar eu i-am înfundat
și le-am spus că și cu consilierii e tot
ca și cu vinul, — și ei tot după ani
sunt.

GINA. — Cum de ți-a trăsmit ție una ca asta ?

EKDAL.— Bravo! Cum chiar așa le-ai spus?

IALMAR.— Uite așa, — dela obraz.

EKDAL.— Auzi tu, Gino, să le spui consilierilor chiar așa dela obraz.

GINA.— Da zău, dela obraz!

IALMAR.— Ei da: dar ori cum, să nu cumva să mai spuneți cuiva. Știi, sunt lucruri delicate, și noi vezi am glumit ca între prieteni. Ei dealtfel sunt oameni foarte cumsecade: nu face să-i jicnești. Dece?

EKDAL.— Dar... Auzi chiar așa... dela obraz!..

HEDWIGA (bucurându-se pe furis). — Papa, ce haz ai tu în frac, ce bine-ți șade?

IALMAR.— Da, nu-i așa? Și te uiți că-mi vine fără cusur, par'că ar fi croit pe mine. E drept încă că mă cam ține un pic la subțiori; ia ajută-mă, Hedwiga (își scoate fracul). Să îmbrac mai bine haina; unde mi-e haina, Gina?

GINA.— Uite-o! (îi aduce haina și-l ajută)

IALMAR.— Și vezi să nu uiți, mâine dimineață să-i trimiți înapoi fracul lui Molwik.

GINA (strângând fracul). — Sigur. —

IALMAR (intinzându-se). — Eh, — acum mă simt și eu „acasă“. Și haina asta largă, de casă, par'că tot îmi cade mai bine. Nu-i așa, Hedwiga?

HEDWIGA.— Da, papa.

IALMAR. — Dar dacă aş lăsa în jos capetele cravatei? Ia uite, ce zici?

HEDWIGA. — Da, uite ce bine vine cu mustăţile şi cu părul tău bogat şi creţ.

IALMAR. — De, eu i-aş zice mai curând pletoş decât creţ.

HEDWIGA. — Da, dar uite ce de, inele are!

IALMAR. — Păi astea se cheamă plete.

HEDWIGA (brusc îl ia de bătă). — Hai, papa!

IALMAR. — Ce e?

HEDWIGA. — Oh, ştii tu ce vreau eu!

IALMAR. — Habar n'am... ce e?

HEDWIGA (jumătate râzând, jumătate plângând). — Oh! papa, haide, nu mă mai necăji!

IALMAR. — Ba zău, ce e cu tine?

HEDWIGA. — (ţinându-l mereu). Ei haide, nu mai întreba, dă-mi mai bine ce-ţi cer, papa! Ştii tu, ce mi-ai promis!...

IALMAR. — Oh da... cum de-am uitat eu?

HEDWIGA. — Nu, nu... vrei să-ţi râzi de mine! Papa, nu e frumos din partea ta! Haide, unde e?

IALMAR. — Ei lasă, că n'am uitat chiar de tot. Stai, aşteaptă, că am eu altceva pentru tine, Hedwigo! (Se duce la frac şi căută în buzunar)

HEDWIGA (sare în sus şi bate din palme). — Mamă, vezi, mamă?

GINA. — Ei, vezi? N'aveai decât să aştepţi.

IALMAR (cu o hârtie în mână). — Uite, na...

HEDWIGA. — Bine dar asta e un petec de hârtie...

IALMAR. — Nu, asta-i lista. Aci sunt înșirate toate felurile. Ici e scris „menu”, a-dică listă de bucate.

HEDWIGA. — Și asta e tot ?

IALMAR. — Altceva am uitat, dragă. Dar ascultă ce-ți spun eu : să știi că lăcomia strică. Uite, du-te și stai la masă și citește „menu-nl”. Și eu am să-ți explic după el ce fel eră și ce gust avea. Stai colo, Hedwiga.

HEDWIGA (cu lacrimi în glas). — Foarte mulțumesc. (Se așează fără să vitoască. Gîna îi face semne, dar Ialmar bagă deoseamă)

IALMAR (plimbându-se agitat încoace și încolo) — Extraordinar, frate dragă ! De câte nă trebuie să îngrijească un tată de familie ! — Și dacă se întâmplă să uite un lucru de nimic, apoi trebuie să-l primească acasă cu mure de un cot. Ei, da'că să-i faci ? Trebuie să te obișnuiești și cu asta. (Se așează lângă bătrân la sobă) Te-ai uitat în pod astă seară ?

ENDAL. — Mai e vorbă ? Știi că s'a așezat în coș ! !

IALMAR. — Ce spui ! ? Carevasăzică a început să se 'nvețe în coș.

EKDAL.— Păi, ce-ți spuneam eu? Numai că trebuie făcute ceva îndreptări pentru ca să...

IALMAR.— Ei da, câteva îndreptări sigur că mai trebuie făcute.

EKDAL.— Bine, dar trebuie făcute.

IALMAR.— Ia hai să ne înțelegem noi atunci, tată. Vino să stăm colo pe divan.

EKDAL.— Bine, Da' stai un minut că mă duc întâi să mai umplu pipa... și s'o și desfund puțin... Hm!... (Ese la el în odaie)

GINA (surzând, lui Ialmar) — Să desfunde pipa!

IALMAR.— Lasă-l și tu, Gina. Amărâțul de bătrân!... — ei, dar dacă am lăsa noi pe mâine ce mai eră de făcut?

GINA.— Bine dar mâine, știu că n'ai vreme Ialmar.

HEDWIGA (întrerupând) — Ba da, mamă, are.

GINA.— Nu uita că ai clișeele alea de rețușat — au și trimis de câteva ori după ele.

IALMAR.— Iar clișeele acelea? Ce s'or fi grăbind așa? Dar vreo comandă nouă ai mai primit?

GINA.— Din păcate, nu: n'am decât cele două fotografii pe care le știi.

IALMAR.— Nimic altceva? Păi sigur, dacă nu te ocupi și nu stărui.

GINA. — Dar ce o să mai fac, că reclamă slavă Domnului, am dat la jurnal.

IALMAR. — Asta e... la jurnal! Poftim. de, cum te-ajută jurnalul! Carevasăzică, nimeni n'a mai dat p'aci și n'a venit să vadă odaia?

GINA. — Până acuma, nimeni.

IALMAR. — S'așteptăm atunci... Așa e când nu te ocupi, și când... zău, Gina. puteai să fii mai stăruitoare...

HEDWIGA. — Să ți-aduc flautul, papă?
(Se duce la el)

IALMAR. — Nu-mi trebuie nici un flaut... nici o bucurie nu mai îmi trebuie mie pe lumea asta. (Se plimbă furios încoaace și'n colț prin odaie) Da, da, de mâine m'așez la lucru, că nu mai merge: și-am să lucrez până 'oi da în brânci.

GINA. — Vai de mine, Ialmar dragă, dar n'am vrut deloc să spun...

HEDWIGA. — S'aduc o sticlă de bere, papă, vrei?

IALMAR. — Nu, nu vreau nimic; nimic nu mai vreau pentru mine... (Oprindu-se) Bere?... Ai spus ceva de bere?

HEDWIGA (înviorată). — Da, papă, o bere delicioasă, proaspătă...

IALMAR. — E, dacă ții tu cu orice preț, atunci firește, adu o sticlă.

GINA.— Da, ado, să ne mai înveselim puțin.
(Hedwiga aleargă în bucătărie)

IALMAR (la sobă îi cuprinde capul în trecere; se uită la ea și o strânge în brațe) — Hedwiga. Hedwiga!

HEDWIGA (transfigurată de bucurie și cu lacrimi în ochi)
— Papă, dragă papă!

IALMAR.— Nu mai îmi spune așa. Am stat eu la masa bogatului și am mâncat, și nu m'am gândit decât la mine. — am stat la masă și-am benchetuit și m'am îndopat cu toate bunătățile... și puteam...

GINA (șezând la masă). — Ah! nu mai spune așa, Ialmar.

IALMAR (reluându-și firul). — ...Dar voi nu trebuie să mă judecați rău. pentru că orice ar fi, voi știți cât vă iubesc.

HEDWIGA (îmbrățișându-l). — Dar și noi te iubim atât de mult, papă!

IALMAR.— Și chiar dacă mi se întâmplă vreodată de sînt mai iute, Doamne, gândiți-vă și voi câte amaruri și câte griji am eu pe cap... Nu. (Își șterge ochii. În astfel de momente nu ne trebuie bere: dă-mi flautul. (Hedwiga se duce spre poliță și-i aduce flautul)

IALMAR.— Așa, așa vezi! Când am flautul în mână și când vă simt pe voi lângă mine... (Hedwiga se așează lângă Gina la masă.)

IALMAR (Se plimbă în sus și în jos, apoi începe să cânte un dans național ceh, dar o ia pe un ton melodramatic și sentimental deodată întreprinde cântecul, îi înfunde Ginei mâna stângă și spune cu amar.

— Sărac și strâmt cum o fi la noi, dar e casa noastră, Gina, și ți-e mai mare dragul să trăiești în ea. (Începe din nou să cânte, dar se apleacă deodată bătând la ușa dinapre verduci)

GINA (sculându-se). — Ia taci, Ialmar, mi se pare c'a venit cineva.

IALMAR (așezând flautul pe etajera). — Ce, iar, frate? (Gina se duce și deschide ușa)

GREGERS WERLE (din ușa). — Iertați-mă.

GINA (dându-se înapoi). — A...

GREGERS. — Aci șade fotograful Ialmar?

GINA. — Da, aci.

IALMAR (se duce la ușa). — Ce? Tot ai venit. Gregers? Intră dar. (Gregers intră)

GREGERS. — Apoi, eu îți spuseseam că viu.

IALMAR. — Bine, dar chiar astăseară? Ți-ai lăsat musafirii?

GREGERS. — Mi-am lăsat și musafirii și casa părintească... Bună seara, doamnă Ek-dal. Nu știu, mai mă cunoașteți?

GINA. — Cum nu? Nu e vreo greutate să-l recunoști pe fiul Werle?

GREGERS. — Da, pentrucă eu seamăn cu mama și pe dânsa probabil că v'o amintiți bine.

IALMAR. — Ai plecat din casă, zici?

GREGERS.— Da, m'am mutat la hotel.

IALMAR.— Ce spui ? Acum, dacă ai venit, desbracă-te și șezi !

GREGERS.— Bine. (Își scoate paltonul. E îmbrăcat într'un costum cenușiu simplu, croit aproape țărănești-).

IALMAR.— Așează-te în voe aici pe divan.

(Gregers se așează pe divan. Ialmar pe scaun, la masă.)

GREGERS (uitându-se împrejur).— Ei, ia te uită : aici ți-ai pus în temelul casei. Ialmar Aici trăești tu, vasăzică.

IALMAR.— Aici e atelierul, cum vezi.

GINA.— Asta e odaia cea mai mare. Ne place mai bine să stăm aici.

IALMAR.— Înainte stam noi mai bine, dar împărțeala casei ăștia are o mulțime de avantagii : mai întâi un pod minunat...

GINA.— Pe urmă, în cealaltă parte a coridorului încă o odăie pe care ne gândim s'o închiriem.

GREGERS (lui Ialmar).— Cum, ai și chiriași ?

IALMAR.— Nu, încă nu... Asta nu se face așa cu una cu două ; trebuie să te ocupi. (Hedwigei) Ei, da ce e cu berea, Hedwiga ? Hedwiga dă din cap și se duce în bucătărie).

GREGERS.— ...Și asta e fata ta ?

IALMAR.— Da : Hedwiga.

GREGERS.— Singurul copil ?

IALMAR.— Singurul. Cea mai mare fericire a noastră pe lume și (încetinește glasul) cea mai mare durere.

GREGERS.— Ce vrei să zici?

IALMAR.— Da, așa e cum îți spun : e amenințată să-și piardă vederea.

GREGERS.— Cum? E posibil să orbească?

IALMAR.— Da. Deocamdată sunt doar primele simptome; câtăva vreme poate s'o ducă încă bine. Dar doctorul ne-a prevenit că e fatal.

GREGERS.— Ce grozăvie! Da de unde îi vine asta?

IALMAR (ostând). — Probabil ceva hereditar.

GREGERS (mirat). — Hereditar...!

GINA (repede). — ...Și mama lui Ialmar era slabă de ochi.

IALMAR.— Tata spunea, dar eu nu mi-aduc aminte.

GREGERS.— Bietul copil! Dar ea ce zice?

IALMAR.— O, Doamne! Parcă noi îi spunem ceva! Ea habar n'are de ce-o așteaptă. Când te gândești că umblă fără grijă, cântând ca o păsărică, zboară de-a dreptul în întunerecul veșnic al vieții!
(Abătut) Ah, Gregers, ce mult mă doare!
(Hedwiga aduce tava cu berea și paharele și le așează pe masă).

IALMAR (o mângâie pe păr). — Așa, Hedwiga, așa

(Hedwiga se apleacă pe umărul lui și-i șoptește ceva la ureche)

IALMAR. — Nu, tartine cu unt nu trebuie.
(privind în gol) Poate Gregers să vrea,

GREGERS (refuzând cu mâna) — Nu, nu mulțumesc.

IALMAR (cu glasul încă turburat). — Oricum, adu ceva; poate aduci pesmeți, numai pune unt mai mult.

(Hedwiga, veselă, dă din cap și aleargă iar în bucătărie)

GREGERS (o urmărește cu privirea) — Și totuși, mie mi se pare foarte sănătoasă și sglobie.

GINA. — Da, slava Domnului, e sănătoasă tun.
(Sade)

GREGERS. — Și cu vremea, să vezi că o să semene cu d-ta, doamnă Ekdal; — câți ani să aibă ea acum?

GINA. — Paisprezece ani. Chiar poimăine e zina ei.

GREGERS. — Dar pentru vârsta ei e foarte desvoltată.

GINA. — Da, așa de mult a crescut în anul ăsta!

GREGERS. — Și cu cât o crește, noi tot mai mult ne dăm seama cum îmbătrânim! Ori... câți ani sunt de când v'ați cununat?

GINA. — Suntem cununați de... stăi... de... cincisprezece ani.

GREGERS. — Zău? așa de mult?

GINA. — (susținându-i privirea). Da, exact.

IALMAR. — Sigur că da ; peste câteva luni se împlinesc cincisprezece ani. (Socotește) Anii ăștia ți s'au părut lungi în munte. la fabrică, Gregers ?

GREGERS. — ...Lungi... doar atâta vreme cât i-am trăit ; dar acum când stau și mă gândesc în urmă, nici nu știu unde s'au dus...

BĂTRÂNUL EKDAL (se întoarce din odaia lui fără de pipă, dar pe cap cu chipiul lui militaresc de pe vremuri. Se cam clatină pe picioare). — Ei, Ialmar, de-acum putem să stăm de vorbă... Hm! da' ce e asta ?

IALMAR (se duce spre el). — Uite, tată, avem musafiri : Gregers Werle. Nu știu, ți-aduci aminte de el ?

EKDAL (se uita la Gregers care se ridică). — Werle ? Băiatul ? Dar ce vrea cu mine ?

IALMAR. — Nu vrea nimic : a venit pe la mine.

EKDAL. — Așa dar nu s'a întâmplat nimic ?

IALMAR. — Nimic, firește că nimic.

EKDAL (spărându-se cu mâna). — Nu, să nu crezi că mi-eră frică, dar...

GREGERS (ducându-se în spre el). — Domnule locotenent, voiam numai să-ți mai aduc aminte de pădurea bătrână unde vânai odată.

EKDAL. — ...Unde vânam eu odată ?

GREGERS.— Da, acolo sus pe lângă uzina din Høvdalsk.

EKDAL.— Acolo sus, da... Ce bine cunoșteam eu locurile pe vremuri!...

GREGERS.— S'rașnic vânător erai pe atunci!

EKDAL.— Eram, da...; sigur că da — te uiți la chipiul meu? Prin casă nu-mi cere nimeni socoteală, dacă-l port. — Și dacă nu es cu el pe stradă... e că...

(Hedwiga aduce farfuria cu tartine și o așează pe masă).

IALMAR.— Stăi, tată, și bea un pahar cu bere.

Gregers, ia poftim. (Ekdal mormăie ceva și se vâind se duca la divan. Gregers se așează pe scaun lângă el. Ialmar de cealaltă parte, lângă Gregers. Gina stă ceva mai departe de masă și coase. Hedwiga stă lângă tată-său.)

GREGERS.— Îți mai aduci aminte, domnule locotenent, de vremea când Ialmar și cu mine trăiam încă sus în munte și veneam să vă vedem pe vară, — și odată și la Crăciun?

EKDAL.— Da, dumneata erai atunci? Ei vezi, nu: asta nu mi-o mai aduc aminte. Dar atât pot să-ți spun, fără de laudă, că eram strașnic vânător: nouă urși am doborât.

GREGERS (se uită cu interes la el). — Și acum nu mai vânezi de loc?

EKDAL.— Nu zic că nu: câteodată mă mai apucă, pentrucă, vezi, în pădure..... în

pădure... (Bea) Tot așa de frumoasă mai e pădurea pe-acolo pe sus ?

GREGERS.— Nu mai e ca pe vremea d-tale. Grozav e de tăiată !

EKDAL.— Tăiată ? (Incet și cu teamă) Rău lucru. Asta poate să aibă urmări foarte rele. Pădurea se răsbună.

IALMAR (și umple paharul). — Mai poftim puțin tată.

GREGERS.— Cum se poate, un om ca d-ta, om învățat cu aerul liber — să trăiască acum în zădudul orașului între patru pereți ?

EKDAL (surâzând și uitându-se pe furiș la Ialmar) — Ei, dar nu e tocmai așa de rău aci ; nu e rău deloc.

GREGERS.— Da, dar aci ce-ți înalță sufletul ? Ai aerul curat care să te învieze ? Viața liberă în mijlocul pădurii, pe munți, cu sălbatecia și cu păsările ?

EKDAL (surâzând). — ...Să i-o arătăm, Ialmar, ce zici ?

IALMAR (repede și cam contrariat). — Nu, tată, astă seară.

GREGERS.— Ce vrea să-mi arate ?

IALMAR.— Nu, nimic ; — lasă, o să vezi tu... altădată.

GREGERS (continuă, adresându-se bătrânului). — Eu gândeam, domnule locotenent, că pen-

tru dumneata ar fi fost bine să fi plecat cu mine în munte la fabrică, pentru că tot e vorba să plec și eu într-acolo. Ceva lucru de scris ai putea tot așa de bine să capeți și-acolo sus. Aici n'ai nimic ce să te bucure ori ce să te lege.

EKDAL (se uită la el nemșecat și nedumirît). — Cum ?
n'am nimic care să mă...

GREGERS. — Știu, da, îl ai pe Ialmar: dar Ialmar își are familia lui. Ori, un om ca d-ta, pe care l-a atras numai sălbăticia și libertatea....

EKDAL (bătând în masă). — Ialmar, ei, acum trebuie să i-o arătăm!

IALMAR. — La ce, tată? E și întuneric acum.

EKDAL. — Ei așa! E lumină de lună! (Se ridică.)
Trebuie s'o vadă, îți spun, dă-mi drumul. Hai de mă ajută, Ialmar.

HEDWIGA. — Da, tată, te rog!

IALMAR. — Bine, poftim.

GREGERS (Ginei). — Dar despre ce e vorba?

GINA. — O, să nu vă nchipuiți că e cine știe ce....

(Ekdal și Ialmar se îndreaptă spre fundul scenei și trag din amândouă părțile jumătățile de ușă. Hedwiga îi ajută bătrânului Gregers e în picioare Gina șade nemșecată și coase. Prin ușa întredeschisă se vede un pod lung și colțuros cu burlane imprăfoșate. Prin câteva ochiulețe de geam intră lumină vie de lună care luminează o anume parte a podului, iar pe cealaltă o lasă în umbră.)

EKDAL (lui Gregers). — Trebuie să te dai aproape de tot.

GREGERS (apropiindu-se). — Ba nu zău, ce e?

EKDAL. — Poftim dè, și te uită.

IALMAR (ram confuz). — Sunt ale tatii, măn' țelegi...

GREGERS (dău ușe, uitându-se 'n pod). — Țineți găini, d-le locotenent?

EKDAL. — Da, vezi bine că ținem găini. Acum sunt pe cuibar, dar să le vezi ziua.

HEDWIGA. — Și să vezi... mai avem și...

EKDAL. — Șșt... șșt... nu spune încă...

GREGERS. — Cum văd, și porumbei aveți.

EKDAL. — Ei, te pomenești că avem și porumbei. Uite, își au sus cuibul, sub acoperiș, pentru că știi că porumbeilor grozav le place să stea sus.

IALMAR. — Dar ce crezi că sunt porumbei obișnuiți?

EKDAL. — Obișnuiți? Auzi comédie?! Avem și de'i jucători, până și de'i gugustuci avem doi. Dar ia vino'ncoa! Vezi dumneata o cutie de lemn colo'n fund, în părete?

GREGERS. — Da, dar aceea ce mai e?

EKDAL. — Acolo dorm noaptea epurașii, frate dragă.

GREGERS. — Ce, aveți și epurași?

EKDAL. — Ei, drăcie! Cum să n'avem noi epurași! Auzi, Ialmar! Intreabă dacă ținem epurași! Hm... și acum... să vezi d-ta ceva și mai și... Ia te nită! Dă-te la o parte, Hedwiga! Poftim încoa! iac'așa! și nite-te colo'n fund; — vezi un coș cu pae?

GREGERS. — Da, și'n coș par'că ar fi o pasăre.

EKDAL. — Hm!... „pasăre“!

GREGERS. — Rață e?

EKDAL. (nemulțumit). — Firește că rață.

IALMAR. — Dar cum crezi tu? Ce fel de rață?

HEDWIGA. — Nu e rață obișnuită.

EKDAL. — Șt!

GREGERS. — Dar nici turcească nu e!

EKDAL. — Nu, d-le Werle, nu e rață turcească. — e rață sălbatică.

GREGERS. — Ce spui! Adevărat? Rață sălbatică?

EKDAL. — Da, da, adevărat! „Pasărea asta,“ cum spuneai, d-le, e chiar rață sălbatică: da, rața noastră sălbatică, închi-puește-ți.

HEDWIGA. — Rața mea sălbatică, pentrucă a mea este.

GREGERS. — Și cum? Poate ea să trăiască aici în pod.

EKDAL. — ... Ei Doamne ! 'păi înțelegi d-ta că are și ea o copae cu apă în care să bălăcește.

IALMAR. — In fiecare zi îi schimbă apa.

GINA (adresându-se lui Ialmar). — Dar, Ialmar dragă, ați răcit toată casa.

EKDAL. — Hm!... Da... Ia să închidem ! De altfel nici nu face să le speriem noaptea. Las-o, Hedwiga !

(Ialmar și Hedwiga dau la loc amândouă jumătățile de ușă)

EKDAL. — Data viitoare să te uiți mai bine la ea. (Se așează în totolin la sobă) Credeți-mă, zău, mare lucru e o rață sălbatică.

GREGERS. — Dar cum ați prins-o, domnule locotenent ?

EKDAL. — N'am prins-o eu; dar e aici în oraș o anumită persoană și noi îi suntem foarte îndatorate.

GREGERS (scam mirat). — Persoana asta o fi tata, poate.

EKDAL. — Da, da, chiar tatăl d-tale.... hm !

IALMAR. — Oricum, ciudat ! Cum de ai ghicit, Gregers !

GREGERS. — 'Păi spuneai mai adineauri că ești mult îndatorat tatii și m'am gândit că.....

GINA. — Bine, dar rața n'o avem chiar dela domnul Werle.

ÈKDAL. — Nu, dar oricum îi suntem îndatorați pentru ea lui Hacon Werle, Gina! (Către Gregers) ..... S'a dus cu luntrea pe mare. mă înțelegi, și a dat după ea, dar tatăl d-tale vede așa de rău acum... Hm' Și-a atins-o numai.

GREGERS. — Da, doar câteva alice au ajuns-o.

IALMAR. — Da, două-trei...

HEDWIGA. — Și tocmai sub aripă, de n'a mai putut să sboare.

GREGERS. — Și atunci -- sigur că s'a dat la fund.

ÈKDAL (somnoroș de abia mișcând limba). — Asta e știut : așa e cu rațele sălbatice: se lasă atât de afund cât pot, se încurcă prin erburii ori se sbat în nomolul dela fund -- și pe urmă nici că se mai ridică vreodată deasupra.

GREGERS. — Dar vezi că rața d-tale, domnule locotenent, s'a ridicat deasupra.

ÈKDAL. — Apoi, avea un câine nemaipomenit. d-nul Werle : s'a scufundat câinele ăsta după rață și-a scos-o afară.

GREGERS (adresându-se lui Ialmar). — Și tot atunci v'a și dat-o?

IALMAR. — Nu chiar atunci. La început a dus-o acasă la tată-tău; dar acolo nu-i mergea bine, și i-au spus lui Pettersen s'o tae.

ERDAL (jumuătate adormit). — Hm! Pettersen... gogomanul.

IALMAR (încetinând vorba). — ... și așa se face că ne-au dat-o nouă: știi că tata îl cunoaște pe Pettersen, și, când a auzit de istoria cu rața sălbatică, așa i-a abătut să i-o dea lui, încât i-a dat-o.

GREGERS. — Bine, dar în pod la voi îi prieste?

IALMAR. — Nici n'ai crede cum: s'a îngrășat. Vezi că e de atâta vreme aci la noi, încât și-a și uitat de viața ei sălbatică adevărată; și asta e.

GREGERS. — Poate că și tu ai dreptate Ialmar. Bagă de seamă, să nu vadă nici marea, nici cerul... Ei, dar eu trebuie să plec; mi se pare că tată-tău a adormit.

IALMAR — Și de-asta...

GREGERS. — Ah! da, stai: par'că spunei tu că ai o odaie de închiriat. E liberă odaia?

IALMAR. — Da. Dar de ce? Știi pe cineva?

GREGERS. — Puteai să mi-o închiriezi mie, odaia.

IALMAR. — Ție?

GRNA. — Cum? D-tale, d-le Werle? (Vine la ei)

GREGERS. — Dacă-mi închiriați mie odaia, chiar mâine dimineață mă mut în ea.

IALMAR. — Cum nu, cu cea mai mare plăcere.

GINA. — Dar, d-le Werle, nu face deloc pentru d-ta camera aceea.

IALMAR. — Domne ! Gina, auzi vorbă !

GINA. — Da, pentrucă nici destul de mare nu e și nici înmină destulă n'are odăița asta.

GREGERS. — Bine, dar ce are face ?

IALMAR. — Ba eu așa gândeam, că e o odaie foarte drăguță și nu e deloc rău mobilată.

GINA. — Dar gândește-te și la ai doi de jos !

GREGERS. — Cine sunt cei doi ?

GINA. — Hm ! Unul din ei eră profesor particular.

IALMAR. — ..... candidatul Molvik.

GINA. — Și celălat, un doctor ; Relling îl chiamă.

GREGERS. — Relling ? Par'că-l cunosc puțin. Mi se pare că eră doctor la Heudalsk.

GINA. — Amândoi, niște pierde-vară : es în fiecare seară și se 'ntorc noaptea târziu acasă : și de cele mai multe ori sunt...

GREGERS. — Nu-i nimic. Te obișnuști lesne cu asta. Și eu cred să mă obișnuesc, ca și rața sălbatică.

GINA. — 'm'da. Mai bine eră dacă te hotărâi d-ta mâine, după un somn bun.

GREGERS. — Mi se pare mie, doamnă Ekdal, că nu prea vrei să viu să stau în casa d-tale.

GINA. — Nu, Doamne ferește; cum poți să-ți inchipui?

LALMAR. — Zău, Gina, e ciudat asta din partea ta. (Către Gregers.) Da' spune-mi, Gregers, acum pentru început, te gândești să stai aci la oraș?

GREGERS (îmbrăcând paltonul). — Da, acum mă gândesc că aci am să rămân.

LALMAR. — Cum? Nu acasă la tată-tău? De ce te gândești să te apuci de-acum?

GREGERS. — Ei, dacă aș ști de ce să mă apuc, poate că tot n'ar fi așa de rău. Dar când ai nenorocul să te cheme „Gregers”, — „Gregers” și încă și „Werle” — ai pomenit tu grozăvie mai mare ca asta?

LALMAR. — De! După mine nu văd nici un rău.

GREGERS. — Uf! și eu l-aș scuipa în față pe omul pe care îl chiamă așa.... Dar odată că ți-a fost scris, pe lumea asta, să fi Gregers Werle ca mine!

LALMAR (râzând). — Ha! Ha!... și de n'ai fi fost Gregers Werle, ia spune-mi, care altul ai fi vrut să fi?

GREGERS. — De ar fi să-mi aleg eu singur soarta, câine dresat aş vrea să fiu.

GINA. — Câine ?

HEDWIGA (fără voia ei). — Ah ! numai câine nu !

GREGERS. — Ba da ! Un câine anume dresat, un câine din cei care se avântă în apă după rațele sălbatice, când vor să se afunde în adâncul apei și când se 'ncurcă printre erburii.

IALMAR. — Zău ! Gregers, de înțeleg eu ceva din ce spui.

GREGERS. — Se poate, nici n'am vrut să spun mare lucru. Atunci ne-am înțeles ; pe mâine, mă mut de dimineață. (Gimes). Pe d-ta n'am să te deranjez ; eu fac singur tot. (Lui Ialmar) Cât despre celelalte, vorbim noi mâine. Noapte bună, d-nă Ekdal ! (Se înclină înspre Hedwiga) — Noapte bună.

GINA. — Noapte bună, Domnule Werle !

HEDWIGA. — Noapte bună.

IALMAR (aprinde lumânarea). — Stai puțin, să aduc lumină, că trebuie să fie întuneric pe scară.

(Gregers și Ialmar es prin ușa coridorului)

GINA (uitându-se în gol cu cusătura pe genunchi). — Ce ciudată vorbă ! Anzi, să vrea el să fie câine !

HEDWIGA. — Doamne, mamă, eu cred că el a vrut să înțeleagă altceva.

GINA. — Dar ce altceva putea să fie ?

HEDWIGA. — Nu știu, dar spunea așa ca și când ar fi vrut să înțeleagă altceva decât ce spunea, — și așa a mers toată vremea.

GINA. — Așa crezi tu ? Oricum, ciudat lucru.

IALMAR (întorcându-se). — N'a stins încă...

(Stinge lumanarea și o pune la loc)

Insfârșit ! Bine că putem mânca liniștiți. (Incepe să mănânce tartina). Ei vezi, Gina, când te dai puțin de osteneală, uite cum...

GINA. — Cum „când te dai de osteneală ?“

IALMAR. — Apoi ce vrei mai mare bucurie decât să fi închiriat odaia ? Și, gândește-te, cui... unui om ca Gregers, unui prieten vechiu, prieten adevărat...

GINA. — Toate bune, dar nu știu cum, că parcă nu sunt mulțumită.

HEDWIGA. — Ei lasă, mamă, să vezi ce bine o să fie !

IALMAR. — Ciudată ce mai ești și tu, Gino ! Înainte țineai cu orice preț să închiriezi odaia, și acum parcă n'ai mai vrea.

GINA. — De, Ialmar, vezi — de-ar fi altul ! Dar te gândești tu ce-o să zică tată-său de asta ?

IALMAR. — Bătrânul Werle? Mai întâi că asta nu-l privește pe el.

GINA. — Oricum: înțelegi tu că trebuie să se fi petrecut ceva între ei de vreme ce băiatul a plecat din casă. Parcă nu-i știi cum trăiesc?

IALMAR. — Se prea poate, dar...

GINA. — Și tată-său sigur că o să-și închipue că tu ești de vină de toate astea.

IALMAR. — N'are de cât să-și închipue ce-o poți. Werle bătrânul a făcut destul pentru mine; m'ar bate Dumnezeu să zic că nu, — dar asta nu înseamnă că de-acum toată viața mea am să depind de el.

GINA. — Știu, dragă Ialmar, dar vezi că se poate ca asta să se spargă în capul lui bietul tată-tău și să-și piardă dintr'o dată și puținul ăla de lucru pe care-l mai capătă dela Groberg.

IALMAR. — Imi stă pe limbă s'o spun: „n'are decât să-l piardă!” Or' nu e înjositor lucru pentru cineva ca mine, să ajungi să-l vază pe tată-tău, om bătrân, — un milog? Dar lasă, vine ea curând vremea, pare-mi-se. (Mai în o tartină). De acum am o problemă în viață și am s'o duc eu la îndeplinire.

HEDWIGA. — Oh, da, papă, așa să faci!

GINA. — Mai încet, că-l deștepți!

IALMAR (încetinind glasul). — O duc la îndeplinire, să știi. O veni și vremea aia, și atunci... Vezi, e bine că am dat odaia. — Așa, am să fiu mai liber. Și un om care are o problemă în viață, trebuie să fie liber. (Zmoționat, își întoarce privirea înspre jil). Biete tată încărunit, lasă-te pe Ialmar: te țin umerii lui, că sunt largi și puternici: — și într-o bună zi, când te'i trezi și... (Către Gina) Ce? or' poate nu crezi?

GINA (sculându-se). — Cred, vezi bine că cred, dar deocamdată haide să-l așezăm în pat.

IALMAR. — Haide!

(Amândoi îl ridică linișor pe bătrân).

ACTUL III

Atelierul lui Ialmar Ekdal.

Dimineața. Lumina de zi intră printr-un luminător mare de pe un acoperiș înclinat. Perdona e dată într-o parte. Ialmar, ocupat să retușeze o fotografie mică, șade la masă. Alte fotografii stau răspândite pe lângă el. În momentul acela intră Gina pe ușa coridorului. E îmbrăcată cu pardesiu și pălărie, în mână cu un coș de piață cu capac.

IALMAR. — Te-ai și întors Gina ?

GINA. — Da, ia să ne cam grăbim. Așeză
coșul pe scaun și se îmbracă)

IALMAR. — La Gregers te-ai uitat tu ?

GINA. — Firește. O plăcere să vezi ce e acolo :
de cum a venit, s'a apucat să-și facă
el regulă prin casă.

IALMAR. — Cum asta ?

GINA. — A vrut să-și facă tot, singur, cum
a și spus. Și focul tot singur și l-a
făcut, și a astupat coșul cu capacul
de-a umplut toată odaia de fum. Of !
eră un miros acolo de-ți venea...

IALMAR. — Ce spui !

GINA. — Dar încă să mai vezi : s'a apucat
pe urmă să stingă focul, — și toată

apa din lighian a turnat-o în sobă, de s'au făcut scândurile la el ca într'o cocină.

IALMAR. — Auzi ce necaz !

GINA. — A trebuit să chem pe nevasta portarului ca să facă puțină rânduială la porcu-ăsta, dar în odaie nu poate să intre până deseară.

IALMAR. — Dar el unde era în vremea asta ?

GINA. — A eșit ! Zice că se 'ntoarce ; așa a lăsat vorbă.

IALMAR. — M'am dus și eu un moment la el, după ce ai plecat tu.

GINA. — Am auzit. L'ăi fi poțtit să mânânce cu noi ?

IALMAR. — A... nu... mă'nțelegi ; doar așa să guste ceva cu noi. De... ziua 'ntăia ; n'aveam ce să fac. Dar lasă că se găsește totdeauna ceva în casă.

GINA. — Vezi bine că de găsit trebuie să se găsească.

IALMAR. — Dar știi, ca să nu fie prea puțin, mă tem că au să vină și Relling cu Molvik. S'a 'ntâmpat de m'am întâlnit cu Relling pe scară și i-am...

GINA. — Cum și pe ei doi ?

IALMAR. — Doamne, acum că or fi doi mai mult, ce are aface ?

BĂTRÂNUL EKDAL (deschide ușa dinspre odăa în care se află atelierul și intră în atelier. — Ascultă, Ialmar'. (O ține în mână pe Gina) A!...

GINA. — Îți trebuie ceva, tată?

EKDAL. — Nu, nimic. Hm! (Dă spate din nou.)

GINA (își ia coșul. Lui Ialmar. — Vezi de te uita după el să nu iasă.

IALMAR. — Bine, bine: sigur. — Ascultă, Gina, n'ar fi rău să faci tu o salată de scrumbii, că Relling și cu Molvik au chefuit az'noapte.

GINA. — Bine, fac, dar o să cam aștepte.

IALMAR. — Nu e nimic, lasă, nu te grăbi.

GINA. — Bine, dar să lucrezi și tu în vremea asta.

IALMAR. — Nu vezi că stau și lucrez? Lucrez și eu cât pot.

GINA. — Așa! Că scapi și tu mai repede (Pleacă cu coșul în bucătărie)

IALMAR (dă un moment cu o pensulița peste fotografiile care lucrează alene și plictisit).

EKDAL (își aruncă privirea în atelier, apoi se uită în jur împrejur și întreabă zoptit) — Ai treabă?

IALMAR. — Păi nu vezi? Stau și mă căznesc cu fotografiile astea!

EKDAL. — A, bine... Dacă ai treabă... Hm! (Se duce iar la el în odăa. Ușa rămâne deschisă.)

IALMAR (mai continuă câteva să lucreze, apoi lasă pensula și se duce spre ușă. — Ai treabă, tată?

ERD. — Normămăi din odăia lui) — Ce! parcă numai tu ai de lucru? Și eu am...
bin!...

IAIMAR. — Da, sigur că da. Se apucă din nou să
retuceze.

ERD. (în ușa care dă spre apăre în ușă) — Hm! Vezi...
dar vezi că eu nu mă grăbesc chiar
așa de mult.

IAIMAR. — Și eu care credeam că stai să scrii

ERD. — Pă dracu!... Dar ce, crapă Gra-
berg de-o mai aștepta o zi! ori e ră-
punere de cap?

IAIMAR. — Sigur, ce te-ai băgat rob?

ERD. — Si apoi... Stai... mai e ceva de
lucru acolo la...

IAIMAR. — Ei da, sigur. Vrei poate să-ți
deschi?

ERD. — Zău, ce drăguț ai fi!

IAIMAR (se ridică). — Deocamdată, lasă-mă
singur.

ERD. — Da, zău, trebuie să fie gata până
măine dimineată: măine e ziua ei,
parcă; nu?

IAIMAR. — Sigur că măine.

IAIMAR și ERD. trag pe jumătate ușile într-o parte
Prin luminător intră lumină de soare de dimineața.
Câțiva porumbi zboară încuace și încolo, alții cun-
cune pe sus. Din fundul porții coteodăceac gă
mille)

IAIMAR. — Ei, haide, tată!

ERD. (întră) — Dar tu nu vii?

IALMAR. — Ba da. Uite că... eu mă gândeam să... (Zărește Gîna în ușa bucătăriei)... Eu?... nu,... n'am când, că am de lucru — (Lui Ekdal). Ia te uită ce mai mecanică... (Trage de un șnur, dînnăuntru se lăsa o perdea a cărei parte de jos e făcută dintr'o față de pânză, iar cea de sus dintr'o bucată de pl... Jumătate din pod nu se vede).

IALMAR (se așează la masă). — Așa... Înșfârșit bine că pot sta și eu liniștit un minut.

GINA (intră). — Ce, iar a trebuit să se ducă să umble acolo!

IALMAR. — Dar mai bine era să se ducă la madam Eriksen? (Se așează). Iți trebuie ceva? Parcă spuneai.....

GINA. — Vream numai să te 'ntreb, dacă pot să aștern fața de masă.

IALMAR. — Da... Poți... Dar crezi că vine cineva așa de dimineață?

GINA. — Nu! Că n'aștept pe nimeni, decât perechia aia, ginerele cu mireasa care vor să se fotografieze împreună.

IALMAR. — Dracu' să-i ia! N'au mai găsit zi în care să se fotografieze împreună?

GINA. — Nu, Ialmar dragă, că le-am spus să vină azi după amiazi, când dormi tu.

IALMAR. — Așa?! Bine. Atunci mîncăm aici... Minunat!

GINA. — Deocamdată, e încă devreme ca să pun tacâmurile; poți să mai stai la masă și să lucrezi.

IALMAR. — 'Poi tu mă vezi, că aci stau... și lucrez... cât pot și eu...

GINA. — Bine, că așa scapi odată. (Pleacă din nou la bucătărie; pauză scurtă).

EKDAL (din ușa podului la plasă). — Ialmar!

IALMAR. — Ce e?

EKDAL. — Eu cred că ar trebui să împingem copaiia ceva mai încolo.

IALMAR. — 'Poi nu-ți spuneam eu?

EKDAL. — Hm... hm. hm! (Pleacă din ușa.)

IALMAR (după ce mai lucrează puțin, se uită pe furiș în pod și se saltă de pe scaun. Hedwiga vine din bucătărie.)

IALMAR (se așează repede la loc). — Ce vrei?

HEDWIGA. — Am venit la tine, papă!

IALMAR (repede). — Ai venit să miroși ce e pe-aici? Se vede că te-a trimes mamă-ta să ne păzești.

HEDWIGA. — Ah nu, zău, că nu!

IALMAR. — Dar ce face mamă-ta acolo?

HEDWIGA. — Acumă face salata de scrumbii. (Vine lângă masă.) Vrei să-ți ajut eu puțin, papă?

IALMAR. — Nu, lasă... Mai bine fac eu singur tot... cât m'or ține puterile... Câtă vreme o fi sănătos tata-tău, Hedwiga, nu e nevoie, — dar vezi că...

HEDWIGA. — Ah tată, zău, dar ce-ți mai vine de vorbești așa ? (Se plimbă în sus și în jos, se oprește apoi în ușa deschisă și privește în pod.)

IALMAR. — Ia vezi, ce-o fi făcând el pe-acolo :

HEDWIGA. — Face alt sghebuleț la copac.

IALMAR. — Ferit-a sfântul n-o să poată el singur. Și eu, fire-aș să tin, trebuie să stau lipit aicea.

HEDWIGA (se duce la el). — Dă-mi mie pensula, tată, că eu știu.

IALMAR. — Asta e ! Ia fugi, că-ți mai strici ochii ăia !

HEDWIGA. — Dar deloc, tată : haide, dă-mi mie pensula !

IALMAR (se scoală). — Bine, dar să știi că mi-e mult de două minute nu te las.

HEDWIGA. — Zău, tată, adică de ce crezi tu că o să-mi facă rău ? (Ia pensula) Uită-te ! (Se așează) Și iacă ici, și un model ca să mă uit după el.

IALMAR. — Vezi numai să nu-ți faci rău la ochi. Auzi ? N'am eu poftă să te am pe cuget. Tu-ți porți răspunderea, să știi.

HEDWIGA (trotușând). — Sigur că da.

IALMAR. — Bravo, dar știi că te pricepi ? Auzi, Hedwiga, numai două minute (Trecând, trage pânza dinspre pod. Hedwiga țâște și lucrează, Ialmar și Ekdal se aud vorbind)

IALMAR (vine la plusă). — Fii bună, Hedwiga, și-mi dă cleștele. Vezi că sunt pe poliță. Dă-mi și ciocanul. (Se duce înapoi). Stai, tată; lasă-mă întâi pe mine să-ți arăt cum mă gândeam eu.

(Hedwiga ia unelte de pe poliță și i le dă.)

IALMAR. — Să trăești. (Cui Ekdal? Vezi ce bine că am venit? (Placă dela perdele. Se aude lovind cu ciocanul și (scărind Hedwiga stă și se uită la el. Puțin în urmă bate cineva în ușa coridorului dar Hedwiga nu bagă de seamă).

GREGERS WERLE (intră fără pălărie și palton și se oprește în ușa). — Hm!

HEDWIGA (se întoarce și se duce spre el). — Bună dimineța. Poftim intră!

GREGERS. — Mulțumesc. (Se uită în pod) Dar îmi pare mie sau aveți lucrători în casă?

HEDWIGA. — Nu, așa! E tata cu bunicu. Să le spun că ați venit...

GREGERS. — Nu, nu e nevoie... Mai bine mai aștept. (Se așază pe divan.)

HEDWIGA. — ..Și e atâta neregulă aci! (Vrea să strângă fotografiile.)

GREGERS. — Lasă-le, te rog. Astea sunt fotografiile care trebuie să fie gata?

HEDWIGA. — Da, tocmai că vream să-i ajut tatii ca să le isprăvească.

GREGERS. — Lucrează dar mai departe. Nu te uita la mine.

HEDWIGA. — Bine. (Așează iar fotografiile la loc și începe să încreze. Gregers tace și se uită la ea.)

GREGERS. — A dormit bine azi noapte rața sălbatică?

HEDWIGA. — Mulțumesc, eu așa cred că bine

GREGERS (Întorcându-se înspre pod.). — Vezi, ziua se arată toate altfel decât noaptea pe lună.

HEDWIGA. — Da, niciodată nu e la fel. Dimineata altfel decât după prânz, și când plouă, iar altfel decât când e senin

GREGERS. — Ai băgat d-ta de seamă asta?

HEDWIGA. — 'Poi ce! nu se vede?

GREGERS. — Și dumitale îți place să stai acolo cu rața sălbatică?

HEDWIGA. — Da, când se poate...

GREGERS. — Da, probabil că n'ai prea multă vreme; sigur că mergi la școală.

HEDWIGA. — Nu, acum nu mă mai duc, pentru că tata se teme că-mi stric ochii.

GREGERS. — A, care va să zică se ocupă el de d-ta!

HEDWIGA. — Mi-a promis mie dânsul că se ocupă... dar până acum n'a avut încă vreme. —

GREGERS. — Dar n'ar putea să te ajute puțin altcineva?

HEDWIGA. — Ba da, d. Molvik; dar dânsul nu e totdeauna... tocmai... așa...

GREGERS. — Probabil că e mai totdeauna beat.

HEDWIGA. — Da, mi se pare.

GREGERS. — Atunci, ai vreme destulă... și la dumneavoastră în pod nu e așa că e o lume cu totul alta?

HEDWIGA. — O, ba da, cu desăvârșire altă lume. Și câte lucruri cindate avem noi acolo!

GREGERS. — Zău?

HEDWIGA. — Da, avem acolo niște dulapuri mari cu cărți, și'n multe din ele sunt poze.

GREGERS. — Ce spui?

HEDWIGA. — Și pe urmă mai e și un dulap vechiu cu sertare și cu un fel de oblon, — și un ceasornic mare cu chipuri care ar putea să umble, dar ceasornicul nu umblă.

GREGERS. — Care va să zică acolo la rața sălbatică, vremea a stat în loc?

HEDWIGA. — Da. Și pe urmă mai e și o cutie veche cu culori, dar mai cu seamă sunt o grămadă de cărți.

GREGERS. — Și cărțile astea, le citești?

HEDWIGA. — Sigur că da, când pot; dar cele mai multe sunt englezești și eu nu le înțeleg; dar mă nit la poze, — e o carte mare acolo, îi zice „istoria Lon-

drei^a de Harison. Poate să fie de o sută de ani și mai bine, și are o mulțime de poze: pe pagina dintâia e făcută moartea cu un ceasornic de nisip, și o fecioară. — dar mie nu-mi place, dar sunt ele alte poze, cu biserici, cu palate, cu străzi, cu corăbii mari care merg pe mare.....

GREGERS. — Dar poți să-mi spui și mie cum de aveți minunile astea?

HEDWIGA. — Odată, de mult, zice că ședea aci un căpitan de corabie, el le-a adus. Il chema „Olandezul rătăcitor” dar sigur că în răs îi ziceau așa, pentru că el nu era olandez.

GREGERS. — Nu era olandez?

HEDWIGA. — Nu. Și într-o bună zi, s'a dus și nu s'a mai întors, și au rămas toate așa ca pe vremea lui.

GREGERS. — Dar ia spune-mi, când stai așa și te uiți la poze, atunci nu te apucă dorul să călătorești și să vezi chiar cu ochii d-tale, lumea largă, lumea adevărată!

HEDWIGA. — Nu, deloc. Eu vreau să tui întotdeauna aci, acasă, și să-i ajut lui tata și mami (Lucrează)

GREGERS. — Ca să isprăvească fotografiile?

HEDWIGA. — Nu, nu numai la asta; ce-aș fi vrut eu mai mult și mai mult ar fi fost să învăț să fac și eu poze, ca ale din cărțile englezești.

GREGERS. — Ei... Și papa ce zice de asta?

HEDWIGA. — Eu cred că papa n'ar vrea: e așa de cindat când e vorba de așa ceva! Inchipuește-ți dumneata, zice că eu trebuie să învăț să împletesc coșuri din pae, — și mă întreb eu la ce poate să-mi folosească asta?

GREGERS. — Mă întreb și eu.

HEDWIGA. — Și, cu toate astea, poate că tot are dreptate papă: vezi, dacă aș fi știut eu să împletesc un coș de pae, puteam acum să-i fac un coș nou raței sălbatice.

GREGERS. — Sigur, doar ea ți-e mai dragă ca orice.

HEDWIGA. — Vezi bine: nu e ea rața mea?

GREGERS. — Ba da, a d-tale e.

HEDWIGA. — Să știi d-ta. A mea e, dar eu i-o dau și tatii și hunicului de câte ori mi-o cer.

GREGERS. — Dar ce au ei cu rața?

HEDWIGA. — Și lor le e dragă: și apoi ei o îngrijesc, și ei o cresc...

GREGERS. — Cum văd eu în casă la d-tă rața sălbatică e persoana cea mai însemnată.

HEDWIGA. — Ei da, este! Pentrucă vezi. e-
rață sălbatică adevărată. Și pe urmă,
uite, e păcat de ea săraca. Ea n'are
pe nimeni de-al ei.

GREGERS. — Da, ea n'are familie ca epurii...

HEDWIGA. — Nu. Uite și găinile au crescut
încă de pușori cu alții, dar ea e sin-
gură fără de ai ei. Și pe urmă — ce
ciudat, — nimeni nu știe de rața săl-
batică. absolut nimeni nu știe de pe-
unde e...

GREGERS. — Eră în adâncul mării.

HEDWIGA (se uită în trecut la ea, ascunde un surâs și
spune). — De ce-ai spus așa... „în adân-
cul mării“?

GREGERS. — Dar cum trebuia să spun?

HEDWIGA. — Puteai să spui „în mare“ ori
„în fundul mării“!

GREGERS. — Ei, și nu pot tot atât de bine
să spun „în adâncul mării“?

HEDWIGA. — Ba da, dar nu știu, mie-mi sună
așa de ciudat când spun alții „în a-
dâncul mării“!

GREGERS. — Cum? de ce? Spune-mi și mie
de ce?

HEDWIGA. — Nu, nu pot; așa.... o prostie....

GREGERS. — Ba nu; deloc. Ia spune-mi și
mie de ce ți-a venit să râzi!

HEDWIGA. — Pentrucă... ori de câte ori mi se întâmplă să mă gândesc așa deodată la tot ce este acolo, atunci par'că-mi se pare că, și pod și toate de-acolo, sunt în „adâncul mării“ Dar e o prostie....

GREGERS. — Ba nu ; de ce ?

HEDWIGA. — 'Păi ăsta e pod, nu e altceva

GREGERS (se uită fix la ea). — Ești sigură că e așa ?

HEDWIGA — (uimită). Că... ăsta... e pod !

GREGERS. — Da, ești sigură ?

HEDWIGA (tace, și se uită cu gura căscată de mirare)

(Gina vine din bucătărie cu o față de masă în mână).

GREGERS (se scoală). — Poate că am venit prea de vreme la Dv. ?

GINA. — Undeva tot trebuia să fiți, dar o să fie curând gata masa. (Hedwiga strânge de pe masă : ea și Gina aștern fața și pun tacămurile în timpul scenei următoare. Gregers șade în fotoliu și răsfoiește un album).

GREGERS. — Am auzit, doamnă Ekdal, că știți să retușați !

GINA (se uită la el cam pieziș). — Da știu.

GREGERS. — Ia te uită, ce minunat s'a povărit !

GINA. — Cum minunat ?

GREGERS. — Că și Ialmar s'a făcut fotograf, au vrut să zic.

- HEDWIGA. — Mama știe să și totografeze.
- GINA. — Bine înțeles că știu: ocazii am avut destule, pentruca să învăț.
- GREGERS. — Așa că, propriu zis. dv. conduceți totul?
- GINA. — Da, când se întâmplă de nare vreme Ialmar, atunci...
- GREGERS. — Da, îmi închipui cât de mult timp trebuie să-i ia bătrânul.
- GINA. — Ei da, dar, vezi, nici nu e asta lucru pentru un om ca Ialmar. să stea să *impoazeze*... așa... pe al d'întâi venit.
- GREGERS. — Și eu gândeam: dar odată ce-a apucat drumul ăsta...
- GINA. — Ei da, dar, înțelegi d-ta. d-le Wene. că Ialmar nu e așa, un fotograf de rând.
- GREGERS. — Sigur că nu. Dar... (În poartă dreapta ușii se aude o împușcătură Gregers trece.)
Ce s'a întâmplat?
- GINA. — Ah! iar s'au apucat să împuște.
- GREGERS. — Cum? Și împușcă?
- HEDWIGA. — Da, zic că sunt la vânatoare.
- GREGERS. — La ce vânătoare? Din ce podu-
lui). Ce, ești la vânătoare, Ialmar?
- IALMAR (La plasă). — A! tu ești? Nuștiam. eram așa de ocupat!... (Hedwigel și tu... să nu ne spui nimic!??... Via în atelier.

GREGERS. — Tu împuşcai în pod?

IALMAR (arătându-i un pistol cu două țevi). — Da, uite cu ce.

GINA. — Par'că văd că nu vă lăsați până ce n'ăți face o nenorocire cu *chistolul* ăsta.

IALMAR (tenuțu-l). — Ți-am mai spus odată că armii ăștia îi zice „*pistol*”.

GINA. — Ei, tot aia e.

GREGERS. — Care va să zică și tu, Ialmar, te-ai făcut vânător?

IALMAR. — Așa, din când în când, organizăm noi câte o mică vânătoare printre epuri. Mă înțelegi, de! — mai mult pentru tata.

GINA. — Cindați ce mai sunt și bărbații? Le trebuie lor întotdeauna ceva ca să-i distreze!

IALMAR (tenuțu-l). Intocmai! Așa ne trebuie nouă, totdeauna să ne distreze ceva!

GINA. — 'Poi ce-ți spun eu?

IALMAR. — I-auzi, hm. — Lui Gregers. Și-apoi vezi? e bine că podul e situat în așa fel, că nimeni nu aude când împuşcăm (Așază pistolul pe poarta de sus). Să nu umbli la pistol, Hedwiga: să știi că una din țevi e încărcată!

GREGERS (se uită înspre plasa). — Ei, dar cumă văd, ai și puști de vânătoare

IALMAR. — Da, o pușcă veche de-a tatii. De împușcat nu mai poți să mai împuști cu ea, că e ceva stricat la coș. Dar că o avem, e bine: e foarte distractivă, știi: o demontăm, o curățim, o ungem și o montăm la loc. Știi, tata se ocupă mai mult cu asta.

HEDWIGA (adresându-se lui Gregers). — Uite acum ar fi bine să vezi rața.

GREGERS. — Tocmai că la ea mă și uitam. Mi se pare mie, sau fi atârnă una din aripi?

IALMAR. — Ce, e de mirare? Doar e împușcată.

GREGERS. — Și parcă își târăște un picior, or' nu?

IALMAR. — Da, par'că. — Mai nimic.

HEDWIGA. — Poi a apucat o câinele de picior.

IALMAR. — Atâta doar, dar încolo n'are nimic. Extraordinar, pentru o biată pasăre peia care a trecut un rând de alice și care a mai căzut și'n gura câinelui!

GREGERS (întinzându-se la Hedwiga). — Și care a mai stat și atâta vreme în „adâncul apei”.

HEDWIGA (surzând). — Da...

GINA (regulând pe masă). — Drăguța de rață! o s'ajungă să-i cadă 'n genunchi.

IALMAR. — Hm! — dați curând la masă?

GINA. — Indată, Hedwiga, ia ajută-mi tu puțin.

(Gina și Hedwiga es în bucătărie).

IALMAR *înțecat*. — Să plecăm de-aici mai bine, și să nu ne mai uităm la tata, că nu-i place.

(Gegers pleacă din ușa podului).

IALMAR. — Să închid mai bine, până ce nu vin ceilalți. (Gonește găinile). — Cșșș. Cșșș încolo! (În acelaș timp ridică perdeaua și trage ușile. Vezi, sistemul ăsta eu l-am inventat. Zău, știi, e foarte amuzant să te ocupi așa prin casă, să ai grijă să fie ordine, să reperi când se strică câte ceva. De altfel, uite e și un bine. Vezi Gina nu poate să sufere să intre eparașii și găinile în atelier.

GREGERS. — Ei, și ce dac'ar intra? Dar mi se pare mie că nevastă-ta e stăpânul în casă.

IALMAR. — Da, am aranjat eu cu ea și i-am încredințat ei lucrul de toate zilele, și eu, în vremea asta, mă'ncuin în odaie ca să reflectez la lucruri mult mai mari.

GREGERS. — Ce lucruri, Ialmar?

IALMAR. — Mă miră cum de nu m'ai întrebat până acum. Or' poate n'ai auzit încă de invenția mea.

GREGERS. — De invenție? Nu.

LALMAR. — Auzi! Cum? N'ai auzit? Dar sigur, cum eră să auzi în pustietatea aia de munte, acolo în pădure?

GREGERS. — Care va să zică ai o invenție tu?

LALMAR. — Nu chiar invenție, dar aproape. Înțelegi tu, că dacă m'am hotărît să mă consacru fotografiei, asta firește n'am făcut-o pentru ca să iau mutra primului venit.

GREGERS. — Da, așa-mi spunea și nevastă-ta.

LALMAR. — Și atunci, mi-am propus ca, odată ce am intrat în fotografie, să ridic până la artă, până la știință. Și de aceea, m'am hotărât să fac o invenție mare.

GREGERS. — Și în ce constă invenția asta?

LALMAR. — Doamne dragă, nu mă 'ntreba încă de detalii. Îți trebuie vreme pentru asta. Dar să nu crezi, că asta o fac așa, din vanitate. Eu nu muncesc pentru mine. O, nu! Pe mine mă muncеște zi și noapte o anume problemă.

GREGERS. — Care problemă?

LALMAR. — Tu uiți pe bietul bătrân cu părul alb!

GREGERS. — Bietul tată-tău! Dar ce poți tu să mai faci pentru el?

LALMAR. — Pot să redeștept în el simțimântul încrederii de sine și să redau familiei Ekdal prestigiul și cinstea ei de altădată.

GREGERS. — Asta numești tu carevasăzică problema vieții tale?!

LALMAR. — Da, vreau pe biet — omul ăsta ingenunchiat să-l fac să uite ce-a suferit, atunci când s'a abătut furtuna peste dânsul. El încă de pe vremea urmăririi nu mai eră om. Uite vezi tu pistolul ăsta cu care împușcă epurii? Asta și-a jucat și el rolul lui în tragedia Ekdalilor.

GREGERS. — Pistolul ăsta? Ce vorbești!

LALMAR. — Când s'a pronunțat sentința de condamnare și-a fost să-l închidă pe tata, avea pistolul în mână.

GREGERS. — Ce spui!

LALMAR. — Da, dar nu s'a putut hotărî. A fost laș încă de atunci, într'atât i s'a închircit sufletul. Înțelegi tu asta? El, fost soldat, el care a doborât nouă urși, el de neamul lui din doi locotenenți-coloneli unul după altul. — Înțelegi tu asta, Gregers?

GREGERS. — O, dar cum înțeleg!!

LALMAR. — Ei vezi, eu nu înțeleg. — Și încă odată revolverul ăsta a mai reapărut

în istoria familiei Ekdal. În zina când i-au pus tatii haina de pușcăriaș și l-an închis. — ah ! prin ce grozăvie am trecut eu, îți închipui ? — atunci la geamuri mi-am lăsat perdelele ; și când mă uitam uneori că soarele străluce ca și în alte dăți, eu nu înțelegeam dece. Și mă uitam la oameni cum umblau pe străzi răsând și povestindu-și de una și de alta, și eu nu 'nțelegeam. Credeam că firea toată trebuia să 'ncremenească așa, ca'ntr'o eclipsă.

GREGERS. — Exact acelaș lucru l-am simțit eu, când a murit mama.

IALMAR. — Într'unul din ceasurile astea amare, Ialmar Ekdal și-a îndreptat revolverul spre inimă.

GREGERS. — Și tu ai vrut să te împ...

IALMAR. — Da.

GREGERS. — Dar nu te-ai împușcat.

IALMAR. — Nu... În clipa hotărâtoare am învins răul din mine, și am rămas în viață. Dar, crede-mă, multă bărbăție îți trebuie să alegi viața în astfel de împrejurări.

GREGERS. — Depinde pe punctul de vedere pe care-l ai.

IALMAR. — Nu e decât un singur punct de vedere, și e bine că pe acela l-am ales, pentrucă în curând fac invenția. — Și-atunci — și doctorul Relling este de aceeaș părere — tata va putea iarăși să-și poarte uniforma. Asta îmi va fi singura mea răsplată.

GREGERS. — A, care va să zică, uniforma, asta îl...

IALMAR. — E singura lui dorință și singura ambiție. Tu nu poți să-ți închipui cât mă doare în suflet din pricina lui. Ori de câte ori avem în familie vreo sărbătoare, uite, cum ar fi ziua căsătoriei noastre bunăoară ori alta, bătrânul intră îmbrăcat în uniforma lui de locotenent de pe vremuri. Dar, de cum o auzi că bate cineva în ușă — pentru că știi că n'are dreptul să poarte uniformă în fața lumii — atunci cât îl vezi de bătrân, o ia la fugă la el în odaie.

GREGERS. — Dar așa, aproximativ, cam când crezi să-ți fie gata invenția ?

IALMAR. — O Doamne, cum îți vine să întrebi astfel de detalii ? O invenție este ceva care depinde atât de puțin de tine ! Vezi, aci e chestie și de inspirație. Și de ! ca să socotești mai din vreme când o să fie gata, e aproape cu neputință.

GREGERS.— Dar îmi închipui oricum că înaintează ?

IALMAR.— Da, vezi bine: nu e zi să nu lucrez la ea; o am în minte. În fiecare zi, după prânz, mă încuiu la mine în odaie, ca să mă pot gândi în liniște: numai nu trebuie să mă grăbesc, pentrucă atunci n'am făcut nimic. De aceeași părere e și Relling.

GREGERS.— Știu, dar nu crezi și tu, că toată gospodăria asta dela voi din pod te ocupă prea mult și te distrage ?

IALMAR.— Aș, din contră. Ce stai de vorbești? N'as putea să fiu în continuu încordat de unul și acelaș gând. Îmi trebuie să mă mișc puțin și îmi trebuie și mie ceva distracție în vremea când sunt liber. Inspirația dacă e să vină, vine și așa.

GREGERS.— Nu știu dece, Ialmar dragă, mi se pare mie că ai ceva din rața sălbatică.

IALMAR.— Eu... din rața sălbatică?... nu te înțeleg...

GREGERS.— Te-ai dat la fund și te ții de erburi.

IALMAR.— Poate că faci aluzie la nenorocirea care ne-a lovit în aripi pe tata și pe mine.

GREGERS.— Nu, deloc. Nu vreau să spun că ești lovit, dar că ești căzut într'o băltoacă de putregaiuri, că te-ai ales de-acolo cu sufletul otrăvit — și că te-ai afundat pentru ca să mori acolo în întuneric.

LALMAR.— Eu? să mor eu în baltă otrăvită? Dar ce-ți mai vine, Gregers? Sfârșește, te rog!

GREGERS.— Fii pe pace: am să știu eu să te smulg de acolo. Deacum îmi am și eu o problemă în viață cu începere de de azi.

LALMAR.— Se prea poate: dar pe mine te rog să mă lași în pace. Eu te-asigur că, în afară de melancolia mea lesne explicabilă, mă simt foarte mulțumit — atât cât omenește poate să fie cineva mulțumit.

GREGERS.— Tocmai cea ce iei tu drept mulțumire mi-arată și mai mult că ești bolnav.

LALMAR.— Ei nu, nu, zău, te rog, dragă Gregers, nu mai îmi spune nimic de boli și de molipseli. Eu nu sunt obișnuit cu astfel de conversație; la mine în casă nu vorbim de grozăvii de-astea.

GREGERS.— Cred și eu.

IALMAR.— Mie îmi face foarte rău. Și mai întâi de toate, că pe aci nici nu avem bălți ori mlaștine cum zici. O fi lipsind ceva în casa bietului fotograf.— ce vrei? — mijloacele sunt modeste: dar sunt inventator — vezi tu —; și, afară de asta eu, îmi țin și familia. Cred că astea ajung ca să mă ridice deasupra mizeriilor vieții.... A! uite și dejunul.

(Gina și Hedwiga aduc sticla cu bere, un clondir cu rachiu, pahare, etc.. Totodată vin din cortior și Relling și Molvik, amândoi fără pălărie și fără palton. Molvik e îmbrăcat în negru).

GINA (aranjând pe masă). — Cum v'ați potrivit: amândoi la vreme!

RELLING.— A simțit Molvik că-i vine miros de salată de scrumbie, și atunci n'a mai fost chip să-l țin. — Încodată: bună ziua, Ekdal.

IALMAR.— Gregers, dă-mi voe să-ți prezint, domnul seminarist Molvik și D-nul doctor Relling. Mi se pare că D-stră vă cunoașteți.

GREGERS.— Dă, puțin.

RELLING.— Da!... D-nul Werle, „junior“! Ne-am cam ciondănit noi de multe ori, sus la uzină, la Ekdal. Acum de curând v'ați mutat aci?

GREGERS.— Azi dimineată.

RELLING.—Și dedesupt stăm noi : Molvik cu mine, așa încât să știi că ai la îndemână, și doctor și popă, în cazul când ai avea cândva nevoie de unul ori de celălalt.

GREGERS.— Foarte mulțumesc, se prea poate să am, — că eri am fost treisprezece la masă.

IALMAR.— Ei, băete, nu mai începe acum iar cu prăpăstiile.

RELLING.— Fii pe pace, Ialmar. Prăpăstiile astea nu te privesc pe tine.

IALMAR.— Nici pe familia mea, cred și eu. Ei! și acum ia să ne așezăm noi să mâncăm și să bem, să fim veseli.

GREGERS.— Dar pe tată-tău nu-l așteptăm?

IALMAR.— Lasă-l pe el; el mănâncă pe urmă la el. Ia ședeți.

Bărbații Isolattă, mănâncă și beau ; Gina și Hedwiga se învârtesc în jurul mesei și servesc.

RELLING.— Să-l fi văzut eri pe Molvik, Madam, de-abia se mai ținea pe picioare

GINA.— Și eri ?

RELLING.— Cum, n'ați auzit când l-am adus astă noapte acasă ?

GINA.— Nu n'am auzit nimic.

RELLING.— Mai bine — că azi noapte chiar că s'a întrecut de tot.

GINA.— Așa să fie, Molvik.

MOLVIK. — Să-l facem uitat pocinogul din noaptea asta. N'are aface asta cu tot ce e bun în mine.

RELLING (lui Gregers). — Il apucă așa. ca inspirație. Și atunci trebuie să-l iau să 'chefuim, pentru că știi că Molvik are pe necuratu în el.

GREGERS. — Necuratu ?

RELLING. — A, da, Molvik e spirit diabolic

GREGERS. — Hm !

RELLING. — Și vezi, oamenii ăștia care au pe necuratu nu le e dat să se țină de un drum drept ; le trebuie să se mai abată din când în când. Dar dă-mi neata cum te mai împaci cu traiul acolo în fundătura aia de uzină ?

GREGERS. — Pân' acum m'am împăcat

RELLING. — Ei, dar „cerințele“ alea care te preocupau atât, au fost însfârșit și satisfăcute ?

GREGERS. — „Cerințe“ ? (aducându-și aminte. Ah da....

LALMAR. — Ce cerințe sunt alea ?

GREGERS. — Nimic, prostii.

RELLING. — Nu, de ce. Uite să ducea din lucrător în lucrător și le predică despre ceea-ce numește dânsul „cerințele ideale“.

GREGERS. — Ei eram încă tânăr atunci.

RELLING.— Erai, e drept; erai foarte tânăr.

Și mai știi că nimeni n'a înțeles nimic din „cerințele“ d-tale ideale — cel puțin atât cât am stat eu pe acolo.

GREGERS.— Și nici după ce-ai plecat dumneata.

RELLING.— Și atunci îmi îchipui că ai lăsat-o și d-ta mai moale.

GREGERS.— Ba de loc, când e vorba însă să am de-a face cu un om, nu cu o vită încălțată.

IALMAR.— Ai perfectă dreptate.— Dă-mi puțin unt, Gina.

RELLING.— Și o felioară de slănină pentru Molvik.

MOLVIK.— Auleu, ba slănină nu!!

(Se aude bătând în ușa podului).

IALMAR.— Ia deschide tu, Hedwiga. Tata trebuie să fie.

(Hedwiga întredeschide puțin ușa. Intră Ekdal bătrânul cu o blană de epure jupuită de curând. Hedwiga închide ușa după el).

EKDAL.— Bună ziua, bună ziua! Minunată vânătoare astăzi! Am împușcat unul, „de-ăl mare“!

IALMAR.— Și l-ai jupuit fără mine!

EKDAL.— L-am și pus la saramură. Gustoasă carne a de iepure; fragedă și dulce ca zahărul. Poftă bună, domnilor! (Trece la el în odaie).

MOLVIK (sculându-se de pe scaun).— Iertați-mă, nu pot; trebuie să es. (Ese degrabă).

RELLING (stigă după el). — Du-te, omule, și bea un pahar cu sodă. (Lui Ialmar) Hai, un păhăruț cu rachiu în sănătatea bătrânului vânător !

IALMAR (ciocnind cu el) — În sănătatea aceluia care e pe pragul mormântului și care și-a trăit soarta.

RELLING. — În sănătatea bătrânului cu... (Bea).
Ba zău, cum îi e părul, cărunt ori alb ?

IALMAR. — Așa... așa și-așa. De altfel nici nu i-a prea rămas lui păr.

RELLING. — La urma-urmei, tot așa de bine poți trăi și cu păr fals. Zău, Ialmar, când ai căuta, dumneșta ești un om fericit. Ai în viață o țintă frumoasă în care-ți pui toată nădejdea.

IALMAR. — Toată...

RELLING. — Pe urmă, nevastă-ta, bună și vrednică, și care umblă pe lângă tine în vârful degetelor și-ți face toate după plac.

IALMAR. — Da, Gina., (Se apleacă spre ea) bună tovarășă îmi ești tu în viață.

GINA. — Ei haide; haide, nu mai mă lauda acum...

RELLING. — Și pe urmă Hedwiga, fetița ta....

IALMAR. — Fetița mea, da. Ea e totul ! Vino încoace la mine, Hedwiga. (O mângâie pe păr).
Ia spune tu : ce zi e mine ?

HEDWIGA (îl scutură). — Ei nu, nu vreau să spui, papă.

IALMAR. — Uite, mă doare când mă gândesc că și ziua asta o să treacă așa, ca un nimic și o să petrecem doar' noi în de noi, colo în pod.

HEDWIGA. — Bine, dar tocmai asta e frumusețea, papă!

RELLING. — Lasă, Hedwiga, să vezi tu când o fi gata inverția-aia mare!

IALMAR. — Ei, atunci... — o să vezi tu, Hedwiga. De atunci m'am hotărât să mă îngrijesc și de viitorul tău. De atunci tot bine o să fie de tine, cât 'oiu fi. Mă 'ngrijesc eu de tine, lasă. Măcar atâta mângâiere să aibă bietul inventator.

HEDWIGA (îi ia de gât și-i șoptește). — Papă, dragă papă!

RELLING (lui Gregers). — Ei, ce zici? Îți surâde ca variație — nu? — să stai la o masă bună, în mijlocul unei familii fericite?

IALMAR. — Eu unul, mare preț pun pe câteva clipe bune, la masă.

GREGERS. — Și eu unul.. nu pot să sufăr mirosul de mocirlă.

RELLING. — De mocirlă? •

IALMAR. — Iar începi?

GINA. — Zău dac'o fi la noi vreun miros rău, domnule Werle, — că eu, slavă Domnului, toată ziua ți u ferestrele deschise.

GREGERS (sculându-se de la masă). — Degeaba, că duhoarea de care-ți vorbesc eu n'ai s'o poți goni pe geam.

IALMAR. — Duhoarea?

GINA. — Dar asta ce *mai* e, Ialmar?

RELLING. — Mă iartă, zău, dar duhoarea aia n'ăi fi adus-o iar dumneata de prin coclaurile alea de unde vii?

GREGERS. — Apoi că dumneata ai fi stare să numești duhoare ceeace aduc eu în casa asta.

RELLING. — Ia ascultă-mă, d-le Werle-Junior, să vede că d-ta tot mai umbli cu „cerințele dumitale ideale” prin vreun buzunar dela spate. Intregi — întregulețe. Nu te-ai lăsat deloc de ele!

GREGERS. — Le port în suflet.

RELLING. — Să-ți fie de bine! Poartă-le unde'i pofti! Numai eu te-aș cam ruga să nu ți le mai înșiri pe-aicea câtă vreme sunt și eu de față.

GREGERS. — Și dacă n'oiu vrea?

RELLING. — Atunci să știi că te dau în brânci pe scări.

IALMAR (sculându-se 'n picioare). — Relling, vezi-ți de treabă!

GINA (punându-se 'ntre ei). — Astâmpără-te, Relling (lui Gregers). Dar fie, domnule Werle, că nu ți se cade tocmai dumitale care ai făcut murdăria aia din sobă, ca să vii și să vorbești la mine de duhoare.

(Bate cineva la ușa de afară.)

HEDWIGA. — Mamă, bate cineva!

IALMAR. — Potim, alta acum!

GINA. — Lasă-mă că mă duc eu. (Se duce să deschidă ușa, dar se oprește deodată, tresare și se dă înapoi) Vai de mine!

(Intră comerciantul Werle și 'nainteză un pas în odaie. E îmbrăcat în blană.)

WERLE. — Scuzați, dar am auzit că fiu-meu stă aici.

GINA (ca strânsă de gât). — Da.

IALMAR (venind spre Werle). — Poftim, d-le Werle, intrați!

WERLE. — Mulțumesc, aveam doar' ceva de vorbit cu fiu-meu.

GREGERS. — Iacă-mă. Ce poștești?

WERLE. — Să trecem la tine în odaie.

GREGERS. — La mine 'n odaie? — Bine!

(Vor să plece.)

GINA. — Ah nu! acolo nu, — credeți-mă...

WERLE. — Bine, atunci afară; am de vorbit cu tine între patru ochi.

IALMAR. — Puteți vorbi și aci, d-le Werle. Relling, noi haidem la mine în odaie.

(Ialmar și Relling es prin dreapta. Gina o ia pe Hedwiga în bucătărie.)

GREGERS (după o scurtă pauză). — Poftim, suntem singuri.

WERLE. — În timp ce vorbeam aseară m'ai lăsat să întrevăd unele posibilități. Și cum văd că te-ai și mntat la Ekdal grozav îmi vine a crede că vrei să pui la cale ceva în potriva mea.

GREGERS. — Tot ce pun la cale, e să-i deschid lui Ialmar Ekdal ochii, pentru că trebuie să-și vadă situația așa cum e. Trebuie!

WERLE. — Asta ți-este problema vieții de care vorbeai eri?

GREGERS. — Mi-ai dat tu vreo alta?

WERLE. — Ce sunt eu de vină că tu ești zăpăcit de cap?

GREGERS. — 'Poi că viața toată mi-ai stricat-o. Nu mai vorbesc de ce-a fost cu mama. Dar acum, cine e de vină că mă simt singur și muștrat de conștiință?

WERLE. — Aha! care va să zică te muștră conștiința?

GREGERS. — Trebuia eu să-ți dau la cap încă de mult, de-atunci, de când i-ai întins cursa locotenentului Ekdal. Trebuia, eu să-l previn, pentru că prevedeam eu unde au să ajungă lucrurile.

WERLE. — Dacă prevedeați, să fi spus atunci.

GREGERS. — Vezi că atunci nu îndrăzneam ; eram timid. Atâta știu, că mult mi-eră frică de tine, și atunci, și o bucată bună de vreme, și după aceea.

WERLE. — Și, cum văd, acum ți-a trecut frica ?

GREGERS. — Slavă Domnului, da. — De 'ntors nu mai putem întoarce răul săvârșit de tine și de mine față de Ekdal, dar pe Ialmar vreau să-l scap de minciuna și de prefăcătoria în care a intrat și care pot să-l piardă.

WERLE. — Și crezi tu că bine faci ce faci ?

GREGERS. — Da, sunt convins.

WERLE. — Or' poate, te'i gândi că fotograful Ialmar e omul care să-ți mulțumească de proba asta de prietenie ?

GREGERS. — Omul ăla e Ialmar.

WERLE. — Hm, — 'om vedeă.

GREGERS. — Și pe urmă de-oiu mai trăi, mi-oiu găsi eu un leac și pentru conștiința mea bolnavă.

WERLE. — Conștiința ta n'o să fie niciodată altfel. Așa ai avut-o încă de mic : moștenire dela mama ta, că altă moștenire nu ți-a lăsat.

GREGERS (surâzând batjocoritor). — Nici până acum nu ți-a trecut focul că te-ai înșelat în socoteli și n'ai luat dotă cât credeai.

WERLE. — Să nu vorbim de lucruri care nu duc la fapt. Care va să zică, ești ferm decis să-l îndrumezi pe fotograficul Ekdal pe calea care ți se pare ție a bună.

GREGERS. — Sunt ferm decis.

WERLE. — Puteam, care va să zică, să nu mă mai dau de osteneală să viu. De acum e și zadarnic să te mai întreb: mai vrei să stai sub acelaș acoperiș cu mine?

GREGERS. — Nu.

WERLE. — Ori să fii tovarăș cu mine?

GREGERS. — Nu.

WERLE. — Foarte bine, dar fiindcă eu vreau să mă 'nsor, aș vrea să-ți dau partea ta.

GREGERS (dârs). — Nu, nu-mi trebuie nimic.

WERLE. — Nu-ți trebuie nimic?

GREGERS. — Nu. Conștiința nu mă lasă să primesc.

WERLE (după un moment de gândire). — Dar la fabrică te mai întorci?

GREGERS. — De-acum nu mai lucrez la tine.

WERLE. — Dar cu ce ai de gând să te ocupi?

GREGERS. — Să-mi înfăptuesc scopul ce am în viață. Nimic mai mult.

WERLE. — Și pe urmă! Cu ce ai să trăești?

GREGERS. — Mi-am pus eu ceva de-o parte din leafă.

WERLE. — Și cât o să-ți ajungă ?

GREGERS. — Atât cât 'oi trăi eu, cred că mi-ajunge.

WERLE. — Ce vrei să zici ?

GREGERS. — Nu mai am nimic de zis.

WERLE. — Atunci.... rămâi cu bine, Gregers.

GREGERS. — Cu bine!

(Werle ese.)

IALMAR (întreschide ușa). — A plecat ?

GREGERS. — Da.

(Ialmar și Relling vin iar. De asemenea Gina și Hedwiga se întorc din bucătărie.)

RELLING. — S'au răcit mâncările.

GREGERS. — Imbracă-te, Ialmar ; avem o plimbare cam lungă de făcut.

IALMAR. — Bine. Dar ce căuta tată-tău ? De mine-a fost vorba ?

GREGERS. — Haidem ; lasă, îți spun eu. Mă 'ncerc numai până la mine în odaie, să-mi pun paltonul.

(Ese pe ușa care dă în coridor.)

GINA. — Rău faci că te duci cu el, Ialmar.

RELLING. — Zău, nu te duce. Rămâi acasă!

IALMAR (își ia plăria și paltonul). — Ei, asta e acum!

Prietenul meu din copilărie simte nevoia să fie numai cu mine, să-mi deschidă sufletul, și eu...

RELLING. — Să-l ia dracu ! Tu nu vezi că ăsta e un turbat, un apucat, nu vezi că și-a eșit din minți ?

GINA. — Ei, vezi ? și pe mamă-sa tot așa o apucă.

IALMAR. — Cu atât mai mult are omul nevoie de sprijinul unui prieten (Ginei.)
Tu vezi, să fie masa gata la vreme.
Și acum la revedere!

(Ese pe ușa care dă în coridor.)

RELLING. — Mai bine își frângea gâtul prin stâncile alea din Høvdalsk.

GINA. — Ferește Doamne! Da ce-ți mai vine, Relling!

RELLING (mormăie). — Vezi că știu eu ce știu.

GINA. — Ba nu zău, crezi d-ta să fie nebun dea-binele băiatul lui Werle?

RELLING. — Din păcate vezi că nu e nebun ca alții. Dar e bolnav, atâta știu.

GINA. — Dar ce are?

RELLING. — Să-ți spun eu, madam' Ekdal
Sufere de o febră acută de onestitate.

GINA. — De febră acută de onestitate?

HEDWIGA. — Cum, asta e boală?

RELLING. — O, da: e boala noastră națională. Dar vine ca și molima: numai din când în când. (Salută pe Gina). Mulțumesc, la revedere.

(Ese pe ușa dinăspre coridor.)

GINA (se plimbă neliniștită încoace și în 'ncolo prin odaie.)
Of, Gregers Werle ăsta, — urâtă dihanie, de când l-am pomenit.

HEDWIGA (e stă la masă și se uită cu ochi-aprinși la mamă-sa). — Ce ciudate mi se par toate astea!

ACTUL IV

Atelierul lui Ialmar Ekdal, după o fotografie. În mijlocul camerei, un aparat acoperit cu o ștofă neagră, un trepied, două scaune, o măsuță în fața unei coloane retezate. Atelierul e luminat de soarele ce apune. Incelul cu inceleul se întunecă.

GINA (stă'n ușa deschisă înspre coridor. Ține în mână o casetă cu clișee și un clișeu muțat, și vorbește cu cineva care a eșit.) — Da, negreșit; odată ce am promis, mă țiiu de cuvânt. Pe luni o să fie gata prima duzină — la revedere, la revedere!

(Se aude cum scoboară cineva în jos pe scără. Gina închide ușa, bagă clișeul în casetă și o așează în aparatul acoperit.)

HEDWIGA (Ese din bucătărie). — S'au dus?

GINA (deretecând). — S'au dus. Bine c'am scăpat de ei!

HEDWIGA. — Mamă, tu ce crezi? Dece întârziază papă?

GINA. — Ia vezi c'o fi poate jos la Relling.

HEDWIGA. — Nu, acolo nu e; că fusei eu acum pe scara de din dos și întrebaiu.

GINA. — Și mâncarea i-am pus-o deoparte și se răcește.

HEDWIGA. — Zău așa! Papă care venea totdeauna la vreme la masă!

GINA. — Lasă, că trebuie să vină el acum!

HEDWIGA. — Numai de-ar veni! Nu știu, par'că s'au schimbat toate în jurul nostru!

GINA (cu un strigăt). — Uite-l!

(Ialmar Ekdal intră pe ușa din coridor).

HEDWIGA. — (alergându-i înainte) Ah, papă, cum te așteptam!

GINA (se uită la el pieziș). — Dar mult ai întârziat, Ialmar.

IALMAR (fără să se uite la ea). — Da, am cam întârziat.

(Vrea să-și scoată paltonul. Gina și Hedwiga dau să-l ajute. Ialmar le îndepărtează).

GINA. — . . . Ori ai mâncat cu Werle?

IALMAR (atârându-și paltonul). — Nu.

GINA (îndreptându-se spre ușa bucătăriei). — Atunci stai să-ți aduc numai decât la masă.

IALMAR. — Nu, păstrează mâncarea. Nu pot să mănânc.

HEDWIGA (se apropie de el). — Ești bolnav, papă?

IALMAR. — Bolnav? Nu, n'am nimic. M'am cam obosit umblând cu Gregers.

GINA. — Nu trebuia, Ialmar. Tu nu ești învățat așa.

IALMAR. — Cu multe nu e învățat omul în viață! (Trece de câteva ori încoace și 'ncolo prin odaie). N'a fost nimeni pe aci cât am lipsit eu ?

GINA. — Nimeni decât ai doi: ginerle cu mireasa.

IALMAR. — Nici o altă comandă ?

GINA. — Nu, astăzi nu.

HEDWIGA. — Ei lasă, papă. să vezi că vine mâine cineva.

IALMAR. — Să dea Dumnezeu; că de mâine mă pun cu nădejde pe lucru.

HEDWIGA. — Mâine? Ai uitat ce zi e mâine?

IALMAR. — Da, bine zici; — atunci de poi-mâine. Și de poi-mâine mi-le fac toate singur; numai eu am să lucrez.

GINA. — Și de ce așa, Ialmar? De ce-ți otrăvești tu viața? Pot să mă ocup eu cu fotografia; tu ocupă-te mai departe cu invenția ta.

HEDWIGA. — Și cu rața sălbatică, papă — și cu găinușile, și cu epurașii, și cu ..

IALMAR. — Te rog nici că să-mi mai pome-nești de comediile alea. De mâine 'ncolo să știi că nici nu mai calcă piciorul meu în pod.

HEDWIGA. — Papă, vai de mine, dar nu mi-ai promis tu că mâine facem în pod petrecerea?

IALMAR. — Da, bine zici. — Atunci de poi-măine. Și afurisitei ăleia de rață sălbatică am să-i succesc gâtul.

HEDWIGA (strigând). — Raței sălbatice!?

GINA. — Ce ești nebun?

HEDWIGA (scuturându-l de umeri). — Vai, papă, dar e rața mea!!

IALMAR. — De-aia nici nu-i fac nimic. Nu mă lasă inima să-i succesc gâtul din cauza ta, Hedwiga. Da, în cugetul meu, mă roade, și simt că altfel ar trebui să fac. N'ar trebui să tolerez în casa mea nimic primit din mâinile altuia.

GINA. — A! care va să zică, de asta? Pentru că i-a dat-o tatii dobitoacul ăla de Pettersen?

IALMAR (umblând prin odae). — Sunt pe lame și anume cerințe — cum să-le zic? să zicem . . . cerințe ideale, de care un om nu se poate să se lipsească fără să-și simtă sufletul știrbit.

HEDWIGA (umblând cu toamnă după el). — Dar gândește-te, papă, biata rață sălbatică, biata rață sălbatică!

IALMAR (oprindu-se). — N'auzi că nu-i fac nimic; din cauza ta, nici un fulg nu-i ating, ți-am spus; nu-i fac nimic. Am eu probleme mai serioase decât asta. --

Dar tu, Hedwiga, n'ai putea să te duci puțin să te plimbi. Pentru tine e numai bine acum, că să întunecă.

HEDWIGA. — Nu, că azi nu mă plimb.

IALMAR. — Ba nu, plimbă-te. Ia te uită cum clipește. Nu trebuie tu să stai în aerul ăsta stricat. Of, ce zăduf sub acoperișul ăsta.

HEDWIGA. — Bine, mă duc atunci pe scara de din dos și am să mă plimb puțin. Dar haina și pălăria unde-or fi? — A, uite-le, nu le vedeam de nas. Papă, dar nu-i faci nimic raței în lipsă!?

IALMAR. — Nici pe-o pană n'o ating. (O strânge la piept). Tu și eu, Hedwiga. — Noi amândoi! Ei haide, du-te acum! (Hedwiga face un semn din cap către amândoi și eșe pe nșa coridorului).

IALMAR (se plimbă 'ncoace și 'nco'o prin odăe fără să ridice ochii). — *Trina!*

GINA. — Ce e?

IALMAR. — De mâine 'ncolo — nu, de poimâine — să știi că iau eu în mână registrul

GINA. — Și registrul?

IALMAR. — Sau, mai bine zis, vreau să mă încredințez eu: ce venituri avem noi!

GINA. — Ai și multe venituri!

IALMAR. — Cine știe! Uite, eu stau și mă minunez cum de ți-ajunge ție atâta vreme banii care-ți intră'n mână. (Stă în loc și se uită la ea) Cum se face?

GINA. — Dacă pentru Hedwiga și pentru mine cheltuim așa de puțin !

IALMAR. — Dar adevărat e că d-l Werle îi plătește așa de mult tatii pentru ce-i dă de scris ?

GINA. — Parcă știu eu dacă e mult ? Eu nu știu cât face lucrul lui.

IALMAR. — Dar așa ... aproximativ, cam cât îi dă, ia spune-mi !

GINA. — Când mai mult, când mai puțin...
I rept vorbind, tocmai atât cât ne ține și ce-i mai rămâne și lui, o nimica de buzunar.

IALMAR. — Tocmai atât cât ne ține ? Și asta nu puteai să mi-o spui mai de mult ?

GINA. — Nu, asta nu puteam să ți-o spun : tu prea te bucurai când credeai că tu îl ții.

IALMAR. — Și când colo îl ține d-l Werle.

GINA. — Are destule parale d-l Werle.

IALMAR. — Aprinde lampa !

GINA (aprinde) . — Mai întâi că nici nu știu, Werle îl plătește ori poate Groberg.

IALMAR. — Ce-l amesteci pe Groberg acum ?

GINA. — Nu știu, eu credeam...

IALMAR. — Hm !

GINA. — Nu i-am găsit eu de lucru tatii.
Berta i-a găsit, când a intrat în casă la Werle.

IALMAR. — Iți tremură glasul mi-se pare.

GINA (acoperind lampa cu bajurul). — Crezi tu ?

IALMAR. — Și mâinele îți tremură ; ori nu ?

GINA (stăpână pe sine). — Vorbește-mi pe de-a dreptul, Ialmar, ce ție-a spus de mine ?

IALMAR. — Ce, or' adevărat să fie ? Adevărat să fie că, între tine și Werle, au fost anume legături pe vremea când serveai la el în casă ?

GINA. — Nu e adevărat. N'a fost atunci. E adevărat că Werle umbla după mine ; asta, da. Și atunci nevastă-sa cine știe ce și-a închipuit, că de atunci s'au început și vorbele și scandalul. M'a bătut, și asta e. Pe urmă am plecat dela ei.

IALMAR. — Care va să zică mai târziu.

GINA. — Da. Când m'am întors acasă. — Și mama — că nu era deloc femeia pe care ți-o închipuiseși tu — a venit și mi-a tot cântat așa, și pe dincolo, pentru că știi că lui Werle îi murise chiar atunci nevasta...

IALMAR. — Da, și pe urmă ?

GINA. — Nuștiu, poate că e mai bine să-ți mărturisesc tot : și atunci nu s'a lăsat, pân'ce n'am fost a lui.

IALMAR (bătându-se cu mâinile'n cap). — Și asta... e mama copilului meu ? Cum ai putut tu să-mi faci așa ceva ?

GINA. — E drept că n'a fost cinstit din partea mea; ar fi trebuit să-ți mărturisesc de mult.

IALMAR. — Atunci trebuia să mi o fi spus, ca să fi știut de atunci cu cine aveam dea-face.

GINA. — Dar dacă-ți spuneam, mă mai luai tu pe mine?

IALMAR. — Nici mort.

GINA. — De-aia nici nu ți-am spus nimic. Știi bine cât te iubeam. Ar fi fost să mă nenorocesc singură.

IALMAR (plimbându-se obdît). — Și când mă gândesc că tu... ești mama Hedwigei mele! Când mă gândesc că tot ce mă'nconjoară aci (Dă cu piciorul într'un fotoliu) — tot rostul casei mele, îmi vine dela... omul ăla, dela înșelătorul ăla murdar de Werle!!

GINA. — Nu cumva îți pare rău de ăști 14—15 ani pe care i-am trăit împreună?

IALMAR (măsurând-o). — Spune-mi cum de n'aⁱ gemut în fiecare zi, în fiecare ceas, pe grămada de minciuni în care m'ai prins că într'o pânză de păiajen? Spune! Sigur, te'i pomeni că toată vremea ai fost liniștită, fără urmă de căință, fără urmă de remușcare!

GINA. — Ah, Ialmar dragă! Dar cu câtă treabă am eu în casă, mi-am și uitat de ce-a fost.

IALMAR. — Cum, care va să zică tu nici măcar nu te-ai mai gândit la ticăloșia din trecut?

GINA. — Nu. Aproape că mi-am și uitat de intrigările-astea vechi.

IALMAR. — Poftim. Nesimțirea și calmul ăsta de brută! De n'ar fi decât atât, și câtă decădere pentru mine! Măcar atât să fi văzut și eu: o remușcare.

GINA. — Stai, stai, Ialmar; dar tu ce te făceai, dacă nu găseai o femeie ca mine?

IALMAR. — O...

GINA. — Așa cum eram, tot eresm mai destoinică, mai descurcată ca tine. Poate și unde sunt cu câțiva ani mai mare.

IALMAR. — ...Ce mă făceam?

GINA. — Lasă, că o apucaseși rău de tot pe vremea când ne-am cunoscut noi. Nu poți să zici că nu.

IALMAR. — Ia te uită ce numești tu că „o apucasem rău!“ Ai tu habar de ce e în sufletul unui om amărât și desnădăduit cum eram eu atunci! Un om cu o simțire ca a mea...

GINA. — Tot ce se poate. Nici n'am nimic de zis. E drept că de cum te-ai în-

surat și ai avut o familie te-ai făcut om de casă! Și eră așa de drăguț și de bine la noi! — Și de! tocmai când și Hedwiga și eu am fi putut să cheltuim ceva mai din larg pe haine și pe masă...!

IALMAR. — Vârâtă până'n gât în minciună..da!

GINA. — Oh, ce ceas rău ă mai fost ăla în care a intrat în casă noastră dușmanul ăsta!

IALMAR. — Tot așa de bine mi se părea mie la noi acasă, dar nu eră decât părere. De unde mai iau eu acuma atâta putere cât să-mi termin invenția? Are să moară și ea odată cu mine, și să știi, Gina, că pentru asta numai trecutul tău e de vină.

GINA (aproape plângând). — Ah, Ialmar, cum îți vine să vorbești așa? Eu care toată viața nu ți-am vrut decât binele?

IALMAR. — Și te'ntreb eu, ce mai rămâne din visul pe care mi-l făceam eu să ne re-clădim viața? Când stam culcat pe divan și-mi băteam capul cu invenția mea, par'că presimțeam că toată puterea din mine are să mi-o ia. Simțeam că ziua în care voiu avea brevetul în mână, ziua aia avea să fie cea din urmă a mea. Căci eră visul meu ca

să fi rămas asigurată văduva răposatului inventator dispărut pe veci...

GINA. — Vai de mine, taci Ialmar... Decât văduvă, mai bine mor și eu.

IALMAR. — Acum, tot degeaba. S'a isprăvit!

(Gregers Werle deschide binișor ușa și se uită înăuntru).

GREGERS. — Pot să intru?

IALMAR. — Intră, intră.

GREGERS (vine cu fața înșeninată și dă să le întindă mâna).

— Și dragii mei... (Se uită mirat când la unul când la altul, apoi întreabă șoptit pe Ialmar). Nu v'ați explicat?

IALMAR (tare). — Ne-am explicat.

GREGERS. — V'ați explicat?

IALMAR. — Mi-am trăit ceasul cel mai amar din viață.

GREGERS. — Da, dar și cel mai înălțător.

IALMAR. — Or'cum, l-am trăit.

GINA. — Să-ți plătească Dumnezeu, domnule Werle.

GREGERS (în culmea mirării). — Nu mai înțeleg nimic.

IALMAR. — Ce nu'nțelegi?

GREGERS. — O purificare mare ca asta, o hotărâre pe care trebuie să se clădească o viață cu totul nouă, o viață în doi, întemeiată numai pe adevăr, fără pic de ascunziș...

IALMAR. — Da, știu, sigur că știu.

GREGERS. — Și eu... care mă așteptam când oiu intra aci să nu văd decât lumina seninătății voastre, a bărbatului și a femeii. Și'n loc de asta, înnăbușală, posomorală, întunerec...

GINA. — Ei da... (la abajurul de pe lampă).

GREGERS. — Nu vrei să mă'nțelegi, doamnă Ekdal. Ai să te deprinzi d-ta. Dar tu,.. Ialmar? Tu trebuie să te simți mult mai luminat după ce-ai privit viața drept în față!

IALMAR. — Da, firește, până la un punct...

GREGERS. — Căci nu e *nimic* pe lume mai mareț ca gestul de-a erta pe cel ce ți-a greșit și de a-l ridică până la tine prin iubire.

IALMAR. — Și tu crezi că lesne poate un om să mistue atâta amărăciune?

GREGERS. — „Un om de rând“ nu; dar unul ca tine...

IALMAR. — O, Doamne, știu că e așa; dar nu pot încă, Gregers; să mai treacă vreme...

GREGERS. — Ialmar, în multe te asemeni tu cu rața sălbatică...

(Relling care intrase pe ușa coridorului)

RELLING. — Iar rața sălbatică?

IALMAR. — Da; pasărea lovită în aripă de comersantul Werle; prada lui de vânat.

RELLING. — De comerciantul Werle! De el vorbești?

IALMAR. — De el, de alții...

RELLING (încet lui Gregers). — Lua-te-ar dracu să te ia!

IALMAR. — Ce i-ai spus?

RELLING. — Nimic. Mi-am exprimat și eu dorința să-l văd pe șarlatanul ăsta ducându-se de unde a venit, că de-o mai sta pe-aci să știi că vă nenorocește pe amândoi.

GREGERS. — Asta n'o să se'ntâmple, d-le Relling. De Ialmar nici nu mai vorbesc. De el sunt sigur. Dar, și în adâncul firii dînsei, eu cred că e ceva în adevăr cinstit și deschis.

GINA (cu plânsul în gât). — Atunci de ce nu mă lăsați în pace așa cum eram?

RELLING (lui Gregers). — Dar pot să te întreb și eu: în definitiv cam ce cauți d-ta în casa asta?

GREGERS. — Vreau să pun temelia unei căsnicii adevărate.

RELLING. — Așa dar, d-ta găsești că nu e destul de bună căsnicia lui Ialmar, așa cum e?

GREGERS. — Așa cum e, e o căsnicie ca toat din păcate. Dar e departe de a fi ceeace se chiamă o căsnicie adevărată.

IALMAR. — Tu, Relling, niciodată n'ai înțeles ce înseamnă „cerințele ideale“.

RELLING. — Bazaconii, dragă băete. Să am ertare, d-le Werle, — așa, aproximativ, cam câte căsnicii adevărate ai văzut în viața dumitale?

GREGERS. — La drept vorbind, nici una n'am văzut.

RELLING. — Nici eu.

GREGERS. — În schimb am văzut de celelalte cu duimul. Și mi-a fost dat să văd de aproape cât pot astfel de căsnicii să sdruncine pe doi oameni. -

IALMAR. — Tot sprijinul moral ți se spulberă. Asta e mai grav ca tot.

RELLING. — Ce să-ți spun? Insurat n'am fost ca să mă pot pronunța, dar eu atâta știu, că și copilul face parte tot din căsnicie, și pe copil vă rog să-l lăsați în pace.

IALMAR. — Ah, draga tatii de Hedwiga! Mititica tatii !

RELLING. — Pe Hedwiga s'o cruțați cât s'o putea. Voi doi sunteți oameni în toată firea, certăți-vă cât ați pofti, apucați-vă să descoaseți toate relațiile dintre voi, dacă n'aveți altceva de lucru; dar băgați bine de seamă cu Hedwiga. Să știți! Altfel se'ntâmplă vreo nenorocire.

IALMAR. — O nenorocire ?

RELLING. — Da, da. Fie că-și face singură seama, fie că mai face și altora rău.

GINA. — Da de unde știi dumneata, Relling ?

IALMAR. — E de prevăzut vreun pericol pentru ochi ?

RELLING. — Aș ! Nu e vorba de ochi aci. Dar Hedwiga este într'o vârstă foarte critică. Cine știe ce nebunie îi poate trăzni prin cap !

GINA. — Și eu mă tem. Acum că nu e nimic... Și s'o vezi în bucătărie cum să joacă cu tăciuni și zice că „se joacă dea focul!“ Mor de frică uneori că dă foc la casă.

RELLING. — Ei vezi ? Eram sigur.

GREGERS (lui Relling). — Și cum îți explici d-ta asta ?...

RELLING (posomorât). — Se găsește tocmai într'o epocă de tranziție, „scumpe domnule“!

IALMAR. — Cât m'o avea fetița pe mine, cât oiu trăi eu... (Bate cineva în ușă).

GINA. — Mai încet, Ialmar. Vezi că e cineva în sală. (Strigă.) Intră !

(Intră Doamna Soerbi îmbrăcată ea de oraș.)

D-NA SOERBI. — Bună seara !

GINA (ducându-se 'nspre ea). — A ! tu ești, Berta ?

D-NA SOERBI. — Da, eu sunt. Vă deranjez, poate ?

IALMAR.—Ferit-a sfântul... Un trimis din casa....

D-NA SOERBI.—La drept vorbind, nu credeam să găsesc pe bărbatu-tău acasă la ora asta,—de-aia am și venit să mai vorbesc puțin cu tine și să-mi ian rămas bun.

GINA.—Ce, pleci undeva?

D-NA SOERBI.—Da, mâine disdedimineată la Heudalsk. D-l Werle a și plecat azi după prânz. (In treacăt lui Gregers) Complimente de la dânsul.

GINA.—Ce spui !!

IALMAR.—Cum? A plecat d-l Werle și te duci și d-ta cu el?

D-NA SOERBI.—Ai ceva de zis împotriva, Ialmar?

IALMAR.—Eu atătă-ți spun: păzește-te!

GREGERS.—Stai să te lămuresc: tata se'nsoară cu d-na Soerbi.

IALMAR.—Se'nsoară cu d-ta?

GINA.—Ah! Berta, bine c'a dat Dumnezeu.

RELLING (grav și cu tremur în glas.)—Nu e adevărat, glumești!?

D-NA SOERBI.—Nu glumesc, dragă Relling, e foarte adevărat.

RELLING.—Te mai măriți d-ta a doua oară?

D-NA SOERBI.—Sunt toate gata: Werle are formele la el și nunta o facem sus la uzină.

GREGERS.—Dați-mi voe, ca un bun fiu vitreg
ce sunt, să vă urez multă fericire.

D-NA SOERBI.—Îți mulțumesc, dacă e o urare
sinceră. Și eu sper că și d-l Werle
și eu. să fim fericiți.

RELLING.—De asta pot să te asigur. După
cât știu eu, d-l Werle nu se'mbată
niciodată, nici n'are obiceiul să-și bur-
dușească nevasta, ca răposătul, vete-
rinarul.

D-NA SOERBI.—Pe bietul Soerbi, lasă-l în
pace, te rog. Iși avea și el părțile lui
bune.

RELLING.—Dar tot mai bune le are d-l
Werle. Nu?

D-NA SOERBI.—In orice caz, el nu și-a bătut
joc de ce avea bun în el, — și omul
care-o face așa, suportă și consecințele.

RELLING.—In noaptea asta mă duc să-i trag
un chef cu Molvik.

D-NA SOERBI.—Să nu faci asta, Relling! De
n'ar fi decât pentru că te rog eu!

RELLING.—Nu; de-acum, nu mai mă ține ni-
mic. (Lui Ialmar). Hai și tu cu noi dacă
vrei.

GENA.—Ba, vă rog! Ialmar nu se duce prin
locuri d'alea.

IALMAR (morocânos, șoptit). — Ci taci odată!

RELLING.—Să ne vedem cu bine, d-nă... Werle.
(Iese pe ușa coridorului).

GREGERS (Doamnei Soerbi). — Cum văd eu, vă cunoașteți destul de aproape cu domnul Relling!

D-NA SOERBI. — Ne cunoaștem de ani de zile. Intr'o vreme putea să iasă ceva din prietenia noastră.

GREGERS. — Norocul dumitale că n'a eșit nimic.

D-NA SOERBI. — Da, e drept, dar eu am fost totdeauna prudentă. Nu e bine să te iei, așa, după prima impresie. O femeie, înainte de toate, trebuie să aibă simțământul demnității.

GREGERS. — Și nu te temi că aș putea să-i șoptesc ceva la ureche tatii despre astă veche cunoștință?

D-NA SOERBI. — Dar dacă i-aș fi mărturisit eu, mai di'nainte, tot?

GREGERS. — Cum?

D-NA SOERBI. — Tatăl d-tale știe până'n cele mai mici amănunte tot ce s'ar putea spune adevărat despre mine. I-am destăinuit eu însu-mi tot. E primul lucru pe care l-am făcut deîndatăce mi-a dat să'nțeleg intenția dânsului.

GREGERS. — Sunteți de-o sinceritate neobișnuită!

D-NA SOERBI. — Sinceră am fost eu totdeauna. Noi, femeile, cu asta câștigăm cel mai mult, poate.

IALMAR. — Ei, Gina, dar tu ce crezi?

GINA. — Eii, — noi, femeile, una cu alta nu ne asemănăm. Una găsește cu cale așa, alta altfel...

D-NA SOERBI. — Se poate, Gina. Dar eu cred că cel mai cuminte e să faci ca mine. Nici Werle nu mi-a ascuns mie nimic din viața lui. Și asta poate că ne-a legat cel mai mult unul de altul. Uite el stă cu mine și-mi vorbește deschis ca un copil. Asta i-a lipsit lui totdeauna. Auzi, om sănătos ce se găsește, plin de viață, să n'audă el toată tinerețea și toți anii lui cei mai frumoși decât morală și reproșuri. Și... după câte am auzit și-am înțeles, mai toate muștrările aveau de bază, așa, crime doar închipuite.

GINA. — Sigur că așa trebuie să fi fost.

GREGERS. — Dacă doamnele doresc să continue pe tema asta, apoi eu nu mai am ce căuta aici.

D-NA SOERBI. — Dece? Rămâi, fii pe pace. Nu mai spun nimic. Vream numai să-ți arăt că m'am apropiat de Werle fără de viclenii și fără de taine. Poate că

mulți s'or gândi că a dat cine știe ce noroc peste mine cu asemenea căsătorie. Și de.. în oarecare privință e așa. Or' cum, eu cred că îi dau și eu lui tot atât, cât îmi dă el mie. Pentru că e sigur că n'am să-l părăsesc niciodată și am să-l îngrijesc și am să-l ajut ca nimeni altul; mai ales acum, când te gândești că'n curând n'o să se mai poată ajuta cu...

IALMAR. — Cum n'o să se mai poată ajuta...?

GREGERS (doamnei Soerbi). — Bine, lasă, nu mai vorbim de asta *aci*.

D-NA SOERBI. — Par'că mai e de ascuns acum? O să-și piardă vederea, Gina.

IALMAR (îzbit). — Orbește? Ciulat! Orbește și el?

GINA. — Câți nu orbesc!

D-NA SOERBI. — Și nu-ți poți închipui ce'nseamnă asta pentru un om de afaceri, Ce vrei?! Trebuie să am eu ochi și pentru el. Ei! dar eu trebuie să plec. Sunt așa de ocupată acum!.. — Ah, da, uitasem!..: Vream să-ți spun, Ialmar, că, de'i avea cumva nevoie de d. Werle, poți să te adresezi or'când la Groberg.

GREGERS. — Puteți fi sigură, d-nă, că Ialmar Ekdal va lipsi dela această invitație.

D-NA SOERBI. — Dar până acum par'că nu...

GINA. — Da, Berta, Ialmar nu mai vrea să primească nimic dela d-l Werle.

IALMAR (încet și apăsând pe fiecare cuvânt). — Prezintați, vă rog, respectele mele viitorului dv. soț și spuneți-i că socot să mă duc cât mai curând la contabilul Groberg...

GREGERS. — Cum, vrei ?

IALMAR. — ...să mă duc la contabilul Groberg — zic, — să-i cer conturile de tot ce-i datorez patronului său. Țin să-i plătesc astă datorie de onoare. Ha-ha-ha ! datorie de onoare !! Ei, dar lasă ! Asta e : vreau să mă plătesc de tot și cu 5⁰/₀ pe de-asupra.

GINA. — Doamne păzește, Ialmar dragă, 'poi avem noi bani pentru așa ceva ?

IALMAR. — Și, vă rog, să-i spuneți logodnicului dv., că zi și noapte am să lucrez la invenția mea. Și să-i mai spuneți, vă rog, că, dacă e ceva care mă îndârjește în puterea mea de muncă, apoi e numai setea să mă scap de pacostea asta de obligație. De asta m'am și gândit la invenție. Tot prisosul va fi numai pentru ca să mă scap de datoriile de bani pe care le am la viitorul d-tale soț.

D-NA SOERBI. — S'a întâmplat ceva aci în casă.?

IALMAR. — Ei da, s'a'ntâmplat.

D-NA SOERBI. — A!... atunci... mă duc. Aș fi avut multe de vorbit cu tine, Gina, dar lasă, altădată. Bună seara.

(Ialmar și Gregers se'nclină deac; Gina o conduce pe D-na Soerbi până la ușă).

IALMAR. — Nici un pas mai departe, Gina.

(Doamna Soerbi ese; Gina închide ușa după ea)

IALMAR. — Iacă, Gregers, mi-am luat și sarcina asta de pe inimă.

GREGERS. — Sau, mai bine zis, sperii să ți-o iei în curând.

IALMAR. — Eu așa cred, că am fost la înălțime.

GREGERS. — Da, ești întocmai omul pe care mi l-am închipuit.

- IALMAR.—Sunt unele împrejurări în care nu poți trece peste anume cerințe ideale. Ca un cap de familie ce sunt, trebuie cu durere să mă supun și la asta. Căci să nu crezi tu că e puțin lucru pentru un om lipsit de mijloace ca să se plătească de o datorie... de !... — cum să zic—lăsată'n uitare.... Ei, dar ce-are aface? Omul din mine își cere și el drepturile lui!

GREGERS (punându-și mâinile pe umeri).— Ei, spune tu, Ialmar dragă, n'a fost bine că am venit eu?

IALMAR. — Ba da.

GREGERS.— N'a fost bine că ți-am deschis ochii asupra relațiilor tale?

IALMAR (pierzând puțin răbdarea).— Da, firește; cu toate astea e ceva care mă jicnește în simțimântul meu de dreptate.

GREGERS.— Ce anume?

IALMAR.— Faptul că.... dar nu știu, pot eu să-ți spun așa de tată-tău? Poate te supără.

GREGERS.— Haide, spune.

IALMAR.— Bine. Vezi, uite,... mă revoltă când mă gândesc că în momentul de față *nu eu*, ci *el* e cel care înfăptuește o căsnicie adevărată.

GREGERS.— Cum îți vine să spui așa ceva?

IALMAR.— Așa e, cum îți spun eu. Tată-tău și cu d-na Soerbi se leagă printr'un act bazat pe deplină încredere unul față de cellalt, bazat pe deplină și desăvârșită sinceritate de amândouă părțile. Ei nu-și ascund nimic unul altuia. În legătura lor nu intră nici un mister. Ei—dacă se poate spune— au venit unul spre altul după ce și-au ertat reciproc toate greșelile.

GREGERS.—Ei, și unde vrei să ajungi?

IALMAR.—Păi de, astea se țin. Nu vezi tu că unirea asta conjugală desăvârșită se înfăptuește tocmai peste noianul asta de ticăloșii la care ai fost față?

GREGERS.—Dar n'are nimic de a face, Ialmar. Nu te-'i apuca să te compari pe tine și pe Gina cu ei doi... ce naiba?!

IALMAR.—Poate... dar eu tot nu mă pot desbăra de gândul că e ceva într'asta care mă jicnește și mă doare în simțimântul meu de dreptate. Nu știu, dar îmi vine să zic că'n rânduiala lumii, nici că mai e vreo dreptate.

GINA.—Ah, Ialmar, asta să n'o mai spui.

GREGERS.—Hm, să lăsăm, asta nu ne interesează.

IALMAR.—Și, pe de altă parte, mă'ntorc și zic că tot e un Dumnezeu care vede. Pof-tim, acum orbește.

GINA.—Asta e! par'că poți să știi!

IALMAR.—E sigur. Nici nu mai încăpe în-doială, fiindcă tocmai într'asta stă răs-plata dreaptă. Și el pe vremea lui a orbit pe un suflet nevinovat.

GREGERS.—Din păcate, pe mulți i-a orbit.

IALMAR.—Și uite acuma, cum îi vine deodată răsplată și-i scoate ochii și lui, fără de milă.

GINA.—Cum nu ți-e frică să vorbești vorbe de astea? Pe mine mă'nfioară.

IALMAR.—E bine uneori să te afunzi și'n părțile întunecoase ale vieții.

(Hedwiga în palton și cu pălărie intră veselă și gâfâind pe ușa din coridor).

GINA.—Te-ai și întors?

HEDWIGA.—Da, nu știu, nu mi-a venit să mă duc mai departe și bine am făcut, pentru că așa m'am întâlnit cu cineva în ușa.

IALMAR.—Sigur că cu M-me Soerbi aia.

HEDWIGA.—Da, cu ea.

IALMAR (plimbându-se agitat prin odaie).—O fi pentru cea din urmă oară, îmi închipui.

(Tăcere. Hedwiga se uită neliniștită când la unul când la cellalt, ca și când ar vrea să se asigure ce e cu ei).

HEDWIGA (apropiindu-se mângâioasă).—Tată...

IALMAR.—Ei, ce e, Hedwiga?

HEDWIGA.—Madame Soerbi mi-a adus ceva.

IALMAR (stând în loc).—Ție?

HEDWIGA.—Da, pentru mâine.

GINA.—Totdeauna ți-a dat ție câte ceva Berta de ziua ta.

IALMAR.—Ce ți-a adus?

HEDWIGA.—Nu, nu trebuie să vezi acum. Mâine mi-o dă mama în pat.

IALMAR.—Of, iar cu ascunzișuri! Eu tot să nu știu ce se petrece în casa asta!

HEDWIGA (repede).—Dacă e așa uite: o scrisoare mare. (Scoate scrisoarea din buzunarul hainei)

IALMAR.—O scrisoare ?

HEDWIGA.—Până acuma numai o scrisoare. Sigur, că pe urmă, trimite ce-o mai fi. Auzi dumneata? O scrisoare. A di'ntâi scrisoare a mea. Și uite, sus scrie „Domnișoarei“ (citește), „Domnișoarei Hedwiga Ekdal“ Inchipește-ți tu asta sunt eu !

IALMAR.—Dă-mi încoace scrisoarea.

HEDWIGA (dându-i-o).—Uite, ține !

IALMAR.—Ce?... scrisul lui Werle?...

GINA.—Ce vorbești, Ialmar. ?

IALMAR.—Poftim, uită-te.

GINA.—Zău, dacă mai înțeleg ceva.

IALMAR.—Hedwiga, mă lași să deschid scrisoarea și s'o citesc ?

HEDWIGA.—'Poi sigur, dacă vrei tu....

GINA.—Lasă, Ialmar, nu astăzi ; nu vezi că e pentru mâine ?

HEDWIGA (șoptind).—Ah, lasă-l să citească! Sigur că e ceva bun în ea. Papă o să se bucure și o să fim iar veseli.

IALMAR.—Mă lași s'o deschid ?

HEDWIGA.—Da, papă, poftim. Trebuie să fie ceva foarte interesant..

IALMAR.—Bine (Desface plicul, scoate o hârtie, citește și pare foarte turburat). Dar asta ce mai e?!

GINA.—Ce e ?

HEDWIGA.—Ci spune odată, papă!

IALMAR.— Stai ! (Mai citește odată, îngălbeneste, apoi stăpânindu-și glasul) O scrisoare de donație, Hedwiga.

HED . . . . . Da ? Ce-mi dă ?

IALMAR.— Na, citește și tu.

(Hedwiga vine lângă lampă și citește).

IALMAR (cu jumătate glas, și cu pumnii încheștați) —

Ah, ochii, ochii ! Și scrisoarea asta !

HEDWIGA (oprindu-se din citit).— Dar mi se pare că e pentru bunicu.

IALMAR (ii ia scrisoarea). — Gina—tu... înțelegi ?

GINA.— Nu'nțeleg nimic. Ce e ?

IALMAR.— D-l Werle îi scrie Hedwigei că de-acum în colo bunicu-său n'o să mai trebuiască să-și câștige viața scriind și că n'are decât să treacă pe la conțuar unde i se vor da 100 de coroane pe lună.

GREGERS.— Aha !...

HEDWIGA.— O sută de eoroane, mamă ! Așa am citit și eu !

GINA.— Au să-i prindă așa de bine bătrânului !

IALMAR.— O sută de coroane pe tot timpul cât o avea nevoe, —cu alte cuvinte cât o trăi.

GINA.— Așa dar e asigurat, săracul !

IALMAR.— Și pe urmă—poate că mai departe n'ai citit, Hedwiga !... Și pe urmă banii ăștia trec la tine...

HEDWIGA.—La mine ? Atâția bani ?

IALMAR.—Scrie că te asigură pe tine cu suma asta pe toată viața. Gina, auzi tu ?

GINA.—Da, aud.

HEDWIGA.—Auzi dumneata câți bani o să am eu ! (El apucă pe tată-său de umeri) Ah papă, papă ! Ce ! ție nu-ți pare bine ?

IALMAR (depărtând-o).—Imi pare bine (Se plimbă agitat prin odaie) —Acum înțeleg eu; acum sunt dumirit și eu. Pentru Hedwiga sunt toate. Pentru ea e atât de darnic.

GINA.—'Poi dacă e mâine ziua ei de naștere ?

HEDWIGA.—Și pe urmă, papă, sunt și ai tăi banii. Pentru că eu ți-i dau toți banii ție și mami !

IALMAR.—Mami-ti ; ei să-i dai !

GREGERS.—Bagă de seamă, Ialmar, că-ți întinde o cursă.

IALMAR.—Altă cursă ? Așa crezi tu ?

GREGERS.—Azi dimineată când a fost aci, îmi spunea : „Să nu crezi tu că Ialmar Ekdal e omul pe care ți-l închipui tu“.

IALMAR.—Nu e omul pe care...

GREGERS.—„O să vezi tu“, zicea.

IALMAR.—Ce credea el ? Că o să-mi închidă mie gura cu banii lui ?

HEDWIGA.—Mamă, ce vrea să zică papă ?

GINA. — Du-te tu... și schimbă-ți rochița...

(Hedwiga, ținându-se să nu plângă, pleacă în bucătărie)

GREGERS. — De-acum, Ialmar, o să se vadă cine a avut dreptate : el or eu ?

IALMAR (rupe liniștit hârtia în două, așează bucățile pe masă și spune). — Răspunsul meu, iată-l.

GREGERS. — Mă așteptam la asta.

IALMAR (se îndreaptă către Gina care a înmărmurit lângă sobă și-i spune cu jumătate glas). — Ei, de-acum, nu mai încape nici o minciună. Când ai rupt legătura cu el, și când ziceai că te-ai amoretat de mine, — ce l-a mai făcut pe el să ne înlesnească bănește și să caute să ne cunune ?

GINA. — Gândea, cred eu, că o să mai poată veni pe la noi prin casă.

IALMAR. — Atât tot? Nu cumva s'a temut de oarecare urmări?

GINA. — Nu te înțeleg ! Ce vrei să zici ?

IALMAR. — Eu vreau să știu una : copilul tău are sau n'are dreptul să trăiască sub acoperișul meu ?

GINA (înnălțându-se și fulgerându-l cu privirea). — E asta lucru de 'ntrebat ?

IALMAR. — Mie numai atât să-mi spoi : Hedwiga e a mea ? — sau... Spune !!

GINA (cu o căutătură rece). — Nu știu.

IALMAR (tremurînd). — Nu știi !

GINA. — De unde vrei să știu ? O femeie ca mine . . .

IALMAR (liniștit și întoarce spatele). — Atunci eu nu mai am ce căuta aici.

GREGERS. — Dar gândește-te, Ialmar...

IALMAR (îmbrăcând paltonul). — Un om ca mine nu mai stă la gânduri.

GREGERS. — Dar aici ar fi multe de gândit. Voi trei trebuie să trăiți tot împreună, dacă vrei să-ți însușești spiritul acela de sacrificiu care duce la devotamentele sublime.

IALMAR. — Dar nici prin gând nu-mi trece. M'auzi? Niciodată. Undemi-e pălăria? (Își pune pălăria.) Casa mea s'a dus. (El năpădește plânsul) Gregers, eu nu mai am copil!!

HEDWIGA (care deschisese ușa dela bucătărie). — Ce vorbești? (Aruncându-se pe el) Papă! papă!

GINA. — Poftim!!

IALMAR. — Nu te apropia de mine, Hedwiga! Du-te! Nu te mai pot vedea! Ah! ochii ăștia!! — Adio! (Se duce înspre ușe.)

HEDWIGA (se agață de el și strigă tare). — Nu pleca, nu pleca, nu mă lăsa!

GINA (și strigă). — Uite-te la copil, Ialmar, uite-te la ea!

IALMAR. — Nu pot! Nu vreau! Plec! Mă duc departe de aici. (Se rupe din mâinile Hedwigei și eee în coridor.)

HEDWIGA (desperată). — Ne-a lăsat, mamă, ne-a lăsat. Să știi că nu se mai întoarce!

GINA. — Nu mai plânge, Hedwiga! Las 'că se 'ntoarce papă, se 'ntoarce.

HEDWIGA (se aruncă plângând pe canapea). — Nu, nu se mai întoarce niciodată.

GREGERS. — Crede-mă, doamnă Ekdal, eu credeam să vă fac numai bine.

GINA. — O fi, lasă, vede El, Dumnezeu!

HEDWIGA (întinsă pe canapea). — Ah! simt că asta mă omoară. Ce i-am făcut eu? Ce? Adu-l înapoi, mamă.

GINA. — Bine, bine. Haide, stai liniștită, că mă duc eu să-l caut. (Își pune paltonul.) — Poate că s'a dus la Relling. Haide, nu mai sta așa! Nu mai plânge! Haide, da?

HEDWIGA (năpădită de lacrimi). — Nu mai plâng, nu. Numai de s'ar întoarce iar papă.

GREGERS (Ginei, care se pregătește să iasă). — Poate c'ar fi mai bine să-l lași până ce i-o mai trece focul.

GINA. — I-o trece lui și mai târziu focul, pe copil trebuie mai întâi să-l liniștim. (Ese pe ușa coridorului).

HEDWIGA (ridicându-se și ștergându-se la ochi). — Te rog, spune-mi d-ta ce s'a întâmplat? De ce nu mai vrea papă să mai știe de mine?

GREGERS. — De asta să nu mă întrebi; când te'i face mare, o să știi.

HEDWIGA (suspînând). — Da, dar n'am să mă chinnesc en atâta și să aștept pân' ce m'oi face mare. Lasă, văd eu ce e: mi se pare mie că eu nu sunt fată bună a lui papă.

GREGERS (neliniștit). — S'ar putea?

HEDWIGA. — Poate că mama m'a găsit pe undeva și papă deabia acum 'a aflat. Am mai cetit eu așa ceva.

GREGERS. — Ei, zi că ar fi așa.

HEDWIGA. — Ei, da, chiar dacă ar fi așa, tot ar fi trebuit să mă iubească, ba încă și mai mult. Par'că rața sălbatică n'am primit-o dela alții? Și ce? Eu o iubesc așa de mult.

GREGERS (agățîndu-se de ideia asta). — Ei da, vezi! rața sălbatică! Ia hai să vorbim de rața sălbatică, Hedwiga!

HEDWIGA. — Biata rața mea, nici pe ea nu nu vrea s'o mai vadă! Inchipuește-ți că a vrut să-i sucească gâtul.

GREGERS. — Lasă că pe asta n'are s'o facă el.

HEDWIGA. — Poate, dar așa a spus. Și găsesc că e așa de urât din partea lui papă! Pentrucă eu în fiecare seară mă rog la Dumnezeu pentru rața sălbatică, s'o păzească și de moarte și de or'ce rău.

GREGERS (uitându-se la ea). — Te închini seara ?

HEDWIGA. — Sigur.

GREGERS. — Cine te-a obișnuit așa ?

HEDWIGA. — Eu singură ; pentru că a fost papă odată rău bolnav și i-au pus lipitori pe ceafă, și spuneau atunci că papă trage să moară.

GREGERS. — Ei da, — și ?

HEDWIGA. — Și atunci m'am rugat pentru el când m'am culcat, și de atunci mă rog mereu.

GREGERS. — Și acum te rogi și pentru rața sălbatică ?

HEDWIGA. — Da, așa mă gândeam, că e mai bine să mă rog și pentru rața sălbatică, pentru că atunci, la început de tot, era așa de bolnavă !

GREGERS. — Poate că și dimineța te'nchini.

HEDWIGA. — Nu, nu mă'nchin.

GREGERS. — Și de ce nu ! Adică dimineța nu te poți închina tot așa de bine ?

HEDWIGA. — Ba da, dar dimineța e lumină, și nu e nimic care să te sperie.

GREGERS. — Și a vrut tată-tău să-i sucească gâtul rații când știa că ții așa de mult la ea ?

HEDWIGA. — Nu. Zicea numai că așa ar fi trebuit să facă, dar că o cruță pentru mine. Vezi, asta a fost foarte frumos din partea lui papă.

GREGERS (apropiindu-se ceva mai mult de ea). — Ascultă; dar dacă i-ai jertfi-o tu lui de bună voe rața sălbatică?

HEDWIGA (sărind în sus). — Rața sălbatică?

GREGERS. — Dacă i-ai aduce tu lui ca jertfă tot ce ai mai scump pe lume?

HEDWIGA. — Crezi d-ta că asta l-ar îndupleca?

GREGERS. — Ia încearcă, Hedwiga!

HEDWIGA (șoptit și cu ochi aprinși). — Da, încerc.

GREGERS. — Și, ce crezi? Ai să te'nduri?

HEDWIGA. — Am să-l rog pe bunicu să-mi împuște rața sălbatică.

GREGERS. — Așa! Numai bagă de seamă, nici un cuvânt mamei.

HEDWIGA. — Dece?

GREGERS. — Dânsa nu ne înțelege pe noi.

HEDWIGA. — ...Rața sălbatică... Măine dimineață încerc.

(Gina intră din coridor).

HEDWIGA (fugind spre ea). — L-ai găsit mamă?

GINA. — Nu, dar am auzit că a fost la Relling și a eșit cu el.

GREGERS. — Sunteți sigură?

GINA. — Da, mi-a spus nevasta portarului. Mi-a spus că și Molvik a plecat cu ei!

GREGERS. — Poftim! Tocmai când ar fi avut atâta nevoie să fie singur ca să cugete

GINA (desfăcându-se de palton). — Ah, cum nu se aseamănă bărbații ăștia! Cine știe pe unde l-o fi dus Molvik. M'am repezit până jos la Madam Eriksen, și nu erau acolo

HEDWIGA (cu plânsu'n gât). — Ce-ar fi să nu se mai întoarcă!

GREGERS. — Lasă că se întoarce el! Il aduc eu mâine. Ai să vezi cum o să vină! Haide, dormi liniștită, Hedwiga! Noapte bună!

(Ese în coridor).

HEDWIGA (se aruncă suspinând de gâtul mami-si). — Ah, mamă, mamă!

GINA (mângâind-o pe cap și oftând). — Ah, da, bine zicea Relling. Așa se întâmplă, când se găsesc nebuni de-ți vin cu fel de fel de vorbe'n casă și auzi — cu nenorocite de, astea de „cerințe“...

ACTUL V

Atelierul lui Ialmar Ekdal.

In odaie pătrunde o lumină de dimineață rece și întunecoasă. Prin luminătorul de sticlă, zăpadă și lapoviță.

Gina cu șorț pe dinainte, vine din bucătărie cu o cârpă de praf și un pământul de pene. Hedwiga dă busna, în casă deodată.

GINA (tresărind). — Ei, ce e ?

HEDWIGA. — Mamă, mi se pare că e jos la Relling.

GINA. — Vezi ? Nu-ți spuneam eu ?

HEDWIGA. — Că zice nevasta portarului că azi noapte când s'a 'ntors Relling, mai erau doi cu el.

GINA. — Eram sigură.

HEDWIGA. — Bine dar nu vezi că nu vrea să se 'ntoarcă la noi ?

GINA. — Dacă e așa, lasă că mă duc eu jos măcar să vorbesc cu el.

(Bătrânul Ekdal, în halat și'n papuci, vine din odaia lui, cu pipa aprinsă).

EKDAL. — Hei, Ialmar ! — Dar ce, Ialmar, nu e acasă ?

GINA. — Se vede c'a eșit.

EKDAL. — Aşa de dimineată ? Şi pe viforul asta ? — Lasă, lasă vezi-ţi de treabă, pot şi eu singur să-mi fac plimbarea de dimineată. (Se duce'n spre pod, depărtează uşile cu ajutorul Hedwigei şi intră. Hedwiga închide uşile după el)

HEDWIGA (cu jumătate glas). — Mamă, dar ia gândeşte-te tu, dac' o afla bunicu' că papă vrea să plece ?

GINA. — Bunicu' nu trebuie să ştie nimic. Bine că n'a fost eri aicea când cu cearta aia...

HEDWIGA. — Da, dar...

(Gregers vine din coridor).

GREGERS. — Şi i-aţi dat de urmă ?

GINA. — Da, 'ci-c'ar fi la Relling.

GREGERS. — La Relling ? care va să zică tot cu netoşii-ăia a fost ?

GINA. — Da ! Să vede.

GREGERS. — Tocmai când ar fi avut mai multă nevoie să fie singur şi să se reculeagă.

GINA. — Da, zău...

(Relling intră prin coridor).

HEDWIGA (alergând la el). — Papă e la d-ta ?

GINA (totodată). — ...e la d-ta ?

RELLING. — Da, vezi bine că e la noi.

HEDWIGA. — Şi nouă nu ne spuneai ?

RELLING. — Da da, dobitoc ce sunt. Dar a trebuit să văd mai întâi de dobitocul

celălalt, de al cu necuratu'. Și m'a furat pe urmă somnul, și așa de greu am adormit, încât...

GINA. — Și astăzi ce mai zice Ialmar.

RELLING. — Nu zice nimic.

HEDWIGA. — Nimic nu zice ?

RELLING. — Nimic, nimic.

GREGERS. — Foarte explicabil.

GINA. — Bine, dar ce face ?

RELLING. — S'a întors pe divan și sforăe.

GINA. — Așa sforăe Ialmar.

HEDWIGA. — Doarme ? Poate el să doarmă ?

RELLING. — Se vede că poate.

GREGERS. — Foarte explicabil. După o turburare, ca a prin care a trecut el...

GINA. — Și pe urmă el nici nu era obișnuit să petreacă nopțile afară din casă.

HEDWIGA. — Mamă, o fi bine că poate să doarmă ? Ce zici ?

GINA. — Și eu cred. Eu cred să nu-l deșteptăm așa de vreme. Mulțumesc, d-le Relling. Ia acum să ne vedem de treabă. să regulăm prin odae, ca să fie frumos și să... Haide, Hedwiga...

(Gina și Hedwiga se duc în dormitor).

GREGERS (adresându-se lui Relling). -- Ai putea d-ta să-mi explici ce se petrece acum în sufletul lui Ialmar Ekdal ?

RELLING. — Pe onoarea mea, de mi s'a părut mie că să petrece ceva în sufletul lui.

GREGERS. — Cum ți-ai închipui dumneata că'ntr'un moment atât de mare, când toată viața lui se reclădește pe alte temelii, că o personalitate ca Ialmar Ekdal...

RELLING. — El... o personalitate? Și de-ar fi avut vreodată vreo înclinare spre asemenea scârnteală pe care dumneata o numești personalitate, apoi să știi că i-a fost stârpita din rădăcină încă din tinerețe odată cu or'ce problemă. De asta te pot încredința.

GREGERS. — Mi s'ar părea foarte ciudat asta la o creștere ca a lui, înconjurat de atâtă dragoste și gîngășie.

RELLING. — Ai fi vrînd să spui de creșterea pe care i-au dat-o smintitele-alea de mătuși ale lui, niște fete bătrîne și isterice.

GREGERS. — Eu de una pot să te încredințez: că erau femei care au ținut întotdeauna seamă de anume cerințe ideale. A! 'văd că iar ai de gînd să mă iei peste picior.

RELLING. — Mi-e mie gîndul la altceva acum. De altfel, știu eu multe. A împrumutat dela cele două „mame sufletești“ numai vorbe late. N'are de ce să le mulțumească. Nenorocirea lui

Ialmar, când ai căuta, este că cei din jurul lui l-au socotit totdeauna drept o personalitate luminată.

GREGERS. — Și vrei să zici că nu e o personalitate? În adâncul lui sufletesc, bine înțeles...

RELLING. — Niciodată n'am observat așa ceva la el. Că așa o fi crezut tată-său — e iar explicabil, pentru că bietul locotenent n'a fost toată viața lui decât o vită încălțată.

GREGERS. — Toată viața lui a avut un suflet de copil. Dar par'că înțelegi d-ta așa ceva?

RELLING. — Ei așa! Și mai târziu, când drăguțul, strălucitul de Ialmar a ajuns târâș-grăpiș student, iarăș printre camarazii lui erea privit tot ca un astru al viitorului. — Eră frumușel.. și asta te atrage — alb și roz cum le place fetișcanelor, și pentru că aveă suflet simțitor, ceva ăuioșie 'n glas și știă să declame atât de cu foc versurile altora și gândurile altora...

GREGERS. — Și asta o spui d-ta despre Ialmar Ekdal!

RELLING. — Da, dacă-mi dai voe, ca să-ți arăt puțin și pe dinăuntru pe idolul ăsta în fața căruia te prosternezi cu fața la pământ.

GREGERS. — Doar nu cred să fi fost eu în așa hal de orb!

RELLING. — Ba da, ești orb; pentru că ești un om bolnav; vezi, și d-ta ești un bolnav.

GREGERS. — Intr'asta poate că ai dreptate.

RELLING. — Da, firește că am. Și suferi de o boală complicată : mai întâi febra asta incurabilă, de dreptate. Pe urmă ceiace e de o mie de ori mai rău, e că, veșnic în căutarea unui obiect de idolatrie, ajungi de bați câmpii, în zadar. Simți totdeauna nevoia de un lucru la care să te închini, în afară de ocupațiile și interesele d-tale.

GREGERS. — În or'ce caz, sigur că, în afară de ocupațiile și de interesele mele, trebuie să-l caut.

RELLING. — Dar te 'nșeli atât de amarnic în privința acestor neisprăviți ai naturii care-ți par că sunt cine știe ce! Iar ai nimerit-o cu oiștea în gard cu cerințele dumitale ideale. Să știi că n'ai să găsești în casa asta pe nimeni care să te 'nțeleagă...

GREGERS. — Dacă n'ai o părere mai bună despre Ialmar Ekdal, cum se face că ți-a plăcut totuși să stai necontentit cu el!

RELLING.. — De... par'că nu-mi vine! s'o spun dar se chiamă că sunt doctor și trebuie deci să mă ocup de bieții bolnavi cu care trăesc subț acelaș acoperiș.

GREGERS. — Alta acum! Nu cumva și Ialmar Ekdal e bolnav?

RELLING. — Din păcate, într'o oarecare măsură, toți oameni sunt bolnavi.

GREGERS. — Și ce leac ai găsit pentru Ialmar?

RELLING. — Leacul meu obișnuit. Mă căsnesc să întrețin în el minciuna vieții.

GREGERS. — Minciuna vieții? Poate am auzit eu rău.

RELLING. — Deloc, am zis: „minciuna vieții“. Pentru că tocmai minciuna asta este un stimulent.

GREGERS. — Și aș putea și eu să te întreb în definitiv, cu care minciună a vieții îl ții pe Ialmar?

RELLING. — A, nu, nu mai iscodi zadarnic. Taine de felul ăsta nu le dau eu pe mâna „șarlatanilor omenirii“. Ai fi în stare să-mi complici și mai mult problema cu el. Dar metoda mea este experimentală: i-am aplicat-o și lui Molvik. ăsta e muștarul pe care a trebuit să i-l pun la ceafă.

GREGERS. — Și adică nu e o fire diabolică?

RELLING. — Dar ce dracu' crezi d-ta că înseamnă fire diabolică? Iac'ăşa, o trăz-nae care mi-a trecut prin minte pentru ca să-l pot ține în viață. Că dacă nu făceam așa de mult eră să cadă bietul omu ăsta-al lui Dumnezeu în melancolie ori în desgust de viață. — Dar par'că cu bătrânul Ekdal cum e? Atât că ăsta și-a găsit el singur leacul.

GREGERS. — Locotenentul Ekdal? Cum asta?

RELLING. — 'poi ce zici d-ta de omorătorul ăsta de urși care a ajuns să împuște epuri în podul casei? Nu e'n lumea toată vânător mai fericit ca bietul bătrân, când își face de lucru prin harababura de-acolo și lui i se pare că e'n frumusețea de pădure din Heidalsk de pe vremuri. Cocoșii și găinile sunt găinușile sălbatece de pe vârful pinilor; și epurașii care ți se împiedică prin picioare pe scândurile podului, sunt urșii cu care se măsură el vânătorul vestit, omul care a trăit sub cerul liber.

GREGERS. — Nenorocitul de locotenent, vai de el! De câte din idealurile lui de tinerețe n'a trebuit să se lipească.

RELLING. — Doamne, domnule Werle! — „junior“, ce-i fi întrebuintând d-ta așa vorbă mare „ideal“, când în vorbirea curentă îi zicem așa de minunat „minciună“.

GREGERS. — Găsești d-ta că e vreo înrudire între aști doi termeni?

RELLING. — Cam tot atâta câtă e între tifos și lingoare.

GREGERS. — Doctore, eu nu mă las pân'ce nu l-oiu smulge pe Ialmar din ghiara d-tale.

RELLING. — Rău ar fi de capul lui! Iai unui om mediocru minciuna vieții, — să știi că'n clipa aceea îi ei și fericirea. (Hedwigei, care vine din odaie). Iac'o și pe „mama rații!“ Ia să mă duc eu să văd dacă papă al d-tale mai stă pe canapea să reflecteze asupra faimoasei invenții. (Ese în coridor).

GREGERS (apropiindu-se de Hedwiga). — După ochi-te văd că n'ai făcut nimic.

HEDWIGA. — Ce? Ah da! — de rața sălbatică? Nu.

GREGERS. — Sunt sigur că'n clipa hotărâtoare ți-a lipsit tăria.

HEDWIGA. — Nu, de loc. Dar vezi, azi dimineată când m'am deșteptat și când mi-am adus aminte ce vorbisem cu d-ta mi s'a părut așa de ciudat!

GREGERS. — Ciudat, zici ?

HEDWIGA. — De, nu știu. Aseară, îndată după aceia — mi s'a părut ceva ne-
maipomenit de frumos — și pe urmă,
când m'am deșteptat și m'am gândit
iar, n'am mai înțeles nimic.

GREGERS. — Asta e pedeapsa că ai fost cres-
cută sub acoperișul ăsta.

HEDWIGA. — Ce-mi pasă? Numai papă de
s'ar întoarce iară !

GREGERS. — Ei, dacă ți-ai deschide ochii, ca
să'nțelegi ce dă preț vieței, — dacă
ți-ai simți sufletul neșovăelnic, tare,
gata de jertfă, — ai vedea atunci cum
s'ar întoarce iar la voi! Dar eu tot
mai cred în d-ta Hedwiga! (Ese în coridor).

(Hedwiga, după ce s'a plimbat prin odaie, dă să plece
în bucătărie : în acelaș moment bate cineva la ușa
podului. Hedwiga întredeschide ușa. Intră Ekdal
bătrânul. Hedwiga închide ușa la loc).

EKDAL. — Hm, nu e tocmai plăcut să-ți faci
singur plimbarea de dimineața.

HEDWIGA. — Bunicule, n'ai avea poftă de
vânătoare azi ?

EKDAL. — Asta nu e vreme de vânătoare.
E întunerec beznă în pod ; nu vezi la
doi pași.

HEDWIGA. — Dece, bunicule, nu-ți vine ție
să împuști și altceva decât epuri ?

EKDAL. — Dar ce, epurii nu sunt buni ?

HEDWIGA. — Ba da, dar uite, de exemplu...
rața sălbatică.

EKDAL. — Ha, ha, ha! Ți-e frică să nu-ți
împușc rața ta sălbatică? Pentru nimic
în lume; dar ce ți-a venit?

HEDWIGA. — Nu; dar nici n'ai putea tu! Zice
că e așa de greu să împuști o rață
sălbatică.

EKDAL. — N'aș putea? Auzi dumneata vorbă!

HEDWIGA. — Și cum ai face ca s'o împuști,
bunicule? Nu spun eu de rața mea,
dar așa de alta...

EKDAL. — Apoi mai întâi, m'aș uita să-i
trântesc glonțul drept în piept, mă'n-
țelegi; pentrucă așa mergi la sigur.
Și pe urmă, cauți să împuști în răs-
păr, nu peste fulgi.

HEDWIGA. — Și atuncea mor, bunicule?

EKDAL. — 'poi firește că mor, dacă le 'nime-
rești bine. Ei! ia haidem noi să ne
îmbrăcăm. Hm! (Pleacă la el).

(Scurtă pauză. Hedwiga aruncă o privire înspre ușa o-
dăii, s'apropie de etajeră, se ridică'n vârful picioa-
relor, ia pistolul și se uită la el. Gina, întorcân-
du-se din odaie, vine cu mătura și pământul. Hed-
wiga pune repede și pe furiș pistolul la loc).

GINA. — Da' ce faci tu acolo? Să nu um-
bli în lucrurile lui papă, Hedwiga.

HEDWIGA (depărtându-se de etajeră). — Vream nu-
mai să șterg puțin de praf.

GINA. — Du-te mai bine în bucătărie și vezi de cafea să nu se răcească. Când m'oiindeuce jos la el, îi duc și cafeaua.

(Hedwiga ese. Gina începe să măture și să deretece prin odaie. Pauză. Ușa se deschide binișor și Ialmar Ekdal aruncă o privire furișă în odaie. E în palton, dar fără pălărie. nespălat nepieptănat, cu părul săbârliț, cu ochii trași și osteniți).

GINA (rămânând cu mătura în mână și uitându-se la el). — Ah, Ialmar, tot te-ai întors!?

IALMAR (intră și-i răspunde cu voce surdă). — M'am întors, pentruca să plec iar.

GINA. — Da, mă așteptam. Doamne, dar în ce hal ești!

IALMAR. — În ce hal?

GINA. — Și paltonul ăl bun... cum l-ai mototolit!...

HEDWIGA (în ușa bucătăriei). — Mamă pot să... (îi zărește pe Ialmar, scoate un strigăt de bucurie și aleargă la el). O, papă, papă!!

IALMAR (se întoarce cu spatele și face cu mâinile un gest de înstrăinare). Fugi, fugi! (Ginei). Ia-o odată de-aci! Ți-am mai spus!

GINA (șoptindu-i). — Treci tu în odaie, Hedwiga. (Hedwiga se'ndepărtează încet).

IALMAR (preocupat, deschide cutia mesei). — Trebuie să-mi iau cărțile. Unde-mi sunt cărțile

GINA. — Care cărți? Lucrările mele științifice — firește — publicațiile tehnice cari-mi trebuesc la invenție.

GINA (caută pe polișă). Astea or fi, — astea nelegatele?

IALMAR. — Astea, da.

GINA (punând un pachet de broșuri pe masă). -- Vrei s'o pun pe Hedwiga să le taie foile
IALMAR. — N'am nevoie să mi le taie.

(Pauză)

GINA. — Care va să zică tot ne lași, Ialmar?
IALMAR (răsfoind prin cărți). — Cred că nu mai încap discuție.

GINA. — ... da ... înțeleg...

IALMAR (izbucnind). — Ba o să stai aci... să-mi otrăvesc sufletul la fiecare minut!...

GINA. — Să-ți erte D-zeu că ești atât de nedrept cu mine!

IALMAR. — Dovedește-mi-o!

GINA. — De! eu cred că tu ar trebui s'o dovedești...

IALMAR. — După un trecut ca al tău? Mai sunt și alte cerințe în viață, cum să le zic, — cerințe ideale!

GINA. — Dar, tata? El, săracul, cum rămâne?

IALMAR. — Imi cunosc eu îndatoririle. Pe bătrân îl iau cu mine. Mă duc în oraș să caut... (Hezitând). Hm! N'a găsit careva pe scară pălăria mea?

GINA. — Nu. Ce, ți-ai pierdut pălăria?

IALMAR. — Sunt sigur c'o aveam azinoapte, când m'am întors; dar azidimineată n'am mai dat de ea.

GINA. — Doamne păzește! Dar pe unde mi-ai umblat cu desmetecii-ăia?

IALMAR. — Ah, ci taci! Nu mai mă întreba de fleacuri. Par'că sunt eu în stare să-mi mai aduc aminte?

GINA. — Numai de n'ai fi răcit, Ialmar.

(Se întoarce în bucătărie)

IALMAR (în timp ce golește sertarul, mormăie infuriat).

Ticălosul de Relling! Nemernicul dra-cului! Inșelător murdar! — Cum nu s'a găsit nimeni să te strângă de gât!

(Pune de-o parte câteva scrisori vechi, găsește hârtia pe care o rupsese în ajun, se uită la bucățele și le dă repede într-o parte, când vede intrând pe Gina. Gina aduce pe o tavă cafeaua și i-o pune pe masă).

GINA. — Uite, dacă vrei, puțină cafea fier-binte și ceva tartine cu unt și un pic de scrumbie...

IALMAR (se uită furios înspre tavă). — Scrumbie?

Niciun duminicatul mai mult în casa asta. Aproape 24 de ceasuri, de când n'am mai luat nimic solid în gură. Nu e nimic! Dar notele mele? Amintirile din viață pe care le'ncepusem? Unde mi-e jurnalul și ce aveam mai important ca hârtii? (Deschide ușa dinspre odă și se dă înapoi.) Poftim, n'a plecat!!

GINA. — Pentru Dumnezeu, dar unde o să se ducă?

IALMAR.—Haide, ești!! (Ii face loc să iasă. Hedwiga, speriată, vine în atelier.)

IALMAR (cu mâna pe clanșă adresându-se Ginei). — Aș fi dorit ca'n ultimile clipe pe care le

trăesc în casa asta, să mă cruți de prezența unei streine (Trece în odaie.)

HEDWIGA (aruncându-se în brațele mame-si, șoptit și cu tremur în glas.) — De mine spune așa

GINA. — Du-te tu în bucătărie, Hedwiga; sau mai bine, la tine 'n odăiță. (Ducându-se după Ialmar.) Stai puțin, nu răscoli așa în comodă că le știu eu pe toate unde sunt.

(Hedwiga, impietvită, îngrijată, rătăcită, își mușcă buzele ca să nu plângă, apoi deodată și-aduce aminte, împreună mâinile și murmură încet «rața sălbatică!». Binișor, se furișează până la etajeră, ia pistolul și se streccară în pod pe ușa pe care o deschide și o închide cu băgare de seamă după ea. În odaia de alături se aude Ialmar și Gina care se ceartă).

IALMAR (intrând cu un teanc de caete și hârtii vârzăite pe care le pune pe masă). — Ce vrei să-mi ajungă geamantanul ăsta? Am de luat o grămadă de lucruri.

GINA (aducându-i o geantă de drum) — Eu ziceam că să le fi lăsat. Deocamdată ia numai o cămașă și o pereche de pantaloni.

IALMAR. — Uf, și pregătirile astea care te doboară! (Își scoate paltonul și-l aruncă pe divan.)

GINA. — Și uite, cafeaua stă și ți se răcește.

IALMAR. — Hm! (Îa fără să vrea o înghișitură, apoi alta.)

GINA (ștergând praful de pe fotoliu.) — Cel mai greu o să-ți fie să găsești un pod ca ăsta, pentru epuri!

IALMAR. — Ba o să târăsc acuma și epurii după mine !!...

GINA. — Bine, dar tata știi că nu poate să trăiască fără epuri.

IALMAR. — S'o obișnui. A trebuit eu să renunț la lucruri mai mari în viață, — nu la epuri.

GINA (ștergând rasturile etajerei.) — Să-ți pun și flautul în geantă?

IALMAR. — Nu-mi trebuie niciun flaut. Dar, vezi, pistolul să mi-l dai.

GINA. — Vrei să iei *levorvenul* cu tine?

IALMAR. — Da, revolverul, încărcat.

GINA (cântând.) — Nu e aci. L-o fi luat tata cu el.

IALMAR. — E în pod?

GINA. — Sigur că'n pod trebuie să fie.

IALMAR. — Bietul bătrân!

(Ia o tartină, o mănâncă, și dă pe gât și cafeaua.)

GINA. — Vezi, dacă nu închiriam odaia, ai fi putut acum să te muți acolo.

IALMAR. — Să stan eu subt acelaș acoperiș cu... Ferească Dumnezeu, ferească Dumnezeu!

GINA. — Dar n'ai putea pentru vreo zi-două să stai în odaia-asta? Ai fi singur.

IALMAR. — Intre pereții ăștia? Niciodată!

GINA. — Dar jos cu Relling și cu Molvik?

IALMAR. — Nu-mi mai pomeni de ticăloșii ăia!

Imi vine greață numai când mă gândesc la ei. Nu, nu. Am s'o pornesc prin ploae și prin viscol, din casă'n casă

să caut un adăpost pentru tată-meu și pentru mine.

GINA. — Dar n'ai pălărie, Ialmar. Ți-ai pierdut pălăria!

IALMAR. — Lepădăturile astea ale omenerii! Stricații ăștia!! Trebuie să-mi găsesc pălăria! (Mai ia încă o tartină.) Am să mă'n-grijesc. N'am eu poftă să-mi petrec aci viața. (Caută ceva pe tavă).

GINA. — Ce cauți?

IALMAR. — Unt.

GINA. — Ți-aduc îndată (Se duce'n bucătărie).

IALMAR (o strigă). — Nu-mi trebuie. Pot eu să mănânc și pâine goală.

GINA (cu o farfurie de unt). — Uite, e proaspăt de tot.

(Ii mai toarnă o ceașcă de cafea. Ialmar își întinde unt pe pâine, se așează pe canapea, mănâncă și bea câțeva vreme).

IALMAR. — Atunci... aș putea eu, fără să fiu deranjat de nimeni — auzi, de nimeni — să stau o zi, două în odaia de colea?

GINA. — Sigur că ai putea, dacă vrei.

IALMAR. — Pentru că văd că n'o să pot să-i mut toate lucrurile tatii dintr'odată.

GINA. — Și pe urmă mai e ceva: ar trebui să-i spui și lui că nu mai vrei să stai cu noi.

IALMAR (dând ceașca la o parte). — Da, și asta. Să stau să răscolesc iar toată drojdia. —

Las' să'mi mai vin puțin în fire; nu, nu pot să le fac toate 'ntr'o zi.

GINA. — Nu... și încă pe o vreme ca asta...

IALMAR (dând în colo scrisoarea lui Werle). — Dar hârtia asta mult o să se mai târască pe-aci?

GINA. — Nici măcar n'am atins-o.

IALMAR. — Nici eu; pe mine hârtia asta nu mă privește.

GINA. — N'am de loc de gând să mă folosesc de ea.

IALMAR. — Asta nu 'nseamnă ca s'o lași să se piardă. În încurcătura care o să fie cu mutatul, se poate prea bine s'o...

GINA. — Lasă c'o pun eu bine, Ialmar.

IALMAR. — Pentru că în primul rând, donația asta pe tata îl privește. E treaba lui, dacă o vrea ori dacă n'o vrea să se folosească de ea.

GINA (oftând). — De, bietul tata!

IALMAR. — În or'ce caz... ai tu un pic de clei?

GINA (ducându-se la etajeră). — Uite borcănușul cu clei.

IALMAR. — Dar pensulița?

GINA. — Uite și pensulița. (I le dă pe amândouă).

IALMAR (luând o foarfecă). — Trebuie lipit o fâșiută de hârtie pe dos. (Taie și lipește). — Cu ce drept să dispun eu de bunul altuia? Mai ales de al unui biet bătrân

fără de mijloace ? Sau măcar de al celeilalte ? De loc ! — Ține : pune-o să se usuce, și când s'o usca, să mi-o iei de-acî hârtia asta. Să n'o mai văd, m'auzi ?

(Gregers Werle vine din coridor).

GREGERS (mirat oarecum). — Cum ? Tu aci, Ialmar ?

IALMAR (tresărind și sculându-se repede). — Eram prăpădit de osteneală.

GREGERS. — Ai și dejunat, văd.

IALMAR. — Iși cere uneori și trupul dreptul lui.

GREGERS. — Ce-ai hotărât ?

IALMAR. — Pentru un om ca mine, nu există decât o cale : mă ocup să-mi adun ce mi-e mai necesar. Dar, mă'nțelegi, asta nu se face într'o zi.

GINA (impacientată). — Ei, cum fac ? Iți pregătesc odaia — ori împachetez ?

IALMAR (aruncând o privire piezișă spre Gregers). — Impachetează și aranjează pe urmă odaia.

GINA (luând geamantanul). — Bine, îți pun cămașa și ce mai trebuie. (Trece în odaie și închide ușa după ea).

GREGERS. (după o scurtă pauză). — Niciodată nu mi-ar fi trecut prin gînd că o să sfârșească așa. Găsești tu că e absolut necesar să-ți părăsești casa ?

IALMAR (plimbându-se agitat). — Dar ce pot să mai fac, Gregers? Nu mi-e dat să fiu un nenorocit, Gregers. Am nevoie în jurul meu de tihnă, de liniște, de mulțumire...

GREGERS. — Și par'că nu le poți avea? Încearcă numai. Eu cred că de-acum încolo mergi pe teren solid. Poți clădi pe el. Ia-o iar dela 'nceput și nu uita că și invenția îți este un scop în viață.

IALMAR. — Ah, nu-mi mai vorbi iar de invenția aia. Mai va pân' atunci.

GREGERS. — Zău?!

IALMAR. — O, Doamne! Și la urma urzii ce o să mai descopăr eu? Mai tot ce-a fost de inventat, au inventat alții înaintea mea. Și pe urmă... merge din ce în ce mai greu...

GREGERS. — Dar te-ai muncit atât cu ea.

IALMAR. — Descreeratul ăla de Relling mi-a băgat asta în cap.

GREGERS. — Relling?

IALMAR. — Ei, da, el s'a găsit mai întâi să-mi spună că am destulă îndemânare pentru ca să fac vreo invenție în fotografie.

GREGERS. — Da... Relling, care va să zică...

IALMAR. — Ce bucurie pe mine atunci... Nu numai decât invenția, cât faptul că Hedwiga credea în ea cu toată tăria

și cu tot sufletul ei de copil. Sau mai bine zis, îmi închipuiam că credea, dobitoc ce sunt!

GREGERS. — Adică îți închipui tu, serios, că Hedwiga ar putea să se prefacă cu tine?

IALMAR. — De-acum, tot una-mi este. Hedwiga nu mai e decât un pietroi în drumul meu. Îmi întunecă de acum existența mea întreagă.

GREGERS. — Hedwiga? De Hedwiga spui tu asta?.. Dar întrucât poate Hedwiga să-ți întunece existența ta întreagă?

IALMAR (fără să-i răspundă). — Cât l-am iubit eu pe copilul ăsta! Ce bucurie ori de câte ori mă'ntorceam în biata casa mea, când o vedeam alergând înspre mine, clipind din ochisorii ei de copil! Nebun ce eram să mă încred atâta! Cât o iubeam! Și ce visuri îmi făceam din dragostea pe care-mi închipuiam că are pentru mine!!

GREGERS. — Și asta numești tu că-ți închipuiai?

IALMAR. — Mai știu și eu? Par'că poți afla ceva dela Gina? De altfel ei îi și lipsește înțelegerea a ce e ideal în viață. Dar ție simț nevoia să-ți deschid sufletul, Gregers. Grozav mă chinuște

îndoiala asta: poate că Hedwiga nicio-
dată n'a ținut într'adevăr la mine.

GREGERS. — Și dacă ți-ar da probe? (Ascultă)
Dar ce e? Par'că aud strigătul raței
sălbaticе.

IALMAR. — Da, ea măcăе. E tata în pod.

GREGERS. — E el acolo? (Ochii îi lucesc de bucurie)
Și-ți spuneam că Hedwiga, cea nă-
păstuită de tine, ți-ar putea da dovadă
că te iubește.

IALMAR. — Aș! — Ce dovadă poate ea să-mi
dea. Nu mai cred de-acum în nici o
schimă.

GREGERS. — Hedwiga nu știe ce e minciuna.

IALMAR. — Ei, vezi, Gregers? Eu tocmai de
asta mă îndoesc: De câte ori Gina și
cu Madam'Soerbi-aia n'au tot șoptit
și au pălăvrăgit între ele, și Hedwiga
asculta totdeauna la ele! Te pome-
nești că, la urma urmii, donația asta
nici n'a fost o surpriză pentru ea.
Chiar mi se pare că am cam obser-
vat eu ceva.

GREGERS. — Cum îți vine să spui așa?

IALMAR. — Mi s'au deschis ochii. Să bagi
tu deseamă că scrisoarea asta de do-
nație e doar începutul. Madam'Soerbi
a ținut totdeauna la Hedwiga. Și de
acum e să aibă putința să facă tot

ce-o vrea pentru copilul ăsta. Măine-poimăine de le-o trăzni prin cap, au să mi-o ia.

GREGERS. — Niciodată Hedwiga n'o să plece de lângă tine.

IALMAR. — Nu te pune. Dac'or ademeni-o cu mâinile pline?... Și eu — care am iubit-o atât de făr'de margini? Eu care aș fi fost fericit numai s'o iau încet de mână și s'o duc pe calea vieții ca pe un copil într'o odaie mare goală, când îi e frică de'ntunerec. Și acuma nu mai simt nimic decât descoperirea crudă că bietul fotograf din mansarda asta n'a însemnat niciodată pentru ea „total“. N'a fost din partea ei decât o viclenie pentruca să trăiască în termeni buni cu el pân'ce i-o veni bine.

GREGERS. — Nici tu nu crezi ce spui.

IALMAR. — Tocmai într'asta stă grozăvia: Nu știu ce să mă mai gândesc și n'am să știu niciodată. Or'...te'ndoești de ce spun? Tu prea te bizni peste fire, dragă Gregers, pe cerințele tale ideale. Ia să vină numai ceilalți, — vorbesc de ăștia bogații — să vină cu mâinile pline și să-i spună Hedwigei: „dă-l încolo; nu știi tu că viața

numai la noi are farmec“.

GREGERS (repede). — Da, atunci?

IALMAR. — Da, dac'aș întreba-o eu atunci: Hedwiga, ți-ai da tu viața pentru mine? (Rânjește). Ei, ai vedea atunci ce mi-ar răspunde.

(Din pod se aude un foc de revolver)

GREGERS (intr'un avânt de bucurie). — Ialmar!

IALMAR. — Poftim, aluia îi arde de vânat acuma!

GINA (veniad). — Ia vezi, Ialmar, mi se pare că tata e singur în pod.

IALMAR. — Mă duc să văd.

GREGERS (înviorat și vesel). — Stai puțin; știi ce-a fost?

IALMAR. — Sigur că știu.

GREGERS. — Ba habar n'ai. Eu știu: a fost „dovada“.

IALMAR. — Care dovadă?

GREGERS. — Jertfa unui copil: l-a înduplecat pe tată-tău să-i împuște rața sălbatică.

IALMAR. — Să împuște rața?

GINA. — Vezi... d-ta!

IALMAR. — Dar pentru ce?

GREGERS. — A vrut să-ți jertfească ție tot ce avea ea mai scump pe lume. A crezut că așa o să te recucerească.

IALMAR (mișcat, cu glasul înmuiat). — Draga de ea!

GINA. — Poftim ce să-i treacă prin cap!

GREGERS. — Credea că așa o s'o iubești iar, Ialmar; altfel nu putea să trăiască.

GINA (abia ținându-și plânsul.) — Și mai zi, Ialmar IALMAR. — Gina, unde e?

GINA (plângând). — Mititica, trebuie să fie în bucătărie.

IALMAR (se duce 'nspre bucătărie, deschide ușa și o strigă). — Vino la mine, Hedwiga! (Se uită). Nu e aci!

GINA. — Atunci în odăiță trebuie să fie.

IALMAR (din bucătărie). — Nici aici nu e. (Vine'n scenă.) Trebuie să fie afară.

GINA. — Poate; că tu nu vrei s'o mai vezi prin casă.

IALMAR. — Ah, numai de s'ar întoarce mai curând, să-i spun... De-acum se schimbă toate, Gregers. Simt că de-acum poate să'nceapă o viață nouă pentru noi.

GREGERS (liniștit). — Știam eu. Refacerea numai prin copil putea să vină.

(Bătrânul Ekdal apare în ușa odăii lui. E în mare ținută și se căsnește să-și atârne și sabia).

IALMAR (înmărmurit.) Cum, tată, aicea erai?

GINA. — În odaie ai împușcat, tată?

EKDAL (mâniș. apropiindu-se de Ialmar). — Așa? te duci singur la vânatoare, Ialmar?

IALMAR (mișcat și zdrobit). — Cum, n'ai împușcat d-ta în pod?

EKDAL. — Eu? Nu.

GREGERS (strigând). — Ialmar, a împuşcat ea
singură raţa sălbatică.

IALMAR. — Ce vorbeşti? (Aleargă la uşa podului
dă repede într-o parte uşlie, se uită şi strigă tare)
Hedwiga!

GINA (aleargând la uşă). — Vai de mine! Ce-o fi?

IALMAR (venind). — E întinsă pe jos.

GREGERS. — Intinsă pe jos?

(Aleargă spre Ialmar).

GINA (strigă odată cu el). — Hedwiga! (Dă busna'n pod,
Nu se poate, nu se poate!!)

EKDAL. — Ha! ha! Poftim şi ea împuşcă.

(Ialmar, Gina şi Gregers vin, purtând-o pe sus pe Hedwiga. Braţul drept îi atârnă. În mâna încheştată ţine strâns pistolul).

IALMAR (pierdut). — Cicoşul s'a despiedicat şi-a
nemerit în ea glonţul. Strigă după
ajutor. Ajutor!

GINA (aleargând înnebunită 'n tindă şi strigând.) Relling!

IALMAR. — Doctore Relling! Repede! Vino!
Repede!

(Ialmar şi Gregers o aşează pe Hedwiga pe divan.)

EKDAL (soptit). — Pădurea se răsbună.

IALMAR (în genunchi lângă Hedwiga.) — Işi vine ea
acum în fire... Işi vine 'n fire... da,
da, da.

GINA (intorcându-se). — Unde e lovită? Nu văd
nicăeri.

(Relling intră repede. După el Molvik, fără vestă, fără
cravată, cu haina deschiată.)

BELLING. — Ce s'a 'ntâmplat?

GINA. — Uite, Hedwiga s'a împuşcat.

IALMAR. — Scapă-ne-o?

RELLING. — S'a 'mpuşcat.

(Dă masa într'o parte și examinează pe Hedwiga.)

IALMAR (în genunchi, pe jos, se nită cu spaimă la Relling).

Dar nu e grav, Relling! Nu e așa,
Relling? Sânge n'a fost mai de loc.

Nu e așa că nu e grav?

RELLING. — Cum s'a 'ntâmpat?

IILMAR. — Nici eu nu știu.

GINA. — A vrut să'mpuşte rața sălbatică.

RELLING. — Rața sălbatică?

IALMAR. — Și pistolul se vede că s'a descăr-
cat singur.

RELLING. — Hm; da. da...

EKDAL. — Pădurea se răsbună. Darmie tot
nu mi-e frică.

(Se duce'n pod, și'ncehide ușa în urmă).

IALMAR. — Relling, de ce taci?

RELLING. — Glonțul a 'nemerit-o drept în
piept.

IALMAR. — Da, dar o să-și vină ea în fire...

RELLING. — Nu vezi că Hedwiga a murit.

GINA (îsbucnind în plâns). — Fetița mea, fetița mea.

GREGERS (cu voce sâgrumată). — În adâncul mării!

IALMAR (sărind). — Nu, nu; trebuie să trăiască!

Relling, pentru Dumnezeu, o clipă nu-
mai, cât să-i spun că am iubit-o ca ni-
mic pe lume.

RELLING. — Glonțul i-a atinut inima. Are
hemoragie internă. A murit pe loc.

IALMAR. — Și eu care am gonit-o ca un nemernic! S'a speriat mititica, și și-a găsit în pod un loc ca să moară din dragoste pentru mine. (Plângând) Și să nu pot întoarce nimic!! Să nu pot să-i spun.... (Își încordează pumnii, și strigă, ridicând capul). Și tu... ăla de sus, dacă-i fi existând, cum de-ai putut să-mi faci atât amar?

GINA. — Taci, taci! Nu mai spune grozăvii. Poate că erem noi prea nemernici, de ne-a luat-o Dumnezeu!

MOLVIK. — N'a murit; doarme.

RELLING. — Dobitoc mai ești!

IALMAR (mai liniștit, se apropie de divan, își încrucișează brațele și se uită la Hedwiga). — Și ea stă... nemîșcată și rece.

RELLING (încearcă să-i scoată revolverul). — Il ține așa de strâns, așa de strâns...

GINA. — Nu, Relling, nu; îi rupi degetele. Lasă-i revolverul.

IALMAR. — Să-l ia cu ea.

GINA. — Da, lasă-i-l. — Dar n'ar trebui, mititica, s'o lăsăm aci în drumul tuturor. Ar trebui s'o așezăm în odăița ei. Acolo e mai bine. Hai s'o ducem Ialmar.

(Ialmar și Gina îi iau trupul pe brațe.)

IALMAR (să-l înd-o). — Ah, Gina, Gina, cum o să suportți tu asta!

GINA — Ne-om ține firea unul altuia. De acum, cred că e a amândorura.

MOLVIK (mormăe, întinzând mâinile). — Slavă ție Dumnezeu! De acum se 'ntoarce țărâna în țărână.

RELLING (șoptit). — Taci odată, dobitoacne! Nu vezi că ești beat? (Molvik se face nevăzut prin coridor).

RELLING (apropiindu-se de Gregers). — Niciodată n'or să mă facă pe mine să cred că a fost un accident.

GREGERS (care până atunci stătuse înmărmurit, tresare). — Nimeni n'ar putea spune cum s'a petrecut.

RELLING. — Glonțul a trecut prin rochiță. Sigur că a tras apăsând țeava pe piept.

GREGERS. — Hedwiga n'a murit degeaba. Ai văzut cum a trezit durerea tot ce e mare în el!

RELLING. — Mai toată lumea e mare când e vorba să plângă la căpătâiul unui mort. Chestia e: cât o să-l țină înălțarea asta?

GREGES. — Cum? Adică n'o să țină toată viața? N'o să crească tot mai mult pe zi ce trece?

RELLING. — Nici un an n'o să treacă - și ai să vezi că Hedwiga n'o să mai fie pentru el decât un motiv frumos de declamație.

GREGERS. — Și asta o spui tu de Ialmar Ekdal.

RELLING. — 'om mai vorbi noi când s'o uscă a d'întâi iarbă pe mormântul fetei. O să-l auzi atunci oftând în cuvinte amare după „copilul smuls prea de timpuriu de lângă sufletul lui de tată”. Să-l vezi cum o să se înduioșeze de el, cum o să se plângă tot pe el, și cum o să se admire. O să vezi.

GREGERS. — Dacă cumva d-ta ai dreptate și nu eu, — atunci viața nu face s'o trăești.

RELLING. — Ah! Viața ar fi ea cum ar fi, dacă am scăpa de ticăloși de ăștia, care dau buzna în casele bieților oameni și-i ametește de cap cu „cerințe ideale”.

GREGERS (cu privirea fixă). — Dacă e așa, sunt foarte fericit că mi-am luat o anume hotărâre.

RELLING. — Dacă nu e indiscret — aș putea să te întreb și eu ce hotărâre?

GREGERS (pregătindu-se să plece). — Hotărârea de a fi al treisprezecelea la masă.

RELLING. — Să te crează dracul!

Cărți Literare Editate de Casa Școalelor

No. 1.	Sufletul grădinii (versuri) de <i>Alfred Moșoiu</i>	8
" 2.	Păcatul Rabinului (nuvelă) de <i>V. Demetrius</i>	7
" 3.	Flori de lut (versuri) de <i>G. Talaz</i>	8
" 4.	Sonete de <i>Alexandrina Scurlu</i>	10
" 5.	Icoane ostășești (povestiri) de <i>Maior D. Nicolescu</i>	6
" 6.	Suferinți (nuvele) de <i>Mihail Pricopie</i>	7
" 7.	Rața sălbatică, dramă de Ibsen, traducere de <i>Laura Dragomirescu</i>	10.—
" 8.	Prăpastia (dramă) de <i>Mihail Sorbul</i>	10.
" 9.	D'atunci și d'acolo (versuri) de <i>G. Ranetti</i>	10.
" 10.	Ilderim dramă în versuri, după romanul Reginei Maria a României, de <i>I. Peretz</i>	sub tipar
" 11.	<i>Corneliu Moldovan</i> (nuvele alese)	"
" 12.	<i>Liviu Rebreanu</i> (nuvele alese)	"
" 13.	<i>Gr. Alexandrescu</i> (poezii alese) ediția <i>Mihail Dragomirescu</i>	"
" 14.	Răzbunarea lui Moș Antohi (nuvele) de <i>A. Mândru</i>	"
" 15.	Ospățul (nuvele) de <i>N. N. Geldiceanu</i>	"
" 16.	Svonuri din necunoscut (versuri) de <i>E. Speranția</i>	"
" 17.	Svon de pretutindeni (versuri) de <i>Dragoș Prolopopescu</i>	"
" 18.	Premergătorii (comedie istorică) de <i>I. Peretz</i>	"

Prețul Lei